

Seiem

FINANTZAK
ETA GENERO-
-DESBERDINKERIAK

Egilea:

Cristina de la Cruz, esparru teorikoa. Adimen, landako azterketa.

Eskerrak:

Beren aholkuengatik: Mari Luz de la Calí, Marian Díazi eta Mertxe Larrañagari.

Argitalpen-kontseilua:

Alberto Cereijo, Lorena Fernández, Iratxe Arteagoitia eta Edurne Pujana.

Edizioa:

SETEM Hego Haizea – www.setem.org/euskadi

Setem

Diseinua eta maketazioa:

LaBox Marketing y Comunicación

Ikerketa hau formatu digitalean aurki dezakezu hemen: www.setem.org/euskadi

Lan hau **Creative Commons**en Errekonozimendua-Ez Komertziala-Berdin Partekatu 3.0 Espainia lizentziapean dago.

Argitalpen hau Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren, Donostiako Udalaren, Bizkaiko Foru Aldundiaren, Arabako Foru Aldundiaren eta Gipuzkoako Foru Aldundiaren diru-laguntzarekin egin da. Dokumentu honen edukia SETEMen erantzukizuneko da bakarrik.

Hauen laguntzarekin:

*Idazteak badu askatasun basati kutsu bat, menderaezina,
eta emakumeek sentsazio hori bizikiago sentitzen
eta desiratzen dute agian, beste esparru guztietan
agindutakoaren manua jasan baitute. Idazteak, baita
zorigaitza goraipatzeko idazteak ere, zorion ilun kutsu
bat du, zeinak askatze-lan sozial oro xaxatzen duen
subiranotasunaren aitzinirudia osatzen baitu. Lan bati
ekiten dionak —lan hori xume-xumea bada ere— zorion
ukitu hori du, izendatzen tematzeak duen aipaezin hori,
eta deitu egiten gaitu.*

[Françoise Collin, 2006: 181]

AURKEZPENA

Duela hamabost urtetik, SETEMen ahaleginen zati handi bat bideratu da armen industriaren eta finantza-sektorearen arteko loturak agerian uztera¹. Zailtasun handiekin (ez da erraza gai honen inguruko informazioa lortzea, ezta ezagutzera ematea ere), bankuen jardueraren babesik gabe, hainbat formularen bitartez (batzuk zailagoak eta beste batzuk sinpleagoak), heriotzaren negozioa ez litzatekeela posible izango frogatu dugu.

Hala ere, orain arte gure ikerketetan ez da kontuan hartu finantzen munduko harremanetan ere gure gizarteetan dugun genero-diskriminazioa dagoela. Baina banku-jarduerak, gizartea eta politika moldatzeko duen ahalmen handiarekin, matxismoaren eta uniformetasun heterosexualaren kodeetan oinarritutako sistema bat indartzen du.

2012an argitaratu genuen *“Euskal aurrezki kutzak: gizartearen eta ingurumenaren gaineko eraginaren analisia”*², azterlana zentzu honetako ahalegin txiki bat izan zen, analizatutako finantza-erakundearen opakotasunak nabarmenki mugatu zuena, “Finantzak eta genero-desberdinkeria” ikerlanarekin, oraingoan modu irmoagoan, banku-jardueraren sektoreko genero-desberdinkeria-
ren aztertu gabeko mundua ezagutzeko bide bat hasten da.

Hasi berri dugun eta informazioa jasotzeko metodologia zorrotz batean oinarritu den hausnarketaren irismena mugatua da oraindik. Hala eta guztiz ere, emakumeentzat hainbat motatako finantza-produktuak lortzeko oztopo bilakatzen diren egiturazko mekanismo batzuk eta mekanismo sinboliko batzuk argi eta garbi erakusten ditu.

Eta, bereziki, hainbat bide irekitzen ditu oso konplexua den gai batean sakontzen jarraitzeko. Gai honi koherentziarekin egin behar (eta nahi) diogu aurre, SETEMek kontsumotik eta feminisмотik jardunez gizarte orekatua, anitza eta inklusiboa eraikitzearen alde egiten duen apustuari jarraiki.

Eta hori lortzeko, finantza etikoek ere asko dute esateko eta SETEMek finantza etikoen eraikuntzan ere egiten du lan. Bankuen sektore arruntak giza eskubideak eta inguru naturala errespetatuz jardun dezala lortzeko itxaropena aspaldi galdu genuen. Nolanahi ere, ilusioz beteta gaude hainbat alternatibatan ahalegintzen garenean. Adibidez, FIAREren parte gara, eta ahal dugun neurrian saiatzen gara ekimen horri laguntzen.

Horregatik, ikerlan honen atal batean jaso dira banku etikoak lan honetan analizatu diren bankuetan ikusten diren generoarekin lotutako jokabide diskriminatzaileak baztertzeko aurrean dituen (ditugun) erronkak. Ekonomia sozial eta solidario bat eraikitzeko, finantzak oinarri nagusien arteko bat izanik, feminismoaren balioak aplikatu behar dira, bai finantza-erakundearen barruko funtzionamenduan eta haien arteko harremanak bideratzen dituzten dinamiketan, bai eskaintzen dituzten produktu eta zerbitzuetan.

1. Informazio gehiago lortzeko, kontsultatu SETEMen www.finanzaseticas.org web orria.

2. Ikerlan oso hau nahiz laburpen bat deskargatzeko, sartu www.setem.org/euskadi edo www.finanzaseticas.org web orrietara.

Jakina, erronka honek zuzenean ukitzen du SETEM. Gure begirada more kolorez bustiz doa, eta pixkanaka konturatzen gara hobetzeko tarte handia dugula. Botere-harreman eta -esparru asimetrikoak indartzen dituzten alderdiak jorratzen jarraitu behar dugu. Eta horretan ari gara.

Bukatzeko, eskerrak eman nahi dizkiet beren adeitasunagatik, ahaleginagatik eta profesionaltasunagatik Cristina de la Cruzei, esparru teorikoko eta konklusioen erredaktoreari, eta Adimeni, Zuriñe Zuazoren eta Patxi Alijaren buruzagitzapean landako ikerketaz arduratu den enpresari.

Mari Luz de la Calen, Marian Díezen eta Mertxe Larrañagaren ekarpenak eta iradokizunak ere eskertzen ditugu, ikerketaren hasieratik aholkulari gisa jardun dutelako eta beren lana erabakigarria izan delako proiektu hau burutzeko. Azkenik, SETEMen aldetik, Iratxe Arteagoitiari eta Alberto Cereijori ere eskerrak eman nahi dizkiegu, puzzlearen pieza guztiak antolatzen lagundu dutelako beren koordinazio-lanarekin. Guztioi, eskerrik asko. Emaitzak merezi duela uste dugu.

Irakurketa ona izan.

Zuriñe Fernández Arberas
SETEM Hego Haizearen presidentea

AURKIBIDEA

_TAULEN AURKIBIDEA	08
_GRAFIKOEN AURKIBIDEA	10
_SARRERA	12
> <i>Bezero gisa, desberdin tratatzen dituzte emakumeak finantza-erakundeekin dituzten harremanetan?</i>	13
> <i>Zergatik da hain zaila genero-desberdinkeriak agerian uztea emakumeen eta gizonen arteko berdintasun formal handiagoko testuinguruetan?</i>	14
> <i>Nola dihardute estereotipoek emakumeen eta finantza-erakundeen arteko harremanetan?</i>	16
> <i>Desberdinkeria-sareak ehuntzen... baita erresistentzia ere</i>	17
_01. DESBERDINKERIAREN ANALISIA HARREMANEN IKUSPEGITIK	21
1. <i>Zergatik ez da nahikoa banakako ikuspegia desberdinkeria analizatzeko bide bakar gisa?</i>	25
2. <i>Zergatik ez da nahikoa egiturazko ikuspegia desberdinkeria analizatzeko bide bakar gisa?</i>	27
3. <i>Zergatik da beharrezkoa harremanen ikuspegia desberdinkeria analizatzeko?</i>	29
_02. GENERO-DESBERDINKERIAREN ANALISIA HARREMANEN IKUSPEGI... FEMINISTATIK!	33
1. <i>Finantza-sistema kapitalista menderatze-egitura gisa</i>	34
2. <i>Ekonomia feministak botere kapitalistaren geografiari egiten dion kritika</i>	36
3. <i>Diruaren inguruko subertsio feministaren bat</i>	39
_03. FINANTZEN ARLOKO GENERO-DESBERDINKERIAREN INGURUKO HURBILKETA LABUR BAT HIRU ALDAGAI ABIAPUNTU GISA HARTUZ	42
1. <i>Genero-desberdinkeria iraunkortasuna</i>	43
2. <i>Genero-desberdinkeria finantza-zerbitzuak eskuratzerakoan</i>	45
3. <i>Genero-desberdinkeria finantza-zerbitzuak erabiltzerakoan</i>	49
4. <i>Genero-desberdinkeria finantza-kulturari dagokionez</i>	52

_04. GENERO-DESBERDINKERIAREN SAREA EHUNTZEN FINANTZEN ARLOAN	57
1. <i>Desberdinkeria non eta zeren inguruan</i>	60
2. <i>Azterlanaren hipotesiak eta metodologia</i>	61
3. <i>Proposatutako metodologia</i>	68
4. <i>Hipotesien laburpena</i>	72
_05. GENERO-DESBERDINKERIAK BANKUEN LANGILERIAN	75
_06. GENERO-DESBERDINKERIAK FINANTZEN SEKTOREAN HERRITARREN ARTEAN	86
1. <i>Finantza-arloko autonomia-maila emakumeen eta gizonen artean</i>	88
2. <i>Finantza-kontrola</i>	96
3. <i>Finantzen aurreko balioak eta jarrerak</i>	102
4. <i>Sare formalen eta informalaren erabilpena finantza-jardueran</i>	110
5. <i>Herritarren arteko genero-aurreiritziak</i>	116
_07. FINANTZA-ERAKUNDEEN JOKABIDEA EMAKUMEEKIKO	118
_08. ONDORIOAK	133
1. <i>Finantzen sektoreko genero-desberdinkeriek eragina duten emakumeekiko harremanetan eta tratuan</i>	135
2. <i>Ezinezkoa gertatu egiten da</i>	143
3. <i>Finantza etikoen inguruko amaierako koda</i>	145
4. <i>Finantza etikoen inguru feministak</i>	148
_ERREFERENTZIAK	152

TAULEN AURKIBIDEA

_ 1. taula:	Genero-desberdinkeriak BBVAren langilerian	78
_ 2. taula:	Genero-desberdinkeriak Kutxabanken langilerian	79
_ 3. taula:	Genero-desberdinkeriak Santander-Españaren langilerian	80
_ 4. taula:	Genero-desberdinkeriak Santander-Europa Continentalen langilerian	80
_ 5. taula:	Genero-desberdinkeriak Caja Laboralen langilerian	81
_ 6. taula:	Genero-desberdinkeriak Caja Laboralen negozio-arloetan	81
_ 7. taula:	Genero-desberdinkeriak Bankiaren langilerian	82
_ 8. taula:	Genero-desberdinkeriak La Caixaren langilerian	83
_ 9. taula:	Bankekiko genero-desberdinkeriak La Caixan	84
_ 10. taula:	Etxeko gaien inguruko erabakiak hartzearekin lotutako parte-hartzea	88
_ 11. taula:	Oinarrizko finantza-produktuen inguruko erabakiak hartzearekin lotutako parte-hartzea	89
_ 12. taula:	Finantza-produktu konplexuen inguruko erabakiak hartzearekin lotutako parte-hartzea	90
_ 13. taula:	Emakumeek eta gizonek finantzen arloan dituzten autonomia-mailak	92
_ 14. taula:	Finantza-erakundeekiko tratua etxeko diru-sarreretan egiten den ekarpenaren arabera	95
_ 15. taula:	Gizonen eta emakumeen finantza-erabilpena etxeko diru-sarreretan egiten den ekarpenaren arabera	97
_ 16. taula:	Emakumeak eta gizonak finantzen arloan zer mailatan identifikatzen diren balio "maskulino" eta "femenino"ekin	107
_ 17. taula:	Emakumeek eta gizonek erabiltzen dituzten finantza-aholkularitzako sareak beren ikasketa-mailaren arabera	111

_18. taula: Emakumeek eta gizonek etxera daramatzaten diru-sarreraren arabera erabiltzen dituzten finantza-aholkularitzako sareak	112
_19. taula: Maileguen eskuragarritasuna emakume eta gizonentzat maileguaren arrazoiaren eta diru-sarrera mailaren arabera	113
_20. taula: Maileguen eskuragarritasuna emakume eta gizonentzat maileguaren arrazoiaren eta finantza-autonomia mailaren arabera	115
_21. taula: Baiezko erantzunak erakundeari kreditu bat ematea posible den galdetzean, kreditu-motaren arabera (%)	121
_22. taula: Maileguaren baldintzen inguruko informazioa ematen den kasuen ehunekoa	122
_23. taula: Emakumeei eta gizonei eskatzen zaizkien kaudimen-bermeak	124
_24. taula: Eskatzailearen baldintza pertsonalei eta familiarrei buruz eskatutako informazioa	125
_25. taula: Mailegua ematearen inguruko jarrera	127
_26. taula: Finantzaketa-eskaerak sexuaren arabera	130
_27. taula: Finantza-erakundearen jarrera emakumeei maileguak emateari dagokionez	131

GRAFIKOEN AURKIBIDEA

_1. grafikoa:	Genero-desberdinkeriak finantza-erakundeen langilerian	77
_2. grafikoa:	Biztanleriaren profilak finantza-arloko erabakien inguruko autonomiarekin erlazionatuta	91
_3. grafikoa:	Biztanleriaren profilak finantzen erabileraren kontrolari dagokionez	98
_4. grafikoa:	Biztanleriaren profilak finantzen erabileraren kontrolari dagokionez: gizonak eta emakumeak	99
_5. grafikoa:	Bankuekiko autonomia-mailaren eta emakumeen eta gizonen finantza-erabilpenaren kontrol- eta segurtasun-profilaren arteko harremana	100
_6. grafikoa:	Finantza-erabilpenaren kontrol- eta segurtasun-profilaren eta bankuekiko autonomia-mailaren arteko harremana, emakumeei eta gizonei dagokienez	101
_7. grafikoa:	Emakumeek eta gizonek finantza-arriskua zer mailatan saihesten duten ikasketa-mailaren arabera	102
_8. grafikoa:	Emakumeek eta gizonek finantza-arriskua zer mailatan saihesten duten adinaren arabera	103
_9. grafikoa:	Emakumeek eta gizonek finantza-arriskua zer mailatan saihesten duten finantza-autonomia mailaren arabera	104
_10. grafikoa:	Emakumeek eta gizonek finantza-arriskua zer mailatan saihesten duten bizikidetza-motaren arabera	105
_11. grafikoa:	Emakumeek eta gizonek finantza-arriskua zer mailatan saihesten duten lan-harremanaren arabera	106
_12. grafikoa:	Balio "maskulino" eta "femenino"en araberrako profilak finantza-arloan	108

_13. grafikoa: Emakumeek eta gizonek arriskua zer mailatan saihesten duten finantzen esparruan dituzten balioen arabera	109
_14. grafikoa: Emakumeek eta gizonek erabiltzen dituzten finantza-aholkularitzako sareak	110
_15. grafikoa: Estereotipo nagusiekiko adostasun-maila finantzei dagokienez	116
_16. grafikoa: Estereotipo nagusiekiko adostasun-maila finantzei dagokienez, adinaren arabera	117
_17. grafikoa: Emakumeen diskriminazioaren inguruko pertzepzioa beren lan-egoeraren arabera	126
_18. grafikoa: Mailegua eskatu eta ematearen inguruko datuak, sexuaren arabera	128

Gizakiongan bi desberdintasun-mota bereizten ditut: batetik, naturala edo fisikoa, hau da, naturak ezartzen duena, esaterako adinarekin, osasunarekin eta gorputzaren indarrarekin nahiz espirituaren edo arimaren ezaugarriekin lotutako desberdintasunak; eta bestetik, desberdintasun morala edo politikoa, nolabaiteko konbentzio baten arabera dena, eta pertsonak ezarri edo behintzat baimendu dutena. Batzuek besteen kalterako dituzten pribilegioak dira, adibidez aberatsagoak izatea, errespetu handiagoa izatea, boteretsuagoak izatea, edo obedientzia sustatzea. (Gizakien arteko desberdintasunaren jatorri eta oinarriari buruzko mintzaldia).

[Rousseau, 1754]

SARRERA

BEZERO GISA, DESBERDIN TRATATZEN DITUZTE EMAKUMEAK FINANTZA-ERAKUNDEEKIN DITUZTEN HARREMANETAN?

Azterlan honen helburua da “diru-sarrera altuko” ekonomietan finantzen arloan dauden genero-desberdinkeriak analizatzea. Zehazki, hausnarketa politiko teoriko eta praktikoa eskaintzen dugu, testuinguru horretan desberdinkeriak nola geratzen diren eta desberdinkeria horiek areagotzen edo murrizten laguntzen duten prozesuak eta harremanak zein diren ikusteko. *Genero* kategoriak finantza-arloan duen desberdinkeria-tratamendua erakutsi nahi dugu, baita horrek emakumeen bizitza-aukeretan eragiten dituen desberdintasunak ere.

Abiapuntu gisa hartzen dugun hipotesia da finantzen arloko genero-desberdinkeria horiek gure errealitateen testuinguruan existitzen direla eta finantza-erakundeek emakumeekin dituzten harremanetan islatzen direla. Desberdintasun bidegabeak dira, eragin negatiboa dute emakumeen bizitzan eta emakumeek jasaten dituzten beste menderakuntza-mota batzuek baino arreta txikiagoa jaso duen diskriminazio-mota bat eragiten dute. Finantzen arloak eragiten duen genero-desberdinkeriak emakumeen autonomia ekonomikoa mugatzen du, baita beren eskubide ekonomiko batzuen garapena ere. Desberdinkeria hori erakundeek eta, oro har, finantza-sistemaren logikak berak eta antolamenduak eragiten duten egiturazko diskriminazio-mota bat da, eta ikusarazi gabe mantendu da, genero-desberdinkeriarekin lotutako kontzientziazio, babes eta eragin handiagoak dituzten beste esparru batzuekin alderatuta.

Autonomia ekonomikoa erabakigarria da pertsonen ongizate materiala baldintzatuko duten ondasunak eta zerbitzuak eskuratzeko. Herrialde gehienetan, emakumeen autonomia ekonomikoarekin lotutako aurrerapenak lan-arloan parte har dezatela izan dira. Beharbada horregatik definitu izan da emakumeek gizonez baldintza beretan ordainsaridun lanpostuak lortuz beren diru-sarrerak eta baliabideak sortzeko duten gaitasun gisa (CEPAL). Hala ere, autonomia ekonomikoa diru-sarreraren inguruko autonomia baino kontzeptu zabalagoa da, beste alderdi batzuk ere barne hartzen dituelako, hala nola zerbitzu publikoak eskuratzeko, kreditua eta gizarte-prestazioak eskuratzeko, erabakiak hartzea eta autoestimua (Larrañaga eta Jubeto, 2012). Horrenbestez, azterlan honi dagokionez, emakumeek beren mantenua eta beren menpe dauden pertsonena lortzeko duten gaitasunari eta hori egiteko modurik onena zein den erabakitzeari egiten dio erreferentzia (REAS, 2009).

Zaila da finantza-sistema tradizionalak berezko dituen botere-harremanek gure eguneroko errealitatean emakumeen bizitzan duten irismena eta beren autonomia ekonomikoan duten eragina identifikatzeko datuak eta adierazleak aurkitzea. Arlo ekonomikoan emakumeek jasaten duten diskriminazioa islatzen eta salatzen dutenak honakoak baino ez dira izaten oro har: langa-

bezia-tasen inguruko adierazleak, soldata-desberdintasunarenak, sustapenak lortzeko oztopoenak, ibilbide profesionalaren garapenarenak, etab.

Zehazki, finantza-arloan genero-desberdinkeraren inguruko kezka emakumeek finantzetan duten paperaren eta tokiaren desberdintasunak egiaztatze-ra mugatu da. *Women in Financial Services* (Daisley, 2014) txostenak adierazten du emakume gutxi daudela eta botere txikia dutela finantza-konpainietan. Finantza-zerbitzuen nazioarteko enpresarik garrantzitsuenen zuzendari exekutiboen % 4 bakarrik dira emakumezkoak. Azterlan honetan analizatu diren 150 erakundeen Administrazio Kontseiluen % 20 bakarrik dira emakumezkoak eta batzorde betearazleetan ere ehunekoa askoz baxuagoa da, % 13koa, hain zuzen. Espainian, finantza-artekaritzaren sektoreko Administrazio Kontseiluetan dago emakume-proporziorik baxuena (% 9,01).

Berdintasun handiagoa lortzeko aurrerapausoak motelak eta neketsuak diren arren, maila horietan genero-desberdinkeria nabarmenki dago dokumentatuta. Hala ere, emakumeek baliabide ekonomikoak eta finantzen arloko zerbitzuak lortzeko duten gaitasuna mugatzen edo galarazten duten eta arreta bera izan ez duten beste menderakuntza-modu batzuk daude. Azterlan honek, hain zuzen ere, existitzen dela egiaztatzea (baita herritarrei finantza-zerbitzuak eskaintzera bideratutako bankaren alderdi ez-espekulatzailan ere) eta nola gauzatzen den erakustea proposatzen du.

Emakumeek baliabide ekonomikoak eta finantzen arloko zerbitzuak lortzeko duten gaitasuna mugatzen edo galarazten duten eta arreta bera izan ez duten beste menderakuntza-modu batzuk daude.

ZERGATIK DA HAIN ZAILA GENERO-DESBERDINKERIAK AGERIAN UZTEA EMAKUMEEN ETA GIZONEN ARTEKO BERDINTASUN FORMAL HANDIAGOKO TESTUINGURUETAN?

Badirudi “generoa” desberdintasun ekonomikoaren inguruko analisisian behin eta berriro agertzen den gai bat dela. Emakumeek finantza-zerbitzuak (kreditua eta aurrezkia) eskuratzea nabarmenki aipatu eta eztabaidatu da garapenaren inguruko literaturan (Berger, 1989; Lycette eta White, 1989; Morris eta Meyer, 1993), eta ateratzen den ondorioa da oso mugatua izan dela eta zerbitzu horiek oso ezaugarri zehatz batzuekin erabili dituztela.

Oro har, finantza-sistema formalak, eremu garatuetan, oztopo gehiago jarri ditu emakumeei kreditua eskaintzeko. Sektore formaleko banku komertzia-lek normalean nahiago izaten dituzte gizonak, negozio handiak zuzentzen dituztenak ere gizonezkoak direlako eta ziurrenik bankuek berme gisa eskatzen dituzten aktiboak gizonezkoen kontrolpean daudelako (Armendariz eta Morduch, 2011: 250). GGKE-ek mikrofinantzen arloan martxan jarri dituzten ekimen ugari eta emakumeei bereziki zuzendutako programa asko egon dira oztopo hori gainditzera bideratuta 70eko hamarkadaren bukaeratik.

Duela gutxi Latinoamerikan eta Karibean egin diren azterlanek ondorioztatzen dutenez, alde handiak daude generoen artean banku-kontuen titulartasunari eta aurrezki- eta kreditu-produktu finantzarioen erabilpenari dagokionez. Generoarekin lotutako hainbat oztopo, baldintzapen (finantzarioak eta ez-finantzarioak) eta estereotipok emakumeek hainbat herrialdetan finantzen arloan duten eskuragarritasuna azaltzen eta ulertzen laguntzen dute (Demigurç-Kunt, Klapper eta Singer, 2013).

Hala ere, gutxi dakigu *diru-sarrera altuko* testuinguru ekonomikoetan emakumeek finantza-zerbitzu formalak eskuratzen dituzten baldintzen inguruan. Garapen bideko ekonomietan emakumeek bizi duten egoerari buruz dakigunak desberdintasunak sistematikoki egiaztatzeko aukera ematen digu, baina oro har, *iparraldeko gizarteetan* generoen arteko desberdintasun hori, zerbitzu horiek eskuratu eta erabiltzeari dagokionez, behintzat, murriztuz joan dela pentsatu ohi da. Are gehiago, ez dela existitu ere egiten esan ohi da. Oso zaila da frogatzea ez dela egia.

Munduko 2012ko *genero-desberdinkeria*ren txostenak islatzen zuen munduan sexuen arteko desberdintasun ekonomikoa 2012an % 60koa zela. Orduan ebaluatu ziren 132 herrialdeetako 82k azken bi urteetan beren berdintasun ekonomikoa hobetu zuten, baina hobekuntza hori inkestatutako 135 herrialdeen heren batean bakarrik izan zen esanguratsua, munduko lau ekonomiarik sendoenetan, batik bat: Estatu Batuetan, Txinan, Japonian eta Alemanian. Azterlanak ondorioztatzen du harreman estua dagoela generoen arteko aldea murriztean arrakasta handiagoa izan duten herrialde horien eta ekonomikoki lehiakorragoak direnen artean (World Economic Forum, 2012).

Bada, argi ikusten eta onartzen da testuinguru ekonomiko lehiakorretan generoen arteko aldea pixkanaka murrizten dela eta, bertan, gainera, legeek eta arlo juridikoak emakumeen eskubideak babesteko mekanismoak eta bermeak eskaintzen dituztela. Hala ere, oraindik faktore kultural eta jokabide sozial batzuek desberdintasunak eragiten dituzte aukerak eta baliabideak eskuratzeari dagokionez eta tratatu desberdina eskaintzen da. Eta, hain zuzen ere, justizia ekonomiko handiagoa duten testuinguruetan ikusten dira gutxiago eta daude normalizatuago desberdintasun horiek. Horrexegatik da zaila existitzen direla frogatzea.

Emakumeen baldintzek eta posizio sozialak finantza-sistemeekin duten harremana baldintzatzen dute. Gero eta herritar gehiagok jasaten dituzten ohiko oztopo eta eragozpen instituzionalak gain, emakumeek hainbat faktore eta estereotipo sozial eta kulturekin egiten dute topo, eta finantza-zerbitzuak eskuratu eta erabiltzeko duten gaitasunean eragina izan dezakete.

Zein neurritan da legitimoa desberdintasun hori? Nola sortzen eta hedatzen da? Azterlan honetan, hurbileko testuinguru ekonomikoetan, hots, gure

Hain zuzen ere, justizia ekonomiko handiagoa duten testuinguruetan ikusten dira gutxiago eta daude normalizatuago desberdintasun horiek.

errealitatean bertan emakumeek finantza-artekariekin duten harremanean eragina duten faktore batzuk identifikatu nahi ditugu. Gainera, argitu nahi duguna ez da hainbeste desberdintasunak zerk eragiten dituen, nola sortzen eta betikotzen diren baizik. Horretarako, finantzen arloko maila eta dimentsio desberdinetan diharduten botere-harremanak hartu ditugu kontuan eta haien legitimotasunari buruz eztabaidatzen saiatu gara. Desberdintasuna eragiten duen faktore potentzial bat aurreiritzi bat izan litekeela abiapuntu gisa hartuz, aurreiritzi horrek emakumeek finantza-sistemeekin duten harremanean eraginik ote duen baloratzen dugu.

NOLA DIHARDUTE ESTEREOTIPOEK EMAKUMEEN ETA FINANTZA-ERAKUNDEEN ARTEKO HARREMANETAN?

Batetik, desberdinkeria buruzko azterlanak errentaren, aberastasunaren, baliabideen eta aukeren banaketan dauden desorekak datu enpirikoekin egiaztatzen mugatu dira, batik bat. Lan-ildo honetako bat da, adibidez, Thomas Piketty-k (2013) desberdinkeria ekonomikoaren arazoari buruz jorratu zuena, XVIII. mendetik diru-sarreretan eta aberastasunean izan den bilakaera aztertzen duena eta XXI. menderako lezio batzuk ateratzen saiatzen dena. Datu historiko eta konparatiboetan oinarrituz, bere garaian Adam Smith-ek, David Ricardok, Karl Marx-ek eta beste hainbat egilek landu zuten gai bati heltzen dio, eta datu enpirikoak eta analisi-esparru bat eskaintzen ditu, desberdinkeriaaren dinamika ulertzeko. Horrela, dagoeneko errenten egiturari buruz argitaratu diren azterketa aplikatuei gehitzen zaie. Azterketa horietan “generoa” desberdinkeriaaren faktore nagusi gisa ikusi da eta gizonek testuinguru ekonomikoan emakumeekin alderatuta abantailak dituztela egiaztatu da.

Europar Batasun osoan gizonek emakumeek baino errenta altuagoak lortzen dituzte, eta egia hori ia aldaketarik gabe mantendu da azken hamar urteotan Espainian nahiz gainerako herrialde Kideetan. 2013ko *Distribución de la Renta en España: desigualdad, cambios estructurales y ciclos* txostenaren arabera, Espainian emakumeen pobrezia-arriskua gizonena baino altuagoa izan da biztanle-talde guztietan. Era berean, arrisku hori oso altua da seme-alabak dituzten guraso bakarreko familietan (gehienetan emakumeak izaten dituzte buru gisa), beren zaurgarritasunagatik, bereziki laneko errenten bidezko diru-sarrerak galtzen badituzte (CES-España, 2013: 56). Europan, emakume ekintzaileen zailtasun espezifikoek buruz egin diren ikerketa batzuek islatzen dute oztoporik ohikoenak kapitala eta finantzaketa lortzea direla (CES-España, 2011). Kasu askotan, finantzaketa lortzeko mugak are handiagoak dira ETEak zuzentzen dituztenak emakumeak direnean (Piras et al., 2013).

Bestetik, esparru ekonomikoko genero-desberdinkeria horien aldeko eta kontrako argudio anitz daude. Batzuek justifikatu egiten dituzte. Beste batzuek

desberdinkerari aurre egiteko proposamenak egiten dituzte. Lehenengo taldekoak dira desoreka ekonomikoak bidezkoztat edo bidegabetzat jotzeaz haraindi ekidinezinak direla defendatzen dutenak, gizakion izaeraren berezko berekoikeriaren ondoriozko *kalte kolateralak* direla eta horien kontra ezin dela ezer egin adierazten dutenak, alegia. Talde horretan daude, era berean, desoreka hori pilatze-nahiaren emaitza dela eta nahi hori gizakion izaeraren berezko ezaugarria dela adierazten dutenak. Posizio sozial eta ekonomiko hobeak lortzeko lasterketan, ezinezkoa da berdintasuna lortu nahi izatea: batzuek posizio hobeak lortzen badituzte beste batzuk atzean geratzen dira. Bi jarrerak horietako batek ere ez du planteatzen desoreka bidegabea dela; aitzitik, ekidinezina dela adieraziz justifikatzen dute, eta kultura kapitalistaren muin gisa kokatzen dute.

Jarrera batek ere ez du planteatzen desoreka bidegabea dela; aitzitik, ekidinezina dela adieraziz justifikatzen dute, eta kultura kapitalistaren muin gisa kokatzen dute.

Bigarren taldeko hurbilketek, berriz, Filosofia Politikotik sentsibiltate eta prisma desberdinetatik desorekei aurre egiteko baldintzak artikulatzeko moduari inguruko bertsio asko eskaintzen dituzte. Erantzunak ugari dira. Berdintzaletasuna defendatzen dutenen artean, berdintasun-proposamenik ezaugarrietako batzuk honakoak dira: *gizarte-ondasun primarioak* (Ralws); *baliabide-berdintasuna* (Dworkin); *gaitasun-berdintasuna* (Sen eta Nussbaum); *ongizaterako aukera-berdintasuna* (Arneson), eta *abantailak lortzeko berdintasuna* (Cohen). Lan honetan ez gara hasiko proposamen horien irismena jorratzen³, baina azkenaren balioa azpimarratu nahi dugu, lan honen helburuen oinarri batzuk ukitzen dituelako:

- A) Desberdinkeria ekonomikoa estuki dago lotuta abantailak lortzeko desberdinkeriarekin.
- B) Desberdinkeria hori bidegabea da menderakuntzaren eta antzeko faktoreen ondorioz eragiten diren desabantailak ezin direnean gainditu.
- C) “Abantailak lortzeak” ez du baliabideak eskuratzea bakarrik esan nahi. Gaitasuna nahiz aukerak beharrezkoak dira.

DESBERDINKERIA-SAREAK EHUNTZEN... BAITA ERRESISTENTZIA ERE

Oinarri hauekin eta azterlanaren sarrera egiteko erabili ditugun galderak abiapuntu gisa hartuz osatu ditugu azterlanaren egitura eta edukiak. Lanaren abiapuntu gisa hartu dugun ideia esparru ekonomikoko genero-desberdinkeraren inguruko azterlanetan jorratu eta garatu ez den kezka bat da. Finantzen arloko genero-desberdinkeraren inguruko interesa aspaldidanik jorratu

³. Gehiago sakontzeko: Ribotta, 2010.

da garapen bideko ekonomien azterketetan, baina modu berean sortzen da maila formalean behintzat berdintasuna errealitate bat den eta emakumeek finantza-zerbitzuak berdintasunez eskuratzea, erabiltzea eta berdintasunezko tratua bermatu eta babesteko sistemak dituzten gizarteetan?

Azterlan honetan, lehenbizi geure buruari galdetzen diogunean **emakumeek finantza-erakundeekin bezero gisa duten tratua desberdinkeriazkoa ote den**, finantzen arloko abantailak eskuratzea aurreiritzi eta estereotipo batzuek baldintzatzen dutela defendatzen dugu, batetik, emakumeen gaitasun “finantzarioa” zalantzan jartzen delako, eta bestetik, esparru horretan dituzten aukerak baldintzatzen dituelako.

Hortaz, azterlan honen helburua ez da genero-desberdinkeria neurtu nahi duen beste lan bat izatea; nolanahi ere, ez dago finantzen arloan neurtzea ahalbidetzen duen tresnarik. Gure asmoa, era berean, ez da finantza-sistema kapitalistan emakumeentzat bankarizazio-baldintza hobeak exijitzea. Aitzitik, proposatzen duguna da esparru kritiko bat irekitzea estereotipo horiek emakumeen eta finantza-erakundeen arteko harremanetan nola diharduten eta, ondorioz, desberdinkeria-sare hori nola osatzen den erakusteko. Azterlanaren helburuak eta hipotesiak desberdintasunezko tratu hori badela ondorioztatzeko frogaren bat aurkitzeko ezarri dira.

Gure bigarren galdera, **emakumeen eta gizonen artean berdintasun formal handiagoa dagoen testuinguruetan genero-desberdinkeria ikusarazteko zailtasunei** buruzkoa, azterlanaren zati teorikoan jorratzen da. Hiru atal ditu:

- I) lehenengoan, harremanen ikuspegia hainbat ekintzaren, eragile ugari-
ren arteko elkarrekintzaren eta harreman-sistema, prozesu eta instituzio
iraunkorren ondorioz sortzen den desberdinkeria-sare hori agerian uzte-
ko egokiena dela justifikatzen da;
- II) harremanen ikuspegia desberdintasuna aztertzeke ikuspegi gisa nabar-
menki garatu da teoria kritiko feministetan. Horregatik, bigarrenean, az-
terlanaren zati teorikoan, ekonomia feministaren ekarpen nagusien hur-
bilketa bat eskaintzen da, esparru ekonomikoko genero-desberdinkeria
horren oinarrian dauden menderakuntza-oinarriak ulertzeko;
- III) hirugarrenean, zati teorikoa finantzen arloko genero-desberdinkeria-
ren inguruko hiru aldagai analizatuz ixten da, finantzen eskuragarritasuna-
rekin, erabilpenarekin eta kulturarekin lotuta.

Azterlanean ardatz gisa erabili den hirugarren galderan, **emakumeek finan-
tza-erakundeekin dituzten harremanetan estereotipoek nola dihardu-
ten** planteatzen da. Azterlanaren zati enpirikoak gai honen inguruko emaitza

*Bezero gisa, desberdin
tratatzen dituzte
emakumeak finantza-
-erakundeekin dituzten
harremanetan?*

batzuk erakustea du helburu, hainbat herritarren artean inkestak egin eta hainbat dokumentu aztertu ondoren nahiz bankuetan bezero misteriotsua teknikarekin bisitak egin ostean.

Garrantzitsua da adieraztea azterlanaren hipotesia baliozkotzeko datu enpirikoak Euskal Autonomia Erkidegoan jaso direla (hau da, egoera sozioekonomiko eta kultural jakin bat duen testuinguru batean) eta testuinguru horren ezaugarriak ezinbestean islatu direla jaso diren emaitzetan. Hala ere, azterlan hau baldintza lezaketen mugak gorabehera, finantzen arloko genero-desberdinkeraren inguruko azterketetan aurrerapauso txiki bat eman da, generoekin lotutako estereotipoek emakumeen eta finantza-erakundeen arteko harremanetan eta tratuan duten eragina zein garrantzitsua den egiaztatu delako. Azterlan enpirikoak ezagutza eskaintzen du desberdinkeria-tratu horrek benetan nola funtzionatzen duen erakusteko eta testuinguru batean (kasu honetan Euskal Autonomia Erkidegoan) nola naturalizatu den egiaztatzeko.

Azterlana atera diren ondorioak eta ekarpenak multzokatuz itxi da, eta azkenean, hizpide ditugun desberdinkeria-sare horietatik ihes egiteko tarte bat irekitzen da. Sare horiek ez dira estatikoak, pertsonen artean eratu diren eraikuntza sozialak baizik, eta ondorioz, aldatu egin daitezke. Horregatik, lan honen abiapuntua da ziur gaudela desberdinkeria iraunkor horren mekanismoak beste erresistentzia-sare batzuen bitartez ahuldu ahal direla, hala nola azterlanaren bukaeran (ekonomia solidarioa sustatzen duten finantza etikoen inguruko koda batean) labur aipatzen direnekin.

Finantza etikoak ekonomia solidarioa sustatzen duten ekimen horien parte dira. Proiektu politiko hauek solidaritatearen, konfiantzaren, gardentasunaren, hurbiltasunaren, irabazi-asmorik ezaren, lankidetzaren nahiz partaidetzaren balioak berreskuratzen dituzte finantza-artekaritzan, eta bestelako funtzionamendu batzuk proposatzen dituzte, egungo sistema ekonomikoan nagusitu direnen kontrakoak. Gero ikusiko dugun bezala, bere asmorik sako-nena da

ezinezkoa gerta dadila eragitea.

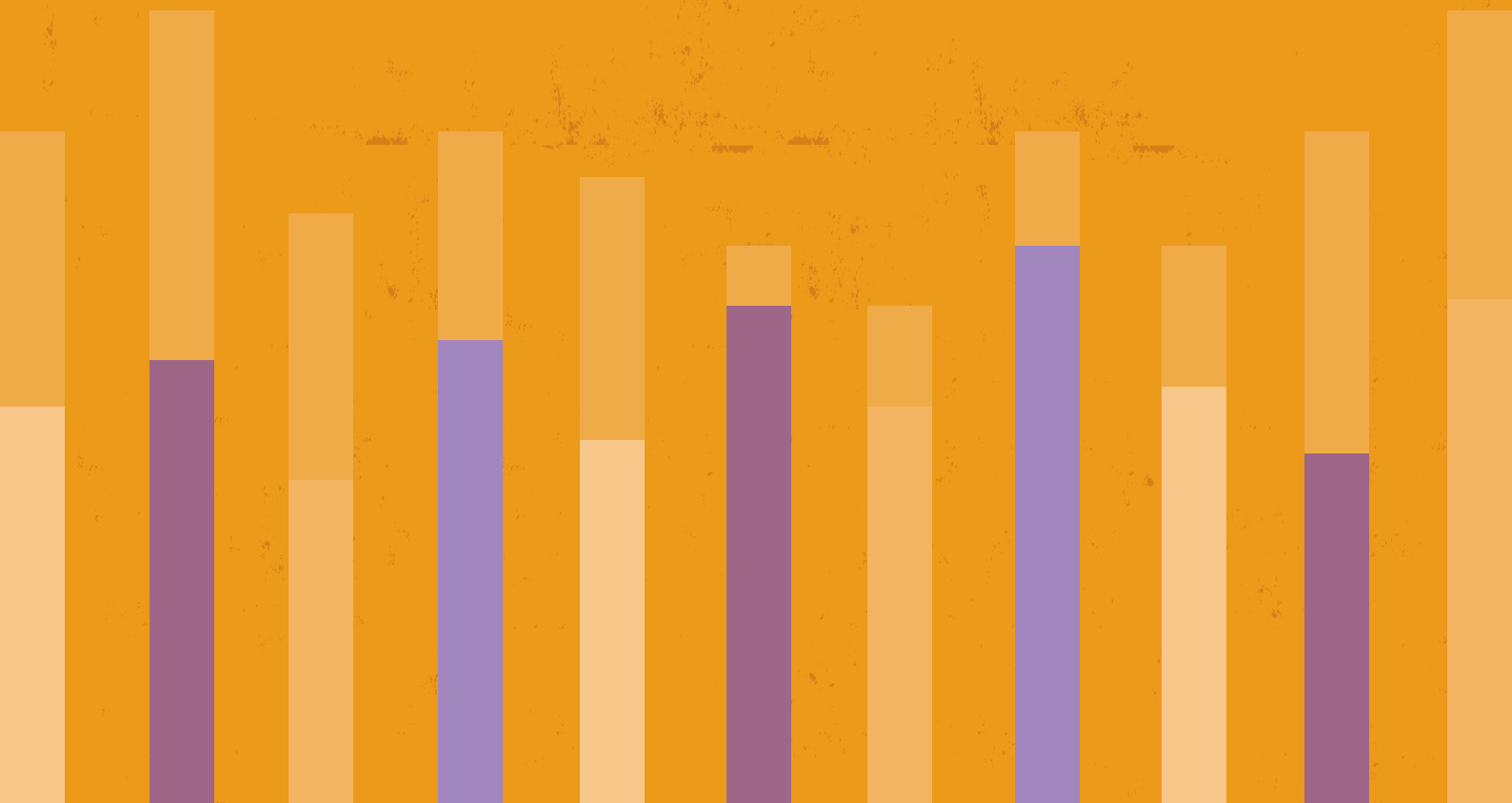
Honakoa gogorarazten digu Slavoj Žižek-ek:

“Harreman sozioekonomikoen esparruan, gure garaia heldutasunaren arotzat jotzen da, gizateriak utopia milenaristen aspaldiko ametsak baztertu eta errealitatearen mugak (errealitate sozioekonomiko kapitalistarenak) bere ezinezkotasun guztiekin onartu dituelakoan. Ekonomian osasun-arloari pixka bat gehiago emateko aldaketatzat batzuk egin nahi dituzunean esaten dizute: “ez, ezinezkoa da. Merkatuak ezinezko egiten du”. (...) “Ezin duzu” da beren mot d’ordrea. Argi dago posible eta ezinezkoa denaren banaketa horretan zerbait gaizki dagoela. (...) Maila jakin batzuetan, posibletzat jotzen ditugun gauzak ziurrenik ez dira posible: hilezkortasun amets horiek guztiak eta abar. Eta maila jakin batzuetan, ekonomialariek ezinezkotzat jotzen dituzten gauza asko posible dira. Ezinezkoa gertatu egiten da.

(Žižek, 2014: 150).

01

**DESBERDINKERIAREN
ANALISIA HARREMANEN
IKUSPEGITIK**

SARRERA

Desberdinkeriaren inguruko eztabaida polemikoa eta zabala da, pentsamendu sozial moderno orotan azaltzen da eta sarriago sortu dira desadostasunak uneren batean lortu diren adostasunak baino. Eztabaida hori, gaur egun, puri-purian dago.

Globalizazio ekonomikoak gehiago handitu ditu pertsonen, gizarte-taldeen, herrialdeen eta eskualdeen arteko desorekak eta asimetriak. Gero eta desoreka handiagoak eta bidegabeagoak dira, mantendu egiten dira eta are harreman handiagoa dute beste aldagai batzuekin, hala nola generoarekin, arrazarekin, etniarekin... Desoreka ekonomia modernoaren ahulezia da (Sennett, 2006: 51). Testuinguru honetan, filosofiatik, historiatik, ekonomiatik, soziologiatik, politika-zientzietatik, zuzenbidetik nahiz antropologiatik desorekaren inguruan egin diren hamaika hurbilketa bereiz ditzakegu; hurbilketa horiek, gainera, hainbat ñabardura erakusten dituzte; espiritu kritiko desberdinekin garatu dira eta hausnarketa norabide batean edo bestean modulatzeko dute, planteatzen duten enfasiaren arabera (generoa, pobrezia, kultura-artekotasuna, etab.). Nolanahi ere, guztiek lotzen dute desoreka ekonomikoaren analisia bere ondorio batzuk (zapalkuntza, menderakuntza, ustiapena, diskriminazioa, bazterkeria, gizarte-deskonexioa, etab.) erakusten dituen aldagai batekin, eta desberdinkeriaren inguruko eztabaida bidegabekeriaren gaineko kezka sakon batekin erlazionatzen dute.

Ikuspuntu historiko batekin, desberdinkeriaren presentzia gizarte eta garai guztiek komunean duten ezaugarri gisa islatzen duen kartografia bat osa daiteke. Hain zuzen ere, horrek desberdinkeriaren deskripzioa naturalizatzen lagundu du, baita sarritan bere existentziaren justifikazioa neutralizatzen ere. Baina desberdinkeriak, badakigunez, ez dira gauza natural bat. Ez dira desberdintasun naturalekin nahastu behar. Azken horiek pertsonak nolakoak diren deskribatzen dute. Desberdintasunak edo desberdinkeriak, berriz, bide-

Globalizazio ekonomikoak gehiago handitu ditu pertsonen, gizarte-taldeen, herrialdeen eta eskualdeen arteko desorekak eta asimetriak (...) eta are harreman handiagoa dute beste aldagai batzuekin, hala nola generoarekin, arrazarekin, etniarekin...

gabekeriaren isla dira. Prozesu sozial baten emaitza dira, komunitate bat bere oinarritzko beharrei erantzuteko antolatzen den moduaren arabera azaltzen den prozesu batena, alegia (Ribotta, 2010:55). Desberdinkeriak jarduera kolektiboen emaitzak banatzeko irizpideen ondorioz eragiten dira, eta jendeak bere gizarte-egituraren duen posizioarekin daude erlazionatuta. Posizio horiek, normalean, bi alderdiri jarraiki lortzen dira:

- A) Batetik, pertsonen *desberdintasunak* modu desberdinean ikusten eta hierarkizatzen dituen gizarte-balorazio baten ondorioz. Sexua, arraza, etnia, erlijioa, adina... gizarte-bereizkeriarako elementu bilakatzen dira, eta askotan, desberdinkeria bidegabeak eragiten dituzte. Katēgoria horiek guztiek gizarte-harremanak oso modu desberdinetan egituratzen dituzte (gizona/emakumea; zuria/beltza; homosexuala/heterosexuala; erlijio-soa/laikoa), eta eragina dute gizarte-ondasunak eta ondasun sinbolikoak eskuratzean eta horien banaketan. Bizitzaren zikloan zehar pertsonen bizitza “menperatzen” duten kategoriak dira, eta askotan, estereotipoek, aurreiritziek eta estigmek eragindako hierarkia bat dute.
- A) Bestalde, pertsonen *gizartean duten posizioaren* ondorioz. Pertsona horietako batzuek gizartean lehentasunezko posizioak lortzeko (edo oztopoak izateko) baldintza hobeak (edo txarragoak) dituzte, eta esparru ekonomikoan egoera abantailatsuan (edo desabantailatsuan) daude, besteak beste aberastasunagatik, diru-sarrerengatik, errentagatik, ondorengotzatik, etab.

Arrazoi horiek esparru ekonomikoan eragin dituzten desberdinkerien inguruko eztabaidak askotariko analisiak eragin ditu, eta dimentsio anitzeko gaia dela ikusi da. Horrela, ikuspegi batzuek eragina izan dute desberdinkeriararen banakako analisisan; hau da, maila mikro-sozialean, gizabanakoen gaitasun eta baliabideen arteko aldeekin erlazionatutako alderdietan geldituz, horrek eragiten duen desberdinkeria-mota zehatza eta talde jakin batzuetan (esaterako emakumeengan) dituen ondorioak analizatzen saiatuz. Ikuspegi honek hainbat kritika jaso ditu, emakumeak gizarte-talde bakar eta homogēneo bat bezala ikusteko eta haien artean dauden desberdintasunak ez aintzatesteko aukera zalantzan ere jarri da. Emakume guztiak ez daude berdin zapalduta, eta ondorioz, genero-desberdinkeriararen inguruko analisiaren ardatzaren abiapuntua ezin da izan “emakumea” katēgoria erredukzionista. Edozein kasutan ere, analisisien oinarriak emakumeek egiten dutena izan behar du, ez emakumeak direna.

Bestalde, beste ikuspegi batzuek egitura-dimentsioa lehenetsi dute. Gaur egun desberdintasun edo desberdinkeria ekonomikoaren jatorria kapitalismoaren pilaketaren logikan datza: langileak ustiatzea eta merkatuetako aukerak bereganatzea. Ikuspegi makro-sozial batetik, desberdinkeriak gizartean duen egiturazko eragina azpimarratu da, desberdinkeria batzuen dimentsio kolek-

Emakume guztiak ez daude berdin zapalduta, eta ondorioz, genero-desberdinkeriararen inguruko analisiaren ardatzaren abiapuntua ezin da izan “emakumea” katēgoria erredukzionista.

tiboa eta egiturazko izaera onartuz; izan ere, norbanako gisa pairatzen diren arren, gizarte-talde jakin batek jasan duen diskriminazio-historia luzea dute. Hemen, adibidez, desberdinkeria nola neurtu garrantzitsutzat jo duten analisi metodologiko asko daude (Piketty, 2013). Beste batzuek, filosofikoagoek, desberdinkeria horren oinarriari buruz hausnartu dute, justiziari dagokionez, “generoa” gaia ulertzeko eta ongizatearen kapitalismoko dinamika sozialen kritikaren ardatz gisa erabiliz (Fraser, 2011). Era berean, esanguratsuak (eta gaurkotasunezkoak) dira “sekzio-artekotasun”aren ikuspuntutik egiten diren eta aipatu ditugun bi dimentsioen arteko harremana azpimarratzen duten analisiak, desberdinkeriak —kasu honetan ekonomikoak— tartean beste hainbat faktore daudenean (esaterako generoa, arraza, nazionalitatea, etab.) nola areagotzen diren aztertzen dutenak. Bi faktore edo gehiago konbinatzen direnean, kualitatiboki desberdina den desberdintasun-egoera bat sortzen da aldean edo bereizirik ikusitako diskriminazio-moduen artean (Serra, 2013; Barrère eta Morondo, 2011). Sekzio-artekotasuneko ikuspegi horri esker emakumeek jasaten duten desberdinkeriaz gain, emakumeen arteko desberdintasuna ere ikus daiteke.

Zalantzarik gabe, hurbilketa horiek guztiek ezagutza eskaintzen dute desberdinkerien izaera, nondik norakoak eta patroiak ulertzeko, baina beren kabuz ez dira nahikoa, eta argi uzten dute beharrezkoa dela desberdinkeriaaren analisisian harremanen ikuspegia aintzat hartzea: ikuspuntu horren analisiaren erdigunea instituzioen eta elkarrekintza-esparruen arteko harremanen asimetria datza (Bourdieu, 1988; Tilly, 2000). Ikuspuntu hori da azterlan honetan aintzat hartuko dena, eta lehen aipatu diren bi ikuspegiekin (banakakoa eta egiturazkoa) konektatuko da.

Harremanen ikuspuntu hori ez dugu arbitrarioki aukeratu; izan ere, eztaba daezina da guztien artean loturak ezarri behar direla desberdinkeriak egitura jakin batean (hala nola ekonomikoan) nola sortzen diren analizatzeko, beren kabuz, independenteki kontuan hartuz, eta argi dago aintzat hartu behar diren mugak daudela.

*Sekzio-artekotasuneko
ikuspegi horri
esker emakumeek
jasaten duten
desberdinkeriaz gain,
emakumeen arteko
desberdintasuna ere
ikus daiteke.*

01

ZERGATIK EZ DA NAHIKOA

banakako ikuspegia desberdinkeria analizatzeko bide bakar gisa?

Normalean, gizarte-talde desabantailadunen bazterkeria-patroiak eta -dynamikak oso antzekoak dira eta hain modu homogeneoan sortzen dira beren artean, non ezinezkoa baitirudi desberdinkeria eragiten dituzten prozesuen inguruko analisisan alderdi bakar batean kontzentratzea bere konplexutasun osoan jorratzeko. Beharrezkoa da beren artean menpekotasun-harreman batzuk daudela onartzea. Hori bereziki garrantzitsua da arlo ekonomikoan, non desberdinkeria inguruko analisiaren adierazleak batik bat errentan kontzentratu diren, beste faktore batzuek (hala nola generoak eta etniak) duten eragina eta nagusitasuna baloratu gabe. Eta baloratu dutenean, edozein kasutan ere, bigarren maila batean izan da, datuak azpi-aldagai horien arabera xehakatzeko, baina ez zaie inoiz eman lehentasuna.

Hala ere, pertsonen desberdintasun ekonomikoak eta gizarte-posizioa estuki eta modu erabakigarrian daude lotuta maila sozialarekin, generoarekin, etniarekin eta gizartean sailkapenak egiteko beste modu batzuekin. Esparru ekonomikoan tratu-desberdinkeriarekin lotutako faktore sozial nagusia maila soziala da, jendea gizartearen zer estratutan jaio eta bizi den, alegia, baina baita zenbat diru-sarrerara dituen ere⁴. Gainera, hainbat adierazle (hala nola sexua, etnia, adina, nazionalitatea, eskualdea, azalaren kolorea nahiz itxura fisikoa) tratu-desberdinkeria hori areagotzen duten faktoreak dira eta bazterkeria ekonomikoa eragiten dute.

Horregatik, kasu honetan, indibidualismo metodologikoa ez da nahikoa finantzen arloko desberdinkeria aztertzeko: baliabideak eskuratu ahal izatea ez da ezaugarri indibidualen arabera bakarrik, eta ezin da banakako kausak eta eraginak aztertuz bakarrik analizatu gizabanakoen batez bestekoetan desberdintasunak bilatuz (esate baterako, gizonen eta emakumeen soldaten arteko desberdintasunak). Etniaren, genero-harremanen eta beste sailkapen-eta hierarkizazio-tresna batzuen arabera diharduten baliabide instituzionalen arabera ere badira, baita gizabanakoek baliabide horiek erabiltzen dituzten egitura-alderdien arabera ere.

Hainbat adierazle (hala nola sexua, etnia, adina, nazionalitatea, eskualdea, azalaren kolorea nahiz itxura fisikoa) tratu-desberdinkeria hori areagotzen duten faktoreak dira eta bazterkeria ekonomikoa eragiten dute.

⁴. "Reporte sobre la discriminación en México 2012. Crédito." txostenean jasotako datuak. Madrileko Ricardo Raphael-ek koordinatuta, 15. orr.

Zentzu horretan, desberdinkeria aztertzeo harremanen ikuspuntura jotzean ez da ikuspegi indibidualista baztertzen, baina pertsonak eta gizarte-taldeak instituzio jakin batzuetan dauden prozesuetan kokatzen ditu desberdinkeria bere testuingurutik aztertzeo.

02

ZERGATIK EZ DA NAHIKOA

egiturazko ikuspegia desberdinkeria
analizatzeko bide bakar gisa?

Zalantzarik gabe, behar-beharrezkoa da desberdinkeria-egitura azpimarratzea. Ezin da ahaztu, eta dimentsio horrekiko loturak saihestezinak dira. Are gehiago, azterlan honen abiapuntua da finantza-sistema tradizionala diskriminazioa eragiten duen menderakuntza-egitura bat dela onartzea. Zalantzarik gabe, bere egitura ulertuz bakarrik eman dakioke buelta finantzarizazioari, kapitalaren benetako autonomia lortzeko (Marazzi, 2013: 173). Hala ere, analisisa egiteko bide bakar gisa erabiltzea justifikatzeko zailtasun garrantzitsuak eta argiak daude.

Egitura-diskriminazioak gizarte-talde batzuei sistematikoki desabantailak eragiten dizkieten jokabide sozial errepikakor eta iraunkorrei egiten die erreferentzia. Dinamika eta jokabide lausoak dira, dimentsio guztietan (publikoetan nahiz pribatuetan) errepikatzen eta ikusten dira eta gizarteko aldagai ugariarekin gurutzatzen dira. Egiturazko diskriminazioak modu zehaztugabeen islatzen ditu arau eta estereotipoetan instituzionalizatutako bidegabekeriak, gizarte-talde batzuek jasaten dituztenak, eta horregatik, gizartean egoera desabantailatsuan daude.

Azterlan honetan hipotesi gisa hartzen dira emakumeek gizonak baino finantza-gaitasun txikiagoa (ezagutzei eta eskumenei dagokienez) dutela defendatzen duen estereotipoaren eraginak eta ondorioak. Finantza-sisteman genero-desberdinkeria-aren sare hori osatzen laguntzen duten estereotipoetako bat baino ez da, baina desberdinkeria-sare hori agerian uzteko, nahitaezkoa da egiturez haraindi joatea. Diagnostikoa egitea ahalbidetzen dute, baina nola hedatzen eta instituzionalizatzen diren ulertzeko, nahitaezkoa da eragile guztien arteko harremanak eta elkarrekintzak aztertzea, baita prozesu horiekiko duten gaitasuna analizatzea ere.

Egiturazko diskriminazio horren prozesuak datu enpirikoekin frogatzea oso zaila da, sistemak berak ikusezinegiten baititu. Zaila da diskriminazioa eragiten

*Egiturazko
diskriminazioak
modu zehaztugabeen
islatzen ditu arau
eta estereotipoetan
instituzionalizatutako
bidegabekeriak,
gizarte-talde batzuek
jasaten dituztenak,
eta horregatik,
gizartean egoera
desabantailatsuan
daude.*

duten egiturazko osaketa horiek aintzatestea eta baliabide eta ondasunen esleipenaren (edo eskurapenaren) eta esleipen horren legitimotasunaren (ahalegina, meritua, eskubidea, arriskua, erabilgarritasuna, guztion ongizatea, etab.) arteko konexioa islatzen duten loturak aurkitzea. Era berean, nahitaez onartu behar da desberdinkeriak denboran zehar sistematikoki errepikatzen diren egituretan jasota daudela baina egitura horiek dinamikoak direla: giza ekintza tartean den prozesuen ondorioz eraikitzen eta aldatzen dira.

Hortaz, aberastasun, botere, status eta ospe desberdinak eragiten dituzten eta, ondorioz, desberdinkeriak mantentzen eta legitimatzen dituzten egiturak aztertzeaz gain, botere-harremanak eragiten dituzten prozesuak ere analizatu behar dira, desberdinkeriak azaltzen dituzten alderdi garrantzitsu bat bezala. Botere-harremanetako asimetriak gizarteko desberdinkeriaren funtsezko osagarria dira eta erabakigarriak dira generoen, etnien eta beste gizarte-talde askoren arteko berdintasun falta ulertzeko. Desberdinkeria botere-kontu bat da: estuki dago lotuta baliabideen eta gaitasunen banaketaren asimetriekin eta baliabide garrantzitsuen kontrol desberdinak eragiten dituen botere-harremanekin (Osorio eta Victoriano, 2012:41).

*Botere-harremanetako
asimetriak gizarteko
desberdinkeriaren
funtsezko osagarria
dira eta erabakigarriak
dira berdintasun falta
ulertzeko.*

03

ZERGATIK DA BEHARREZKOA

harremanen ikuspegia
desberdinkeria analizatzeko?

Nolabaiteko argitasuna dago (juridikoa, behintzat) historikoki tratu desabantailatsua izan duten eta denbora luzean zehar beren diskriminazioaren erdigunea diren desabantailak eta aurreiritziak jasan dituzten gizarte-talde jakin batzuei dagokienez (Añón, 2013: 132). Hala ere, gure gizarte-sisteman sakonki errotuta dauden gizarte-prozesuak daude, diskriminazioa eragiten duten arren ez direnak horrela ikusten, ikusezinik mantentzen direlako, eta ondorioz, ezin dira eragiten dituzten desberdinkeriei aurre egiteko nahikoa berme- eta babes-mekanismo artikulatu. Ikusezin egiten dira esparru batzuetako botere-harremanetako asimetriaren ondorioz. Finantza-esparrua, hain zuzen ere, kapitalaren logikan oinarrituz babestuta dagoen arlo bat da, eta horregatik, eragiten dituen menderakuntza- eta bazterkeria-egiturak ezin izan dira ikusgarri egin eta zedarritu. Zentzu horretan, jabetzak eta kapitala pilatzean oinarritutako merkatuaren logikari esker, *orbangabea* dirudi, baina hala ere, behin eta berriro errepikatzen dira gizarteko talde jakin batzuentzat egoera desabantailatsuak eragiten dituzten gizarte-prozesu eta dinamika lauso batzuk, zehartasunak erabakiak hartzerakoan, hori lortzeko asmoa dagoen ala ez gorabehera, eta eskubideen babespeko diskriminazio-egoerez haraindi. Pertsonen bizitzan beren autonomian, erabakiak hartzeko ahalmenean... eragina duten prozesu eta praktika sistematikoak dira. Desberdinkeriek harreman-botereak, pribilegio-sareak eta aurreiritziak barne hartzen dituzten prozesuak islatzen dituzte, “balioa eragiten duten baliabide”en eskurapena kontrolatzen dutenek eta gizarte-kontrolako mekanismoak, aukerak bereganatzeko mekanismoak, baztertzekoak, etab. ezartzen dituztenek eratzen dituzte (Tilly, 2000:21).

Gizarte konplexuetan normala da desberdintasun asko izatea. Desberdintasunak eragiten dituzten prozedurak legitimatzea eta gizartearen kide guztien artean hedatzea da arazoa. Abantailen eta desabantailen banaketa orotan daude botere-harremanak tartean eta era askotako interpretazioak eta balorazioak egiten dira. Zein dira desabantailak, estigmak, menderakuntza edo gabeziak

Finantza-esparrua kapitalaren logikan oinarrituz babestuta dagoen arlo bat da, eta horregatik, eragiten dituen menderakuntza- eta bazterkeria-egiturak ezin izan dira ikusgarri egin eta zedarritu.

nola banatzen diren azaltzen duten prozesuak? Desberdinkeria ondasunak nola dauden banatuta deskribatuz bakarrik analizatzea, bereziki banaketa horrek besteen eskubideak urratzen baditu, ez da nahikoa. Garrantzitsua da banaketa-prozesu horretan bakoitzaren parte-hartzeari egozten zaion balioa, posizio hori ez dutelako eskainitako baliabideek eta ahaleginek bakarrik zehazten, eskubideen, merituen, ospearen, estigmen eta abarren inguruko hierarkiek ere bai.

Era berean, prozesu sinbolikoak funtsezkoak dira desberdinkeria nola erakitzen den ulertzeko, abantailen eta desabantailen banaketa ez delako inoiz neutroa, aberastasuna modu desberdinean eskuratzea eragiten duten balorazioak, sailkapenak, hierarkizazioak, etab. jasaten dituzte. Hau da, zuzenean dute eragina gizabanako eta talde bakoitzak gizarte batean jasotzen dituen onura-kopuruan eta -motan. Esparru ekonomikoan gizonen eta emakumeen arteko desberdinkeriazko harremanak pertsonen testuinguru horretan duten elkarrekintzaren ondoriozkoak dira. Alternatiba posible edo desiragarritzat zer jotzen den zehazten duen irismen kolektiboa dute, eta azkenean beren egunerokotasunean sartzen dira.

LABURBILDUZ

Desberdinkeriaaren inguruko narratibarik ohikoena (genero-desberdinkeria-rena barne) alderdi ekonomiko eta indibidualetan kontzentratzen da, batik bat. Desberdinkeria dirutan neurtzen du eta gaitasun pertsonal desberdinen harira azaltzen saiatzen da. Baina bere dimentsio-aniztasuna aintzat hartze-ko, nahitaezkoa da prozesuak sustatzen, mugatzen, konpentsatzen edo man-tenitzen dituzten mekanismoak, legitimotasuna eta harremanak baloratzea ahalbidetzen duten beste mekanismo batzuk barne hartzea.

Zentzu horretan, harremanen ikuspuntuaren ekarpenak erabilgarriak dira beste perspektiba batzuen irismenetik kanpoko hutsuneak osatzeko, bereziki berdintasun formaleko testuinguruetan, testuinguru horietako esparru ba-tzuetan ezin baita genero-desberdinkeria ikusi, besteak beste bankuen espa-rruan, baina ez desberdintasunik ez dagoelako, emakumeekiko desberdinke-ria-tratua hain normalizatuta dagoela-eta ezin delako ikusi baizik.

Finantza-artekaritzan gero eta birtualizaizo-maila handiagoa dagoen eta ha-rreman-ikuspegi honek mugak dituela pentsa litekeen arren, egia esan gero eta garrantzi handiagoa duen Internet bidezko bankaren izaera birtual horrek ez du esan nahi bezeroekiko harremanetan, anonimoak diruditen arren, ez da-goela generoak baldintzatutako rol batzuen arabera patroir argirik.

Posible al da bezero “neutroa”n edo *no gender client* batean pentsatzea? Gal-dera horri ezetz erantzun ohi zaio, baita bankuek ere, eta hain zuzen ere, bankuentzat ez dago diruaren bertsio moderno eta plastifikatu hori (kreditu-txartela) baino gauza pertsonalizatuagorik, hau da, kreditu-txartelek diruari anonimotasuna kentzen diote eta pertsonalizatuago egiten dute, erabiltzaileen erabilerak, mugimenduak, etab. erregistratzen dituzten ordenagailuen bitar-tez.

*Berdintasun
formaleko
testuinguruetan,
(...) besteak beste
bankuen esparruan,
(...) emakumeekiko
desberdinkeria-tratua
hain normalizatuta
dago ezen ezin baita
ikusi.*

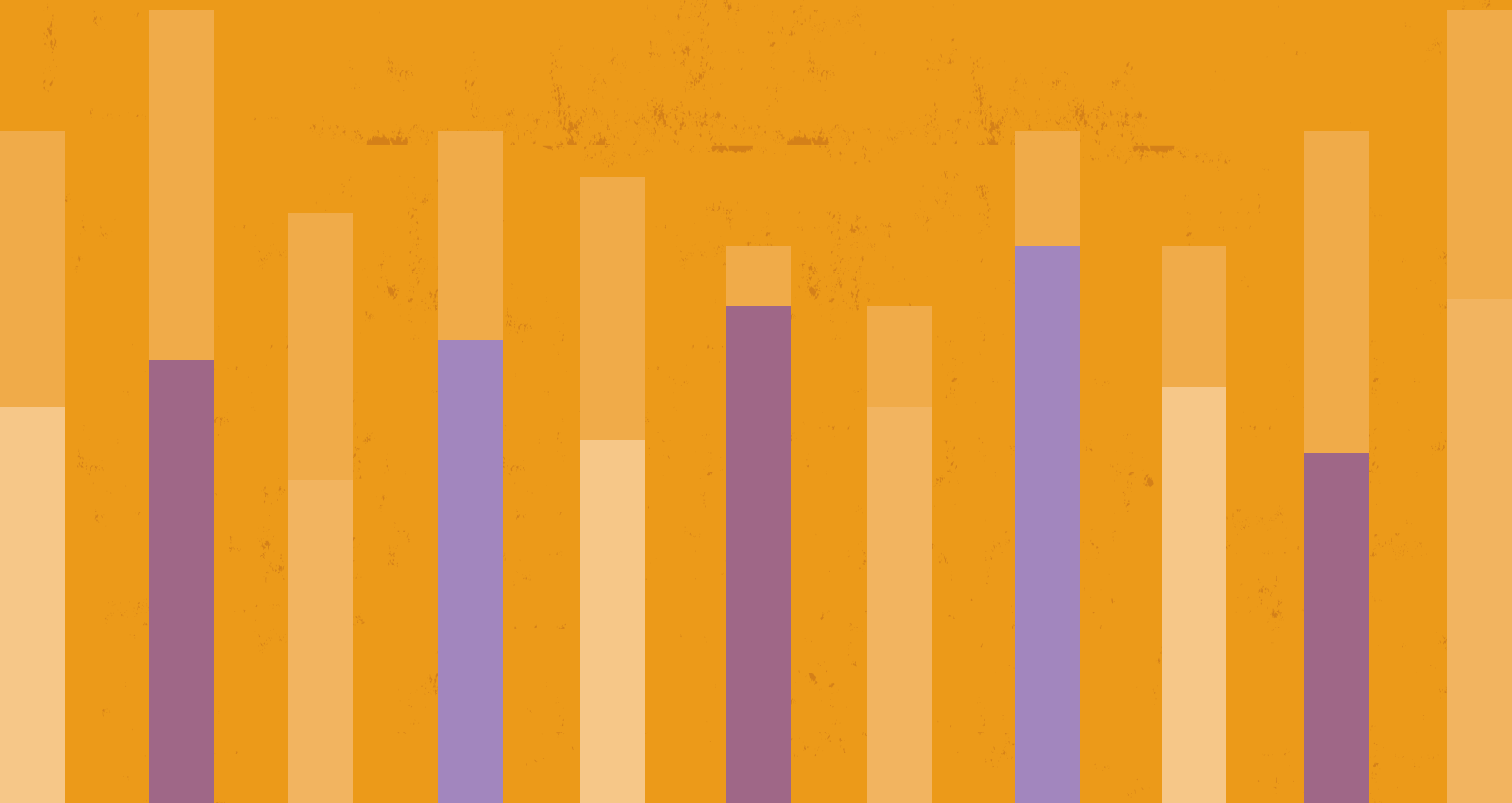
Gauza ekonomikoak giza errealitatearen berezko faktoreak dituen prozesu baten emaitza dira. Diruaren formak eta erabilerak nabarmenki aldatu eta areagotu dira, baina sofistikazio horrek, hain zuzen ere, dirua gehiago pertsonalizatzea ekarri du, eta ondorioz, bezeroaren ezaugarrien arabera bereiz daiteke: bezeroa gizonetzkoa edo emakumezkoa izatearen arabera ere bai. Horrek, zalantzarik gabe, erronka garrantzitsuak eragiten ditu desberdinkeria harremanen ikuspegitik analizatzeko.

Esan dugun bezala, azterlan honetan, finantzen arloko genero-desberdinkeriak beren testuingurutik eta pertsonak eta gizarte-taldeak instituzio jakin batzuetan dituzten prozesuen bitartez analizatzen dira. Botere-harremantako asimetriak gizarteko desberdintasunaren oinarritzko ezaugarri bat dira eta genero-desberdinkeria ulertzeko gako bat dira, generoen artean baliabide eta gaitasunen banaketan dauden asimetriei dagokienez eta baliabide garrantzitsuen gaineko kontrol bereizian oinarrituz ezartzen diren botere-harremanei dagokienez.

Diruaren aldaerak eta erabilerak nabarmenki aldatu (...) dira. Horrek (...) erronka garrantzitsuak eragiten ditu desberdinkeria harremanen ikuspegitik analizatzeko.

02

**GENERO-DESBERDINKERIAREN
ANALISIA HARREMANEN
IKUSPEGI... FEMINISTATIK!**

01

FINANTZA-SISTEMA

kapitalista menderatze- -egitura gisa

Finantzen arloko egitura ekonomikoak kapitala pilatzeko logikaren arabera garatzen dira⁵ eta menderakuntza eragiten duten botere-harreman batzuen inguruan artikulatzen dira (Young, 2011). Gure gizarteetan ekonomia ulertzeko modu horrek gizarteko gero eta jende gehiago uzten du baztertuta eta egoera desabantailatsuan, eta erabili eta botatzeko elementu gisa agertzen da.

Honi dagokionez, aipatzekoa da Bauman-ek (2011) kalte kolateralak kontzeptua nola eramaten duen soziologia kritikoaren esparrura gizarte-desberdinkeria- ren, horren inplikazioen eta kostuen berri emateko. Gaur egungo munduan pobreei aukerak eta eskubideak kentzen zaizkie, eta horrela, kontsumoak bideratzen dituen ekonomiaren eta politikaren kalte kolateral bilakatzeko hautagai “natural” bihurtzen dira. Horrek gizartean gero eta desberdintasun handiagoak daudela erakusten du, eta gainera, zoritxarrez, agerian uzten ditu oraindik arau-esparru egokirik ez duten egiturazko diskriminazio-egoerak.

Egiturazko harremanek eta arauak finantza-sistema konbentzionalen eragiten dituzten menderakuntza-dinamikek ondasun materialen banaketa-irizpi- deak jasotzen dituzte, baina aldi berean, hainbat alderdi barne hartzen dituzte, hala nola botere-harremanak, erabakiak hartzeko prozesuak, araudi jakin bat, informazioaren (a)simetria, erabiltzaileen kultura finantzarioa (handia edo urria), eta baita denboraren kudeaketa ere⁶, banaketa-logika horretaz haraindi. Bada, aurreko atalean azpimarratu dugun bezala, banaketaren inguru-ko patroi horretan kontzentratzen diren analisiez haraindi joan behar da eta prozesuetan kontzentratzen den harremanen ikuspuntura ireki behar da.

Young-ek zioenez, menderakuntza da “jendeari bere ekintzen zehazpenean edo baldintzetan parte hartzea ezintzen dioten baldintza instituzionalak izatea” (Young, 2000: 68). Menderakuntzak gure ekintzetan aktiboki parte hartzea ezintzen du, eta zalantzarik gabe, eredu ekonomiko hegemonikoak eragin garrantzitsua, kezkarria eta gero eta handiagoa du gero eta pertsona gehia-

5. Garrantzitsua da adieraztea pilatzeko logika hori arrazionaltasun instrumentalaren gako bat bezala ikusi ohi dela. Hala ere, Stimilliren hitzetan, “ondasunak ekoiztea, zerbitzuak eskaintzea, salgaiak trukatzeko eta, azken finean, bereganatzea eta erabilgarritasun eta interes pertsonala asetzea bultzatzeko arrazionaltasun instrumentala bakarrik ez da nahikoa munduko ekonomiaren egoera azaltzeko” (Stimilli, 2014:45). Pilatzearen logika hori, gaur egun, ikuspuntu zabalago batetik analizatu behar da, bere oinarri nagusia mozkinak lortze hutsagatik mozkinak lortzea izanik.

goren autonomia finantzarioan eta beren eskubide ekonomikoen garapenean.

Finantza-arloa, sistema kapitalistan, bazterkeria-mota jakin bat ez ezik, logika kapitalistan erabat naturalizatuta eta integratuta dagoen zapalkuntza eta kontrol mota bat ere eragiten du. Eragiten dituen botere-harremanek eta hedapenak bazterkeriaren eta inklusioaren arteko harreman kontraesankorra eragiten dute, menderakuntzarako egiturazko baldintzen isilpeko adostasunaren bitartez antolatuz. Finantza-sistematik kanpo uzten direnak diruaren bitartez ondasun jakin batzuk lortu ezin dituztenak eta, paradoxikoki, beren bizitza baldintzatzen jarraitzen duen sistema batetik baztertuta daudenak dira. Baztertuta daude, baina edozein kasutan ere, periferikoki, aldi berean ordena kapitalista hegemonikoak garapenerako inposatzen dituen erregulazio- eta kontrol-hedapenetan jasota daude. Kapitalismoan bazterkeria kapitalaren nagusitasunaren adierazpen bat baino ez da, “gizarte-harremanak hierarkizatzen dituen, ordena bat ezartzen duen, harremanak zehazten dituen eta, ondorioz, logika konstitutibo bat —kapitalaren balorizazioa— duen” botere subirano batena (Osorio, 2012: 69).

Ikuspegi honen arabera, kapitalismoaren sistema monetarioa eta kredituarena harremanen logika asimetriko bat sustatzen duen eta kapitalaren jabetza dutenen eta ez dutenen, hartzekodunen eta zordunen arteko menderakuntza-mekanismoak indartzen dituen sistema bat bezala ikusi da. Kreditua eta zorra kapitalismoaren menderakuntza-tresna bilakatzen dira: finantzen arloan ikusten diren elkarrekintza ugari bustitzen dituzten gizarte-kontrolko baliabide ahaltsuak dira. Kontsumoaren bitartez, harreman iraunkorra dugu betiereko “zordun” bilakatu nahi gaituen ekonomia horrekin. Iritzi askok ohartarazi dute kreditua-zorra binomioaren inguruko esklabotza-mota horri buruz, eta egile batzuek zorpetzearen ekonomia gisa deskribatu dute (Ingham, 2004; Graeber, 2012; Lazzarato, 2013).

Kreditua gizarte osoa antolatzeko baliabide bilakatu da: finantza-tresna hori oinarri gisa hartuta, kapitalismo finantziarizatuaren testuinguruan guztiz bideragarriak diren eta onartuta dauden botere- eta ustiapen-harremanak egitaratzen dira, eta horrela, Isidro Lópezek dioenez, “etorkizunean kredituarekin erlazionatuta egongo diren erabaki garrantzitsuak ezin dira teknikoak izan, politikoak baizik, eta gizartea finantzen menpe uztea arbuiaitzeko eta gainditzeko bezain sakonak izan behar dute, bestela esanda, kapitalak gure gizarteei egiten dien xantaiarekin bukatu behar da” (López, 2013: 57).

Finantza-sistematik kanpo uzten direnak diruaren bitartez ondasun jakin batzuk lortu ezin dituztenak eta, paradoxikoki, beren bizitza baldintzatzen jarraitzen duen sistema batetik baztertuta daudenak dira.

6. Nahikoa da pentsatzea mozkinak lortze hutsagatik mozkinak lortzearen logika mugimendu ultra-azkarreko testuinguru batean garatzen dela eta bertan azkarrenak irabazi gehiago lortzen dituela. Eragiketa finantzarioak abiadura itzelean gauzatzen dira, eta horregatik, ezin dira gizakion erabakien bitartez gauzatu, makinek soilik egin ditzakete (Arias, 2014: 80).

02

EKONOMIA FEMINISTAK

botere kapitalistaren geografiari
egiten dion kritika

Desberdinkeriaren inguruko eztabaidaren gai erabakigarrietako bat, harremanen ikuspegitik, desberdinkeriaren legitimotasunarekin dago lotuta. Zalantzarik gabe, desberdinkeriaren legitimotasunaren inguruko erantzun bat formalizatzea, neurri handi batean, komunitate jakin batek egitura nagusitu baten inguruan duen benetako osaketa hegemonikoaren arabera da. Teoria kritikoek hainbat prismaren bitartez jorratu dute sistema kapitalistaren eta bere hegemonia instituzional nahiz politikoaren funtzionamenduaren inguruko analisi bat. Guztiak saiatzeko dira errealitate ekonomikoaren irudikapenak eraikitzekeko analisi-gunea hedatzen. Horretarako, kapitalaren kulturak errealitate ekonomikoa azaltzerakoan iraindu dituen alderdi eta ezaugarri garrantzitsuak kontuan hartu behar direla aldarrikatzen dute. Horrela, oinarri kritiko horiek abiapuntu gisa hartuz, merkatu kapitalistaren ekonomiaren ohiko oinarri ekonomikoez susmatu eta irrazionalizatu ahal izan dira eta, horrenbestez, beren legitimotasuna zalantzan jarri da.

Ekonomia ekologikoak sistema ekonomikoa errealitatearen beste sistema bat, irekia eta Bioesferan sartua, bezala ikustearen garrantzia azpimarratu du. Ekonomia feministak zalantzan jarri du esparru ekonomikoari egozten zaion izaera neutroa eta orain arte aldaezinak ziruditen kategoria ekonomikoak birplanteatzera behartzen duten hainbat dimentsio (hala nola zaintzarena) eta esparru (etxekoa, adibidez) aldarrikatu dituzte. Ekonomia politiko kritikoak sistema eta harreman sozialen garrantzia azpimarratu du, “botereak” harreman ekonomikoak artikulatzen dituen egiturazko elementu gisa duen garrantzia gailenduz. Guztiek esparru jakin batetik zorrotz kritikatzeko dituzte baliabide ekonomikoak eskuratzeko gaitasun-desberdintasuna, esparru ekonomikoaren boterearen baliabide mikroskopikoak, indarrean dagoen eredu ez dela iraunkorra, pilaketa ekonomikoko eta gizarte-erreprodukzio prozesuetan banaketan dauden genero-desberdinkerien gaitzespena, etab. Eredu ekonomiko kapitalista arazo gisa ikustea ahalbidetu duten ikuspegi kritikoak dira, eta azken

Ekonomia feministak sakonki jartzen du zalantzan ohiko diskurtso ekonomikoa eta gizartearen antolamenduaren esparru guztiak bustitzen dituen desberdinkeriaren egitura-dimentsioa aintzatesten du.

finean, beste begirada bat eskaintzen dute, baita benetako emantzipazioaren aldeko konpromiso bat ere.

Azterketa honek, zehazki, teoria kritiko feministetatik ekonomian egin diren ekarpenak aintzat hartzen ditu, “ekonomia feminista”⁷ gisa ezagutzen denaren bitartez egin direnak. Analisi-ikuspuntu hau emakumeen esperientziatik abiatzen saiatzen da, eta gizarte kapitalistari eusten dion androzentrismo sakon eta sustraitua agerian utzi duen feminismo kritikoaren oinarriak aintzat hartzen ditu. Ongizate-estatuaren ereduak berezko duen paternalismoa arazo gisa ikusten duen ikuspuntu bat, familia-eredu burgesa zalantzan jartzen duena, gorputzak politizatzen dituen eta bere aldarrikapenetan, banaketa sozioekonomikoaz haraindi, etxeak, zaintza, sexualitatea eta ugalketa barne hartzen dituen. Guerrak dioenez, “feminismoaren sormen politikoa arlo sozialean kontzentratu da, mito liberalak aurkatuz, adibidez merituenarena, eta gizabanakoak bakarrik ikusteko begirada liberalak zalantzan jarritz” (2011: 206). Feminismoarentzat lehentasunezkoa izan da gure pentsaera, defendatzen ditugun balioak eta gure harremanak bideratzen dituen errealitate konplexuaren analisi kritikoa. Testuingurua guztia bada, feminismoaren eginkizuna inguruan zer dugun eta eraikitzen ditugun botere-harremanak nolakoak diren ikustea izan da.

Ekonomia feministak sakonki jartzen du zalantzan ohiko diskurtso ekonomikoa eta gizartearen antolamenduaren esparru guztiak bustitzen dituen desberdinkeriaaren egitura-dimentsioa aintzatesten du. Merkataritza-ekonomia monetizatuaren egitura menderatzailea eta baztertzailea kritikatzeko du. Zentzu horretan, teoria kritiko gutxi izan dira hain desberdinak eta jarraituak. Generoaren, familiaren, lanaren banaketa sexualaren nahiz publiko-pribatua harremanaren ikuspegi hegemonikoarentzako alternatibak eratzeko konpromiso sendoa izan du. Kasu askotan, “berdintasunezko eskuragarritasuna”ren mitoak emakumeen praktika eta esperientzia ikusezinaraziak berreskuratu dituzte (zehazki, zaintza-lanak), merkataritza-izaera ez duten ekimen ekonomikoaren balioa barne hartzen duen esparru zabalago bat eskaintzen saiatuz. Merkatal terminoa ikuspuntu horretatik kutsu arautzailearekin erabiltzen da, eta maskulinitatearen zentzu zehatz bat islatzen du. Arlo ekonomikoa ikuspuntu horietatik aldentzea eta beste kontzeptu, esperientzia eta praktika batzuetara irekitzea da ekonomia feministaren helburu nagusietako bat.

Ekonomia feminista modu tinkoan eta hegemonikoan errepikatzen diren paradigma androzentriko tradizionalak hausten dituen pentsatzeko eta jokatzeko modu bat da. “Bizitza hobe baterako beste ekonomia bat” aldarrikatzen du, “bizitzaren iraunkortasunarekin erlazionatutako prozesuak sustatu eta defendatzea helburu duena, prozesu horiek sozialak, politikoak, ekonomikoak, kulturalak edo ingurumen-arlokoak izan”.⁸ Ekonomia feministak behin eta berriro salatzen du ekonomiatik eta antzeko esparruetatik pertsonen bizibaldintzei egozten zaien garrantzia, eta ordena ekonomikoa eta ordena soziala

*Ekonomia feministak
“bizitza hobe
baterako beste
ekonomia bat”
aldarrikatzen
du, “bizitzaren
iraunkortasunarekin
erlazionatutako
prozesuak sustatu
eta defendatzea
helburu duena,
prozesu horiek
sozialak, politikoak,
ekonomikoak,
kulturalak edo
ingurumen-arlokoak
izan”.*

7. Ekonomia feministaren inguruko bibliografia zabala: Carrasco (2006). Eta zaintzaren inguruko lanari buruzkoa: Carrasco et al. (2011).

8. Hemen: <http://www.mrafundazioa.org/es/articulos/necesitamos-un-cambio-de-modelo-socioeconomico> [2014ko irailean jaitsia].

“beste modu batean” (modu zuzenagoan) erlazionatzea ahalbidetzen diguten beste lankidetzak-modu batzuk aldarrikatzen ditu. Harreman ekonomikoen bestelako eraikuntza kolektiboak, loturaren eta zor sozialaren ideia indartzen duten bestelako gizarte-lankidetzak, lankidetzan, osagarritasunean eta elkarrekikotasunean oinarritutakoak. Autonomia, subiranotasuna, elkarrekikotasuna, berdintasuna eta antzeko kontzeptuak ikuspuntu feminista batetik gauzatzen dituzten hurbilketa berriak.

Ekonomia feminista kultura neoliberal hegemonikoarekiko ikuspegi eta haustura-maila desberdinen inguruan garatu da. Bereizkuntzarik garrantzitsuenetako bat ekonomia feminista integratzailea eta hausturazko ekonomia feminista bereizten dituen da. “Lehenengoa merkatuei buruz dagoeneko bagenekienetik eta merkatuen inguruko aldarrikapenetatik jaiotzen diren kontzeptuak eta edukiak barne hartzen saiatzen da. Bigarrenak, berriz, ekonomian pentsatzeak eta esku hartzeak aldaketa sakonagoak eskatzen dituela defendatzen du, eta sarritan kontzeptuak, metodologiak eta politikak haustea esan nahi duela” (Pérez, 2014: 44).

03

DIRUAREN INGURUKO

subertsio

feministaren bat

Zehazki, ekonomia feministak finantza-sistema kapitalistaren inguruan egiten duen kritikan sintetikoki estrapola daitezkeen alderdien artean⁹, azterlan honetan azpimarratzekoa da diruaren esanahiari buruzkoa (de la Cruz, 2014). Teoria kritiko feministek zalantzan jartzen dute diruak gure gizartean duen esanahia. Diskurtso hori bere irismen ideologikoa baloratu gabe errepikatu ohi dugu, eta kontzientzia falta horrek nola betikotzen duen aintzat hartu gabe. Menderakuntza-modu maskulinoek zuzeneko harremana izan dute kapitalismo modernoaren garapenarekin eta presarekin. Soldata, dirua, finantzak... ez dira kontzeptu ekonomikoak, kontzeptu ekonomiko generizatuak baizik, eta generoa ekonomia politikorako inguruabar huts bat izan dadila galarazi dute. Gure ustez, dirua arriskutsua da eta gizarte-harremanak suntsitzen ditu, baina aldi berean, bideratzen dituen transakzio ekonomikoetan duen balio neutroa aintzatesten diogu. Ekonomia feministak arazo gisa ikusten ditu eta birplanteatu egiten ditu bi gai horiek.

Batetik, esparru ekonomikoa giza errealitatearen berezko faktoreak dituen prozesu baten emaitza da. Diruaren aldaerak eta erabilerak nabarmenki aldatu eta areagotu dira. “Jendeak diru-klaseak modu desberdin batean ikusten edo sentitzen ditu, eta gainera, helburu desberdinetarako gastatzen, aurrezten edo ematen du, arrazoi desberdinengatik eta pertsona desberdinei” (Zelizer, 2011: 268). Naturaren inguruko diskurtsoa eta diruaren irismena merkataritzakoa ez den logika batean oinarrituz eraikitzen da, eta bere esanahia oso modu garrantzitsuan ikusten da arazo gisa eta birplanteatzen da. Ekonomia feminista oso aktiboa izan da zentzu honetan, eta finantza etikoen ekimenek *posible dena* areagotu dute esanahi horren harira, esperientzia zehatz eta “erreal”en bitartez.

Ekonomia monetizatuaren inguruko kritika feministetatik ateratzen den lezioetako bat, hain zuzen ere, diruak pertsonen askatasuna ematen dielako eta askatasun hori egituratzen duelako ideiarekin dago lotuta. Dirua ez da askatasun mota bat. Baina askatasuna ematen du. Gure gizartean, norbaiti dirua kostatzen duten gauzak (gauza gehienak) eskuratu eta erabiltzea uka ez diezaioten, diruarekin

Soldata, dirua, finantzak... ez dira kontzeptu ekonomikoak, kontzeptu ekonomiko generizatuak baizik, eta generoa ekonomia politikorako inguruabar huts bat izan dadila galarazi dute.

⁹. Gai honetan gehiago sakontzeko: Pérez Orozco (2014), REAS-Euskadi (2014) eta Puleo (2014).

ordaindu behar ditu nahitaez. Merkatuaren ekonomia batean, jabetza pribatuaren zentzu kontserbadorean oinarrituta, ondasunen jabeek erabakitzen dute nik egin dezakedana nire diruak egin behar duela. Akordioak edo truke pribatuak adosteko askatasunak merkatuan parte hartzen duten aldeak bakarrik konprometitzen ditu kontratu bidez. Horrela, “ondasun eta zerbitzu pribatuak eta estatuko asko diruaren bitartez bakarrik lor daitezke; ondasun eta zerbitzu horiek lortzeko, dirua entregatzea beharrezkoa eta nahikoa da aldi berean” (Cohen, 2000: 61). Behar jakin batzuk bermatzeko modu bakarra “merkatua” denez, dirua “nahitaezko” gaitasun-baldintza bilakatzen den baliabide sozial bat da. Finantza-artekaritza zedarritzerakoan bi alderdi horien artean dagoen harreman estua ez da neutroa. Ezta kalterik gabea ere.

Bestalde, ez da egia dirua arriskutsua denik eta gizarte-harremanak suntsitzen dituenik. Dirua trukeerako baliabide unibertsala da. Walzer-en hitzetan (1993), oso komenigarria da; izan ere, truke hori erabakigarria da beste gizon eta emakume batzuekin batera igarotzen dugun bizitzan. Jendeak diruari egozten diogun balio sozialaren bitartez lotura sozial aldakorrek definitzen ditugu. Badakigu kapitala (ez bakarrik dirua) desberdinkeria eragiten duen tresnarik ahaltsuenetako bat dela, baina diruaren inguruan eraiki ditugun gizarte-harremanen historiak, era berean, ohiko ekonomia sustatu duten sistema nagusituen aurrean erantzuteko beste modu batzuk ere erakusten dizkigu, eta batzuetan truke-sistemak logika desberdinen bitartez aldatuz. Ekonomia solidarioak, “azoka sozialak”, “finantza etikoeak” eta antzeko ekimenek ekonomiaren esanahi sozial jakin batzuen garrantzia islatzen dute, baita gizarteko jokabideetan duten eragina ere. Ekonomia feministak merkatu hori pilaketaren logikak zuzentzen duen sistema ekonomiko beregai eta mugagabe gisa ikustea kritikatzan du. Emakumeek finantzen arloan dituzten oztopoak beren generoarekin lotuta daude eta beren askatasuna baldintzatzen duten aurreiritzietan oinarritutako oztopoak dira. Alderdi horien guztien ondorioz, emakumeek autonomia finantzarioa izateko aukera txikiagoa dute, eta ondorioz, ongizate materiala lortzeko eta beren bizitzaren inguruko erabakiak hartzeko aukera txikiagoak dituzte (Carrasco, 2013).

Horren ordez, ekonomia feministak logika sozial desberdin bat proposatzen du, beharrak asetzen eta irabazia eta errentagarritasuna automatikoki lotzen ez dituen eta “bizitzaren iraunkortasuna”ren ideia azpimarratzen duena. Gizarte batean bizitza mantentzen duten baldintza materialak kritikoki analizatzen eta planteatzen ditu: “merkatuek nola diharduten ulertzea ez da berez interesgarria, beharrak asetzea eta sortzea nola eragozten edo bultzatzen duten jakitea ahalbidetzen duelako baizik. Gainera, ondasunen eta zerbitzuen elementu erabakigarria ez da merkatuan trukatzaren diren ala ez, giza beharrak asetzen dituzten eta nola egiten duten baizik” (Pérez 2000: 110).

Ekonomia feministak logika sozial desberdin bat proposatzen du, beharrak asetzen eta irabazia eta errentagarritasuna automatikoki lotzen ez dituen eta “bizitzaren iraunkortasuna”ren ideia azpimarratzen duena.

LABURBILDUZ

Teoria kritiko feministak (arlotan, hala nola ekonomian), filosofia politikoa eta soziologia kritikoa izan dira planteamendu neoklasiko hegemoniko batzuen atzeko iritzi ideologikoak gogorren kritikatu dituztenak, besteak beste, eta behin eta berriro salatu dute emakumeek ez dutela oihartzunik arlo horretan.

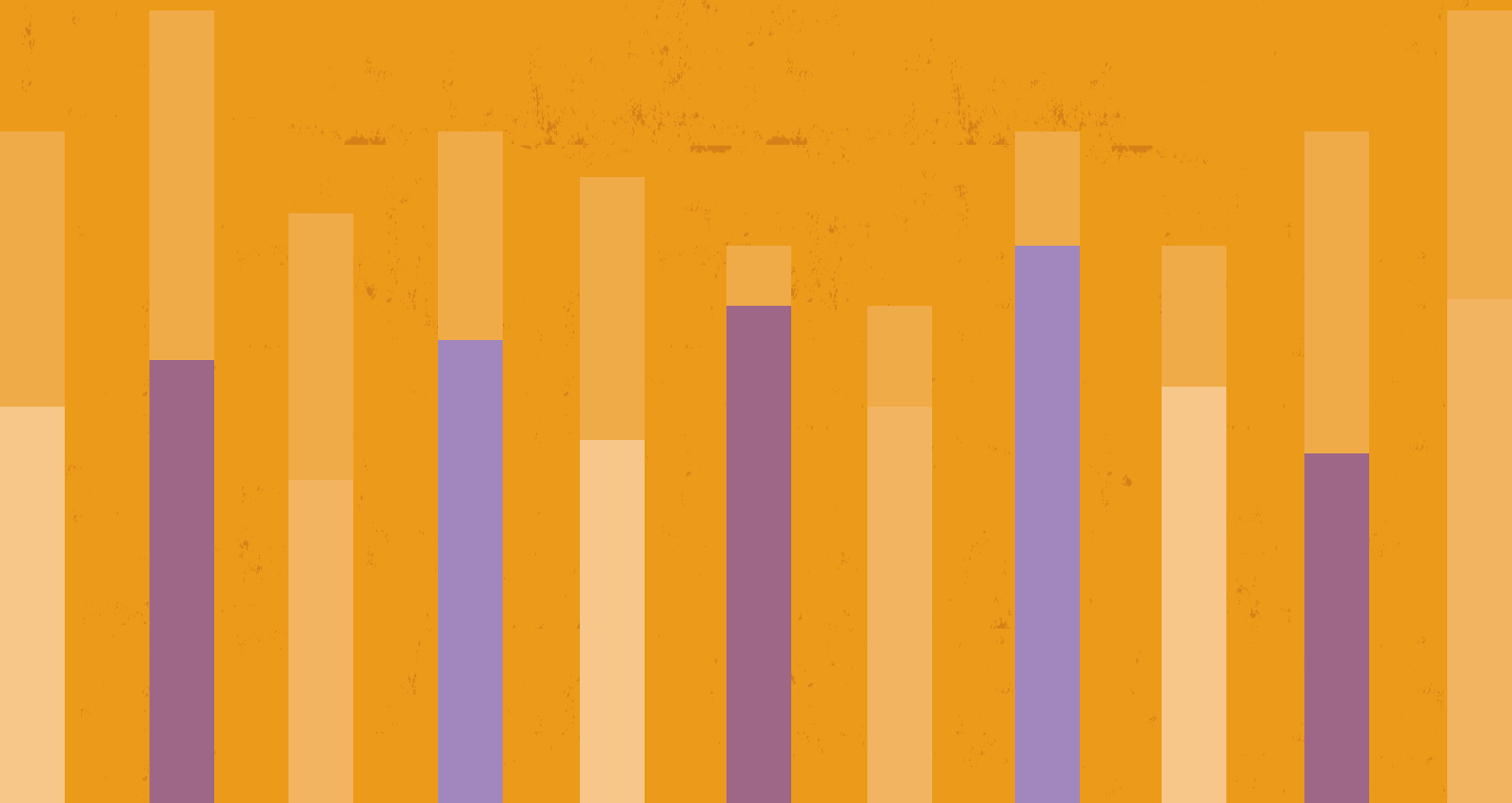
Ekonomia feministaren ekarpenei esker, berdintasun formaleko testuinguruetan benetan desberdinkeria dagoela onartzeko tarte bat ireki ahal izan da. Bere egitura-izaera onartuz, finantzen arloan maila eta esparru ugartan diharduen harreman-dimentsioan kontzentratzen da.

Ekonomia feministak zerbitzu finantzarioak lortu eta erabiltzean generoaren arabera ezartzen edo ahalbidetzen diren pribilegioak eta kalteak egoztearen legitimotasuna analizatzen eta zalantzan jartzen du. Gainera, estereotipoen eraginak aztertzen ditu; izan ere, eragina dute (edo izan dezakete) finantza-erakundearen erabakietan eta emakumeekin dituzten harremanak eta jokabideak baldintzatzen dituzte.

Era berean, finantzen esparruan emakumeekiko desberdinkeria-tratuaren normalizazioak duen irismena gailentzen du. Jokabide, tratu eta erabaki us-tez aske eta neutro asko ez dira horrelakoak edo moldaketa-erabakiak dira, eta beraz, emakumeek beren jokabide finantzarioetan erabakiak hartzeko eta jokatzeko duten askatasuna kolokan geratzen da.

*Ekonomia
feministaren
ekarpenei esker,
berdintasun
formaleko
testuinguruetan
benetan
desberdinkeria
dagoela onartzeko
tarte bat ireki ahal
izan da.*

**FINANTZEN ARLOKO GENERO-
-DESBERDINKERIAREN INGURUKO
HIRU ALDAGAIEN ANALISIA:
FINANTZA-ESKURAGARRITASUNA,
-ERABILPENA ETA -KULTURA**

01

GENERO- -desberdinkerien iraunkortasuna

Finantzen arloan genero-desberdinkeria egiaztatzeko, edozein kasutan ere, beharrezkoa da onartzea azken hamarkadetan mundu-mailan desberdinkeria-ri aurre egiteko ekintzek oso aurrerapauso handiak bultzatu dituztela. Gaur egun, hainbat erakunde sortu dira generoarekin lotutako eskakizun sozial, politiko eta ekonomikoak indartzeko eta emakumeen arazo espezifikoak erantzuteko modu eta emakumeen eskubideak defendatu eta sustatzeko borroka kolektiboaren erantzun bilakatu diren ikuspuntuak, jokabideak, programak eta baliabideak barne hartu dituzte. Gainera, ahalegin handiari esker emakumeek munduan bizi duten egoeraren kartografia aldatu duen isilpeko iraultza horren protagonistak izan dira eta dira. Gizarte zibileko erakundeek eta mugimendu feministek, bakoitzak bere eguneroko bizitzan egiten dituen ahaleginek batera, hainbat gauza lortu dituzte: bazterkeria (astiro-astiro) murriztu da, aukerak izateko baldintzak hobetu dira (bereziki goi-mailako hezkuntzari, lanari eta eskubide politikoei dagokienez), indarkeriaren kontra borrokatu da, aurreiritziak eta genero-diskriminazioa desagerrarazteko borrokatu da, emakumeek arlo publikoan gehiago parte har dezatela bultzatu da...

Era berean, oso aurrerapen garrantzitsuak lortu dira legeak eta arlo juridikoa indartzeari dagokionez, bereziki genero-indarkeria eta -diskriminazioa arintzeko neurrien eta emakumeen eskubideak benetan balioestearen harira. Oro har, eskualdeen artean oraindik desoreka garrantzitsu batzuk dauden arren, emakumeen egoera, giza garapenaren adierazleei dagokienez, pixkanaka ari da hobetzen. Maila politikoan, genero-kuotak kontuan hartzen dira erakunde sozial, politiko eta ekonomikoen gobernu-organoetan parte hartzeko; hezkuntzaren eskuragarritasunari dagokionez, sexuen arteko diferentzia nabarmenki murriztu da; eta lan-mundura sartzen diren emakumeen ehunekoa etengabe hazi da, baina beren lanaren kalitatean, beren kualifikazioari, soldatari eta lan-baldintzei dagokienez, desberdintasun-indize argiak daude gizonekin alderatuta. Oraindik aurrean lan handia dugun arren, ez da gutxietsi behar

orain arte genero-desberdinkeriaren kontra gauzatu diren ekintzen indarra, ezta nazioartean lortu dena ere.

Hala ere, onartu beharra dago aurrerapen horietako asko botere-taldeek gizarite-egitura ukitu gabe gauzatu diren neurrian izan direla posible. Are gehiago, asko beren interes batzuk asetzeko sustatu dira. Neurri batzuek, adibidez, emakumea mikrofinantzaketa-programetarako talde erabakigarri gisa identifikatu dute, eta “garrantzia irabazten ari den merkatu-segmentu” deritzona bezala ikusten dira (OIT, 2000).

Aurrerapen horiek guztiak gizonen eta emakumeen arteko desberdinkeria eragiten eta errepikatzen duten gizarte-, kultura- eta ekonomia-egiturak ez direla existitzen defendatzen duen testuinguru neoliberal hegemoniko baten baitan egin dira. Kultura-nitxo indibidualista batek xaxatuta, emakumeei beren autonomiaren ardura egozten die, eta gai pertsonal eta pribatutzat jotzen da, egiturazko arazoa dela ikusi beharrean. Neoliberalismoaren espirituak justizia ekonomikoaren eskaerak marjinalizatzen ditu eta ez du onartzen gizarte-bidegabekeriaren dimentsio kolektiboa. Bada, esan dugun bezala aurrerapenak gero eta handiagoak izan diren arren, talde pribilegiatuen interesen kontra joan direnean edo erreforma eta baliabide garrantzitsuak eskatu dituztenean aurkako jarrera garrantzitsuekin egin dute topo, gainditzen zailak diren jarrerak dira, guztiz errotuta dauden kultura-oinarriak baitituzte, eta oso aliantza sendoak dituzten botere hegemonikoko guneetan kontzentratutako interes garrantzitsuei egin behar diete aurre. Nazio Batuen datuek erakusten dute emakumeek munduan lanaren % 66 egiten dutela, elikagaien % 50 ekoizten dituztela, baina diru-sarreraren % 10 jasotzen dituztela eta jabetzaren % 1 dutela (NBE Emakumeak, 2011).

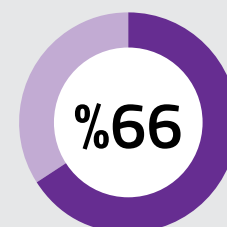
Genero-harremanen transformazioari dagokionez, aurrerapausoak eman dira tratatu txarren eta ustiapenaren esparruak mugatzeko, aukerak lortzeko egiturekin lotuta dauden arren, kontrako jarrera ugari izan dituzte, eta bazterkeriaren kontra borrokatzeko neurriak ez dira oso eraginkorrak izan. Baliabideak, gaitasunak eta aukerak lortzeko desberdinkeria eragiten duen asimetria hautsi arte, desberdintasunak gero eta iraunkoragoak izango dira.

Jarraian, hiru faktoreren harira zein garrantzitsuak diren adierazten saiatuko gara, finantza-erakundeek eta emakumeen arteko harreman eta jokabideetako genero-desberdinkeria horiek eragiten dituzten faktoreak eta sustraiak ulertzeko.

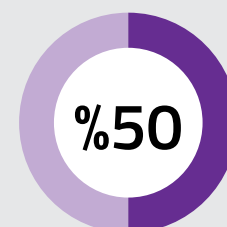

MUNDUKO EMAKUMEAK:

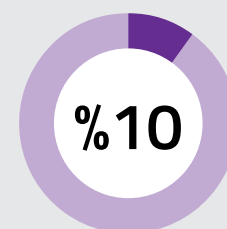
Lan egiten dutenak:

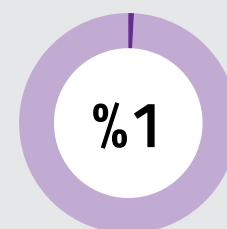
Ekoizten duten janaria:

Irabazten dutena:

Beren jabetza:

Iturria: NBE Emakumeak, 2011

02

GENERO-DESBERDINKERIA

finantza-zerbitzuak eskuratzerakoan

Azken urteotan gai honi buruz gehiago idatzi den arren, gutxi saiatu dira generoen arteko diferentziaren frogak azalerarazten, eta nagusiki enpresa-jardueretarako finantzaketaren testuinguruan kreditua lortzean kontzentratu da. Azterlan honetan, inklusio finantzarioa gizartearen segmentu guztiek finantza-zerbitzu eta -produktu arautuak modu eskuragarri eta egokian lortu eta erabiltzea dela ulertzen dugu (CAF, 2013).

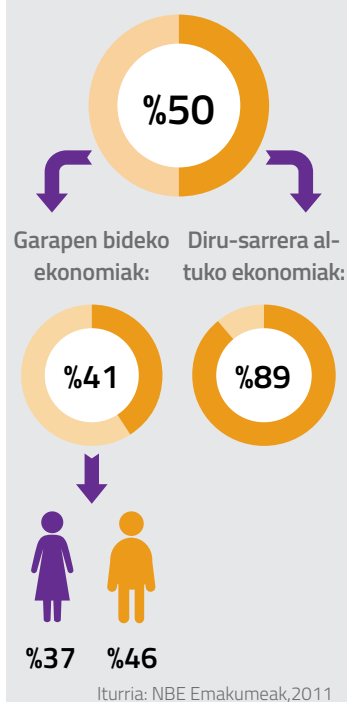
Munduko Bankuaren *Global Financial Inclusion [Global Findex]*¹⁰ da inklusio finantzarioaren adierazleen datu-baserik osatuena, estandarizazioari eta estaldurari dagokienez, eta gainera, adierazleak sexuaren arabera banakatzea ahalbidetzen du. Datu-base honek eskaintzen dituen adierazleek 148 ekonomiatako jendeak nola aurrezten duen, nola zorpetzen den, ordainketak nola egiten dituen eta arriskuak nola kudeatzen dituen kuantifikatzen dute. Adierazleak prestatzeko, herrialde bakoitza ordezkatzeko duten eta ausaz aukeratu diren 15 urtetik gorako 150.000 pertsonarekin baino gehiagorekin egindako elkarriketen bitartez jasotako datuak erabiltzen dira.

Inkesta honen datuen arabera (2011), mundu-mailan, helduen % 50ek adierazi du kontu bat duela finantza-erakunde formal batean. Ez da harritzekoa kontuen irismena oso desberdina izatea *diru-sarrera altuko* ekonomien eta *garapen-bidean* dauden ekonomien artean: lehenengo horietan ia unibertsala da (hau da, helduen ia % 89k dio kontu formal bat duela), bigarren horietan, ordea, % 41ek bakarrik du horrelako konturen bat.

Norbere ezaugarriek (hala nola generoak, hezkuntza-mailak, adinak eta landan ala hirian bizitzeak) eragin nabarmena dute inklusio finantzarioan. Garapen-bideko ekonomietan gizonen % 46k dio finantza-erakunde formal batean kontu bat duela; emakumeen kasuan, aldiz, ehuneko hori % 37raino jaisten da. Generoen arteko diferentzia (ehuneko 6-9 artekoa, batez beste) garapen-bideko munduan diru-sarrera altuagoko esparruetan ere ikusten da.

KONTU FORMAL BAT DUTEN PERTSONA HELDUAK:

Mundu mailan:

10. www.worldbank.org/globalfindex

Mundu-mailan, kontu formal bat ez izatea azaltzeko sarrien aipatzen den arrazoia da ez dutela kontua erabiltzeko adina diru. Biztanleriaren segmentu hori da sistema finantzarioan sartzeko aukera txikienak dituen. Hori da helduen % 65ek erantzun duena, deskripzio formalik gabe. Emakumeen kasuan, aldiz, kontu formal bat ez izatea justifikatzeko sarrien aipatzen den bigarren arrazoia da beste senide batek kontu bat duela. Beste senide baten bitartez zeharka kontu bat erabiltzea konturik ez izateko arrazoi gisa gehiago aipatzen dute emakumeek gizonek baino, eta hori ere generoen arteko diferentziaren beste adierazpen bat bezala ikus daiteke.

Azterlanaren arabera, jendeak arrazoi ugari ditu finantza-erakunde batean kontu bat izateko. Kontu formala soldatak, dirua edo Estatuko ordainketak jasotzeko erabiltzea ohikoagoa da diru-sarrera altuko ekonomietan; inguru horietan, helduen % 42k (kontuen titularren % 47k) adierazi dute aurreko urtean zehar kontua horrelako transakzioetarako erabili dutela. Garapen-bideko ekonomietan, ordea, helduen % 8k (kontuen titularren % 19k) adierazi dute aurreko urtean kontu bat beste toki batzuetan bizi diren senideei dirua bidaltzeko edo jasotzeko erabili dutela.

Datuek islatzen dute garapen-bideko herrialdeetan generoen artean diferentzia etengabea ikusten dela banku-kontuen eta aurrezki-kontuen titulartasunean, baita zorpetzean ere. Ezaugarri batzuk (besteak beste diru-sarrerak, hezkuntza, lan-egoera, egoitza eta adina) kontrolatu ostean ere generoa faktore erabakigarria da finantza-zerbitzuak lortu eta erabiltzeko. Emakumeek, oro har, arrisku txikiagoak onartu nahi izaten dituztela ematen du: mailegu gutxiago eta baxuagoak eskatzen dituzte; gizonek baino sarriago jotzen dute finantzaketa-zirkuitu informaletara; jabetza-titulu gutxiago dituzte eta, ondorioz, bermeak eskaintzeko aktibo gutxiago dituzte; prozedura askotan, oraindik senarraren sinadura exijitzen da, eta aukera gutxiago dago gizonei ere exijentzia bera egiteko, eta horrek transakzioaren kostua areagotzen du; tesuinguru batzuetako arau kulturalak nabarmenki murrizten dituzte emakumeen mugikortasuna eta gizarte-harremanak, etab.

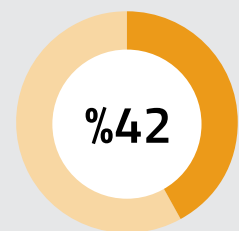
Diskriminazio juridikoak, era berean, finantza-zerbitzuen erabilpenean dau den genero-desberdinkeriak erlazionatzeko aukera ematen du. Oro har, gaitasun juridikoarekin eta aktiboen jabetza-eskubideekin lotutako mugak zuzenean daude erlazionatuta finantza-produktu eta -zerbitzuak eskuratzeko oztopoekin. Gizabanakoen eta herrialdeen ezaugarriak kontrolatu ostean, inkestak islatzen du askoz emakume gutxiagok dutela kontu bat, aurrezten dutela edo kreditua eskatzen dutela legezko diskriminazio handiagoa duten edo emakumeen kontrako arau kulturalak oso instituzionalizatuta dauden herrialdeetan.

Beste lan batzuek (Aterido, Beck eta Iacovone, Saharaz hegoaldeko Afrikako bederatzi herrialdeetako, adibidez) ondorioztatzen dutenez, finantza-zerbitzu

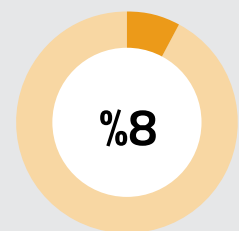
KONTU FORMAL- LEN ERABILPENA

Soldatak, dirua edo
Estatuaren ordainketak
jasotzeko:

Diru-sarrera altuko
ekonomietako pertsonak:

Garapen bideko
ekonomietako pertsonak:

gutxiago lortzeko eta erabiltzeko arrazoiak dira hezkuntzan generoen artean dauden diferentziak, diru-sarrera mailen eta enplegu formalaren desberdintasunak eta jabetza eskuratu eta erabiltzeko aukerak. Hau da, finantza-zerbitzuen eskuragarritasunarekin lotutako desabantailak emakumeek merkatuko ekonomia modernoan duten parte-hartzearekin zuzenean erlazionatuta daudela ikusten da.

Women, Business and the Law [WBL]¹¹ datu-baseak mundu osoko 141 ekonomiatako genero-berdintasunaren inguruko datu batzuk eskaintzen ditu, sei eremutako genero-desberdinkeria analizatuz. Batzuen emaitzak ikusita, emakumeek finantza-arloan duten egoera analiza daiteke:

A) Generoak emakumeen finantza-aukerak eta -gaitasunak baldintzatzen ditu. Hori hainbat arrazoiaren ondorioz gertatzen da. Gaur egun, arrazoi nagusia *soldaten arteko diferentzia* da. Honi dagokionez, eta Estatistika-institutu Nazionalak (INE) egin zuen *Espainiako Soldata-egitura* (2012) inkestan jaso ziren datuen arabera, gizonen urteko batez besteko irabazia 25.682,05 eurokoa izan zen eta emakumeen kasuan, berriz, 19.537,33 eurokoa. Hortaz, emakumeek Espainian izan zuten urteko batez besteko irabazia gizonenaren % 76,1ekoa izan zen. Diferentzia hau ñabartu egiten da antzeko egoerak hainbat aldagaiekin hartzen badira kontuan (hala nola kontratu-mota, jardunaldia, lanbidea, antzinasuna, etab.). Hala ere, soldaten banaketan alde nabarmena dago sexuen artean. Zehazki, 2012an espainiar emakumeen % 17,36k izan zituzten lanbide arteko gutxieneko soldatatik (LGS) beherako diru-sarrerak, eta gizonen % 7,52k izan zituzten horrelako diru-sarrerak. Soldatarik altuenei dagokienez, gizonen % 10,4k jaso zuten LGSaren boskoitza, emakumeen kasuan, berriz, % 4,72k. Beste bi neurrik osatzen dute soldata-banaketaren desberdinkeria deskripzioa: Irabazi urriko langileen proportzioa¹² % 17,24koa izan zen eta horien % 64,89 emakumezkoak ziren.

B) *Instituzioetara sartzeko mugek* (adibidez, nortasun-agiriak lortzeko) emakumeen autonomia mugatzen dute, gizezko senide baten baimena behar dutenean; baina autonomia hori mugikortasun-mugek, lan egin ahal izateak, negozio bat jartzeak edo generoaren ondorioz ez diskriminatzeko klausulak izateak ala ez izateak ere mugatzen dute. Kultura- eta erlijio-aldagaiak ere nabarmenki mugatzen eta baldintzatzen dituzte emakumeek finantza-erakundeekin dituzten harremanak.

SOLDATEN DIFERENTZIA

Urteko batez besteko irabazia

19.537 €

25.682 €

Iturria: Estatistikako Institutu Nazionala (INE), 2012.

¹¹. Munduko Bankuaren WBLren datu-basearen metodologiari buruz xehetasun gehiago ikusteko, kontsultatu: <http://wbl.worldbank.org/methodology>

¹². Lanorduko batez besteko irabaziaren 2/3 irabazten duten soldatapeko pertsonen proportzioa da.

-
- c) *Jabetzaren erabilera* ere erabakigarria da finantza-zerbitzuak eskuratzekoan: jabetza izateko, administratzeko, kontrolatzeko nahiz oinordetzan jasotzeko gaitasunak (eta ezintasunak) eragina du emakumeek aktiboak berme gisa eskaini ahal izateko edo mailegu bidez finantzatutako ondasunen tituluak izan ahal izateko. Zentzu horretan, jabetzaren gaineko legeak oso-oso garrantzitsuak dira, baina ez dugu ahaztu behar existitzen direnean eta eragina dutenean ere errealitatean emakumeek ondasun horiek erabiltzen duten gaitasuna maiz mugatuta egoten dela faktore kulturaren eta ohitura sozialen ondorioz.

03

GENERO-DESBERDINKERIA

finantza-zerbitzuak erabiltzerakoan

Emakumeak finantza-artekaritzako zerbitzuak erabiliz erlazionatzen dira erakundeekin. Atal honetan, labur jaso dira hausnarketa batzuk, aurrezteko nahiz transakzioak (ordainketak) egiteko kredituak eta gordailuek generoari dagokionez duten irismenaren buruz.

Finantza-erakundeek pertsonen aktiboak erreferentzia gisa hartzen dituzte pertsona horiek kreditua eskuratzeko duten gaitasuna ebaluatzeko, baita mailegu-eragiketak abalatzeko dituzten bermeak ere¹³.

Finantzen arloa arautzen duten nazioarteko erakundeek urraketa-arriskua-
ren analisia aipatzen dute maileguak emateko erreferentzia gisa, baina egia
esan, finantza-erakundeek lehentasuna ematen diote *bezeroaren ondareari*
kreditu-eragiketa ebaluatzerakoan.

Bada, *aktiboak edukitzea edo eduki ahal izatea* erabakigarria da kreditua lortu
ahal izateko, emakumeek eskaini ditzaketen bermeak baldintzatzen dituelako,
eta oso eragin garrantzitsua du negozioek eta enpresek izan ditzaketen neu-
rrian. Emakumeek nagusiki enpresa-mikroproiektuak aukeratzen dituzte,
hala nola autoenplegua, eta baliteke erabaki hori hartzea bere baliabideeta-
rako ez ezik bere finantza-gaitasunerako eta arrisku gutxiago onartzeko inte-
reserako ere formula egokiagoa dela uste duelako.

Jabetzak edukitzeari dagokionez, Espainian kreditua edo ondasunak esku-
ratzeko emakumeen egoera zibilarren inguruko legezko oztoporik ez dagoen
arren, oraindik ere autonomia finantzarioan eragina duten aurreiritziak eta
trabak daude. Oraindik emakumeek ondasunak etxerako diru-sarrera nagu-
siak lortzeko ez den beste edozein helburutarako berme gisa erabil ditzatela
eta horrela beren ondasunak edo beren familiarenak arriskuan jartzea bal-
dintzatzen duten aurreiritziak daude. Bestalde, Espainian ezkontideek maizen
izaten duten erregimen ekonomikoa irabazpidezko ondasunena da, eta hiru

¹³. Lan honetan, “kreditua” eta “mailegua” hitzak zentzu berean erabili dira, kaleko hizkeran egin ohi den bezala. Hala ere, argitu beharra dago termino horiek bi finantza-produktu desberdini egiten dietela erreferentzia. *Mailegua*: finantza-eragiketa bat da, eta bertan, erakunde edo pertsona batek (mailegu-emaileak) beste bati (mailegu-hartzaileari) diru-kopuru bat ematen dio eragiketaren hasieran, eta zenbateko hori emateko baldintza da mailegu-hartzaileak zenbateko hori gehi adostutako interesak epe jakin batean itzuli behar dituela. Maileguaren amortizazioa (zenbatekoa itzultzea) normalean epe horretan zehar kuota erregularrak ordainduz egiten da. Ondorioz, eragiketa honek aldeztu aurretik zehaztutako biziitza bat du. Interesak mailegututako zenbateko osoa kontuan hartuz kobratzen dira. *Kreditua*: erakunde batek bezero batentzat esku-ragarri jartzen duen zenbatekoa da, muga zehaztu bat duena. Bezeroari ez zaio zenbateko osoa ematen eragike-taren hasieran. Aitzitik, unean uneko beharren arabera erabili ahaliko du, kontu bat edo kreditu-txartel bat erabi-liz. Hau da, erakundeak aldiro-aldiro ordainketa partzialak egingo dizkio bezeroari azken honek eskatzen due-nari jarraiki. Bezeroak diru guztia, zati bat edo ezer ez erabili ahal du. Azkenean eskuratu duen diruaren interesak bakarrik ordaintzen ditu, baina gainera gutxieneko komisio bat ere kobratu ohi da erabili ez den sal-doagatik. Dirua itzuli ahala, gehiago eskuratu ahaliko du, muga gainditu gabe [Iturria: <http://www.finanzaspa-ratodos.es>]

autonomia-erkidegotan izan ezik, ezkontzen diren bikoteentzat berez ezartzen dena da. Hortaz, bi ezkontideek sinatzea ondarea erabiltzeko baldintza da, eta hori, kasu batzuetan, oztopo bilaka daiteke emakumeek ez badute bikotekidearen baimenik edo, adibidez, dibortzio-prozesuan badaude eta irabazpidezko sozietatea ez bada desegin, etab.

Aldi berean, *emakumeek sustatutako enpresa-proiektuen feminizazio mailak* eragina izan dezake finantza-erakundeek proiektuaren arriskua, interesa edo bideragarritasuna ebaluatzean. Oso feminizatuta badaude eta oso txikiak badira, ez dira interesgarritzat jotzen negozio gisa, errentagarritasun txikiagoa dutelako. Beren bideragarritasuna negatiboki ebaluatu ohi da. Nolanahi ere, emakumeek zuzendu arren proiektu “maskulinizatuak” badira, emakumeek proiektuari aurre egiteko gaitasun txikiagoa duten estereotipoak zalantzak sortzen ditu proiektuaren bideragarritasunari buruz (CEAE, 2012).

Finantza-erakundeek kreditu-politikek ez dituzte formalki baztertzen emakumeak. Aitzitik, zentzu honetan, oro har, legeak babestu egiten du (herrialde garatuetan, behintzat), baina jarraibideez haraindi, aplikatzen diren moduak erakundeek eta emakumeen arteko harremanak baldintza ditzake. Lehentasunezko xede-taldeak aukeratzeko moduak, batzuetan, generoaren eragina izaten du. Kredituaren arrisku-irizpideek, era berean, genero-bereizketa bera izaten dute eragiketarako ebaluatzerakoan. Horrek exijentzia handiagoak, kostu altuagoak eta produktu erlazionatuak kontratatzeak baldintzak eragiten ditu.

Berriro ere, *soldaten arteko diferentzia* aldagai erabakigarri bilakatzen da, eta horrek eragina du emakumeek kreditua eskuratzeko duten gaitasunean, finantza-erakundeek bezeroak kontzeptu horretarako bideratutako hileko diru-sarreraren ehuneko bat erabil dezala ekiditeko ezartzen dituzten zorpetze-mugen ondorioz.

Erakundeak emakumeei ematen dien informazioa, kreditu-baldintzen negoziazioan duten eragina, beren egoera pertsonala eta familiarena, etab. kreditua lortzea baldintzatzen duten elementuak dira.

Bestalde, *kreditu-historia* jakin bat izatea erabakigarria da erakundeek finantzaketa eskatzen duen pertsonaren ordainketak betetzearen harira egiten duten ebaluaziorako. Bikote ezkonduak eskatzen dituzten kredituen inguruko informazioa gizonaren izenean erregistratzen bada, horrek eragina du beren kreditu-historian eta etorkizunean kreditua lortzeko izango duen gaitasunean. Oraindik ere ekonomia batzuetan gertatzen da.

Gordailuei eta aurrezkiei dagokienez, sarritan pentsatu ohi da, eta gainera frogak erakusten dute emakumeek diru-sarrera txikiagoak dituzten testuinguru batzuetan dirua gizonak ez bezala aurrezten eta administratzen dutela eta gai-

Finantza-erakundeek kreditu-politikek ez dituzte formalki baztertzen emakumeak (...) baina jarraibideez haraindi, aplikatzen diren moduak erakundeek eta emakumeen arteko harremanak baldintza ditzake.

nera esanahi eta erabilera desberdinak egozten dizkiotela (Zelizer, 2011), eta horrek eragina du finantza-erakundeekin dituzten harremanetan eta jokabidean. Aurrezteak garrantzitsua da: segurtasuna ematen du, baita beharrei norbere baliabideekin erantzuteko gaitasuna ere, baina emakumeen diruaren edo merkatuaren logika eta dinamika batzuek islatzen dute beti ez datozela bat finantza-erakundeen bitartez kapitalizatzeko beharrarekin.

Oro har, azterlanek islatzen dute *emakumeek gero eta interes handiagoa dutela familia-unitateen aurrezkian eta inbertsioetan*. Finantza-erakunde askok *persona aurreztaileen jokabideari* buruzko analisisian onartzen dute emakumeek errenta-diferentzien ondorioz duten erosahalmen txikiagoak aurrezteko eta inbertitzeko produktuen harira duten jokabidea baldintzatzen duela (ADICAE, 2011). BBVak, Espainiako erretirora bideratutako aurrezki-ohiturei eta pentsioei buruzko txostenean (2014) identifikatzen du gizonak eta maila sozial altuko edo ertain altuko jendeak gehiago aurrezten dutela. Halaber, aurrezki- eta inbertsio-produktuen errentagarritasunaren jarraipenaren erantzukizunaz gizonak arduratzen direla ere islatzen du. Finantza-erakunde horren azterlanak ondorioztatzen du gizonak garrantzi handiagoa ematen dietela aurrezki-produktuen alderdirik funtzionalenei (likidezia, fiskalitatea). Hala ere, emakumeen kasuan alderdi emozionalak (segurtasuna, konfiantza) dira gehien azpimarratuta agertzen direnak.

Aurrezteak garrantzitsua da: (...) baina emakumeen diruaren edo merkatuaren logika eta dinamika batzuek islatzen dute beti ez datozela bat finantza-erakundeen bitartez kapitalizatzeko beharrarekin.

04

GENERO-DESBERDINKERIA

finantza-kulturari dagokionez

Nolanahi ere, emakumeen eta finantza-erakundeen arteko elkarrekintza horiek gehien baldintzatzen dituen aldagaietako bat da emakumeek finantza-arloan gaitasun txikiagoak dituztelako aurreiritzia. Emakumeek kultura finantzario txikiagoa dutela-eta prozesu finantzario konplexuak ulertzeko zailtasun handiagoak dituzten estereotipoa dago. Datu horiek kontsultatutako txosten eta azterlan gehienetan berresten dira. Espainiako biztanleen erdiak uste du ez duela finantza-arloko nahikoa ezagutza. Egia da erakunde batzuek (BBVA, 2014) onartzen dutela ehuneko hori altuagoa dela emakumeen eta 35 urtetik beherako gazteen artean, baina Espainiako finantza-kulturari buruzko azterlanak (ADICAE, 2013) ez du desberdintasun handirik islatzen generoari dagokionez, eta horregatik pentsatzen dugu ziurrenik iritzi hori estereotipo baten ondoriozkoa dela, emakumeek gizonezkoek baino ezagutza txikiagoak dituztela pentsatu ohi baitute.

Kultura finantzarioa finantza-erakundeen eta beren zerbitzuak erabiltzen dituzten pertsonen arteko harremanaren oinarri sendoak finkatzeko faktore nagusi gisa ikusi da. Hezkuntza finantzarioa honela definitzen da: “kontsumitzaile/inbertitzaile finantzarioek finantza-produktuen, -kontzeptuen eta -arriskuen inguruan duten ulermena hobetzen duen prozesua da, eta informazioaren, prestakuntzaren edo/eta aholkularitza objektiboaren bitartez, finantza-arriskuen eta -aukeren kontzientzia hobea izateko, erabaki informatuak hartzeko, laguntza lortzeko nora joan behar den jakiteko eta norbere ongizate ekonomikoa hobetzeko ekintza eraginkorrak gauzatzeko trebeziak eta konfiantza garatzen ditu” (ELGA, 2005). Estatuko nahiz nazioarteko erakundetarik garrantzitsuenek kultura finantzarioaren gainerako interesa sustatzen dute mundu osoan, besteak beste, kontsumitzaileek beren zaugarritasuna arinduko duten, ekonomian aktiboki parte hartzea erraztuko dien eta “sistema finantzarioaren egonkortasuna eta garapena” ere bultzatuko dituzten erabaki hobeak har ditzatela espero delako, baina hori, nolabait, eta botere finantzarioek munduko gobernantzan duten irismena ikusita, erabat barregarria da.

Emakumeek kultura finantzario txikiagoa dutela-eta prozesu finantzario konplexuak ulertzeko zailtasun handiagoak dituzten estereotipoa dago (...) baina azterlanak (...) ez du desberdintasun handirik islatzen generoari dagokionez.

Kontu hau gorabehera, finantza-arloko desberdinkeriarekin erlazionatutako faktoreetako bat da pertsonen finantza-arloan duten hezkuntza-maila altuagoa ala baxuagoa. Gero eta gehiago eskatzen da finantzen arloko ezagutzak izatea, eta exigentzia hori emakumeentzat sarritan bilakatzen da oztopo. Bada, generoak finantza-zerbitzuak eskuratu eta erabiltzearekin lotutako desberdinkeriararen frogak erakusten ditu, eta badirudi emakumeak finantza-alfabetatze txikiagoa duen populazio-tarte horretan daudela. Hori egia da ala, esan dugun bezala, estereotipo huts bat da?

Herrialde batzuetan, emakumeak finantza-hezkuntzaren arloan populazio zaurgarritzat jotzen dira. Azterlan batzuek islatzen dute ezagutza-maila txikiagoa dutela. Kasu batzuetan, adibidez AEBn, emakumeen eta nesken finantza-hezkuntza hobetzeko bakarrik sortutako elkarteak ere daude¹⁴. Estatu Batuetako Osasun Sailak aholkularitza eta hezkuntza eskaintzen dizkie diru-sarrerara txikiak dituzten emakumeei, zuriak ez direnei eta ingelesez arlo finantzarioa oso gutxi menperatzen dutenei. 2010ean, Suitzan proiektu prebentibo bat martxan jarri zen, “Emakumeak eta ekonomia”, emakumeen zorpetzearen (bereziki epe laburrekoa) igoerari aurre egiteko. Proiektua finantza pertsonalak erabiltzeko tresnak eta orientazioa ematen dituen web orri batean datza. Afrikan, berriz, zaurgarritasun-egoeran dauden pertsonen eta batik bat emakume gazteen zuzendutako programak gailentzen dira. Eta Kanadan nagusiki adineko emakumeei zuzendutako hezkuntza-programak sustatu dira. Balore Merkatuaren Batzorde Nazionalak eta Espainiako Bankuan 2013an sustatu zuen 2012-2017 Hezkuntza Finantzarioko Planean finantzen arloko hezkuntzaren inguruan jasotako estrategietako bat da kontsumitzaile-talde zehatzei (besteak beste emakumeei, gazteei, immigrantei eta adineko pertsonen) zuzendutako prestakuntza- eta informazio-jarduerak gauzatzea.

Azterlanak eta frogak oraindik mugatuak dira, eta oraindik denbora gehiago behar da emakumeek beren kultura-finantzario txikiagoaren ondorioz duten zaurgarritasunaren inguruko irudi hori arintzeko programen eraginkortasuna erakusteko. Egia esan, edozein kasutan ere, kultura finantzarioarekin lotutako genero-desberdinkeriararen tratamendua eta emakumeentzat izan ditzakeen ondorioak ikerketa-arlo berria dira oraindik.

Oro har, azterlanek adierazten dutenez, “emakumeen kultura finantzarioa gizonenaren parekoa edo txikiagoa da dimentsio batzuetan: ezagutza finantzario txikiagoak dituzte eta konfiantza txikiagoa dute beren trebezietan; ezagutza finantzarioen inguruko probetan gizonen baino emaitza txarragoak lortzen dituzte (adibidez, interesen kalkuluan edo arriskuaren dibertsifikazioaren ulermenean). Azterlan gutxi batzuen emaitzek diotenez, emakumeek hobeto kudeatzen dute etxeko dirua, baina gizonen hobeto planeatzen dute epe luzera, hobeto aukeratzen dituzte finantza-produktuak eta hobeto mantentzen dira informatuta. Adin-tartearen mugetako emakumeak, diru-sarrerara txikiko emakumeak eta emakume alargunak, besteak beste, azpi-talde beretako beste

14. FLOW: Financial Literacy Organization for Women and Girls, www.setting-pretty.org

emakume edo gizon batzuk baino egoera zaurgarriagoan egoten dira finantza-alfabetatze maila baxuei dagokienez” (Pailhe, 2014: 35). ELGAren (2013) azterlan baten arabera, emakumeek, batez beste, gizonen baino ezagutza-maila txikiagoa dute finantzaren arloan.

Hainbat herrialdetan eta hainbat dimentsiotan hezkuntza finantzarioari dagokionez generoen artean desberdintasunak daudela dokumentatzen tematzen dira. Azterlan horiek ondorioztatzen dute emakumeek gizonen baino emaitza txarragoak lortzen dituztela kultura finantzarioaren inguruko probetan eta konfiantza txikiagoa dutela beren finantza-gaitasunetan. Hala ere, batzuetan ñabardura gisa aipatzen dute emakumeek gizonen baino hobeto kudeatu ohi dutela ekonomikoki eguneroko bizitza, emakumeak eguneroko kudeaketa ekonomikoan trebeagoak izatea berez genero-desberdinkeriaaren isla ez balitz bezala.

Edozein kasutan ere, ikusten den joera orokorra da diferentzia hori ez dela uniformea: emakumeen hezkuntza finantzarioa, termino absolutu nahiz erlatibotik, desberdina da hainbat herrialdetan. Gainera, finantza-hezkuntzan generoen arteko desberdintasunean eragina duten faktoreak identifikatzea eta kausa-harremanak zehaztea zaila da. Oro har, azterlanen muga batzuk direla eta gehiago ikertu behar dela ondorioztatzen da.

Espainian 2013an ADICAEk ‘Espainiar biztanleriaren hezkuntza finantzarioaren maila’¹⁵ azterlana argitaratu zuen, Kontsumo Institutu Nazionalaren (INC) babesarekin. Kultura finantzarioaren harira generoen artean dagoen diferentziari buruz, azterlanak honakoa besterik ez dio: i) oker edo ezagutza falta handiena erakusten duten galderak, emakumeen nahiz gizonen kasuan, datu zehatzen ingurukoak dira, hala nola Euriborraren egungo balioa edo Gordailuak Bermatzeko Funtzaren estalduraren zenbatekoa; ii) emakumeak egunerokoan arduratzen dira eta gizonak inbertsioez; eta iii) gizonak dira kultura finantzario handiagoa dutenak: emakumeek baino gehiagotan asmatzen dituzte galdera guztiak. Hiru alderdi horiek ez dute frogarazirik ematen hezkuntza finantzarioarekin erlazionatuta genero-diferentzia horiek badirela egiaztatzen laguntzeko. Gutxienez Espainian.

PISA 2012 txostenak ere ez du islatzen ondorio horretara iristeko moduko datu garrantzitsurik. ELGAko 18 herrialde eta ekonomietako 15 urteko 29.000 ikasle inguruk parte hartu zuten hezkuntza finantzarioaren inguruko PISA txostenaren nazioarteko lehenengo ebaluazioaren proban. Bertan, nerabeek finantza-arloko hainbat gai (esaterako, bankuko kontu baten egoera ulertzea, mailegu batek epe luzera duen kostua edo aseguru baten funtzionamendua) nola tratatzen dituzten eta zer ezagutza eta gaitasun dituztena ebaluatzen zen.

Generoen arteko diferentziari dagokionez, ELGAren PISA programaren matematika probetakoa (mutilek batez besteko altuagoa) edo irakurketa probe-

15. Hemen ikus daiteke: <http://publicaciones.adicae.net/publicaciones/pdf/Informeduc.pdf>

takoa (neskek batez besteko hobe) baino askoz txikiagoa izan zen, eta ez zen alde handirik egon gizonen eta emakumeen artean, Italian izan ezik. Espainian, 15 urteko ikasleen % 59k dio, gutxi gorabehera, banku-kontu bat duela, hau da, ELGAko herrialdeen batez bestekoaren antzera (% 58,3).

Herrialde parte-hartzaile gehienetan, 15 urte dituzten mutil eta emakumeen artean kontu korrante bat dutenen proportzioak oso antzekoak dira: bankuko kontu bat duten mutilen (% 58,5) eta nesken (% 59,3) ehunekoa oso-oso antzekoa da; eta gauza bera gertatzen da Espainian (mutilen % 69 eta nesken % 61). Bankuko kontua izatearen eta gaitasunen arteko harremanak islatzen duenez, herrialde gehienetan, bankuko kontu bat izatea hezkuntza finantzarioaren inguruko proban emaitza altuagoak lortzearekin lotuta dago. ELGAko 13 herrialdeetako batez bestekoen arabera, bankuko kontu baten titularrak diren ikasleek konturik ez dutenek baino 33 puntu gehiago lortzen dituzte. Alderik handiena Zeelanda Berrian (106 puntu) dago; Espainian, ordea, askoz txikiagoa da (18 puntu).

Oro har, txosteneko emaitzek iradokitzen dute mutilak gehiago aritzen direla lan-jardueretan eta dirua jasotzen dutela horren truke etxean nahiz kanpoan baina neska gehiagok jasotzen dutela dirua lanik egin gabe (saria eta opariak). Beharbada horrek islatzen du mutilak neskak baino lehen hasten direla familiaratik kanpoko finantzaketa-iturriak bilatzen. Gainera, eskolatik kanpoko ordutegian edo familiaren enpresan egindako lanen bidez edo gauzak salduz diru-sarrerak lortzen dituzten mutilak neskak baino gehiago direla ikusten da; eta neska gehiagok lortzen dituzte diru-sarrerak noizbehinkako lan puntualen bidez (Espainian azken kasu horretan ez dago desberdintasunik).

Gaur egun, ez dago emakumeen eta gizonen gaitasun finantzarioa desberdina dela islatzen duen frogarik. Espainiar kontsumitzailearen kultura finantzarioa, oro har, ez da nahikoa oraindik, eta ezin da ondorioztatu emakumeen eta gizonen artean desberdintasunik dagoenik. Aldea balego, nolanahi ere, eza-gutza-maila txikiago hori beste testuinguru batzuetan emakumeek oinarritzko hezkuntza jasotzeko zailtasunekin, aberastasun materiala eskuratzearen inguruko kultura-arauek emakumeentzat dituen ondorioekin edo emakumeek lan-munduan parte hartzeko dituzten oztopo handiagoekin egongo litzateke lotuta.

Espainiar kontsumitzailearen kultura finantzarioa, oro har, ez da nahikoa oraindik, eta ezin da ondorioztatu emakumeen eta gizonen artean desberdintasunik dagoenik.

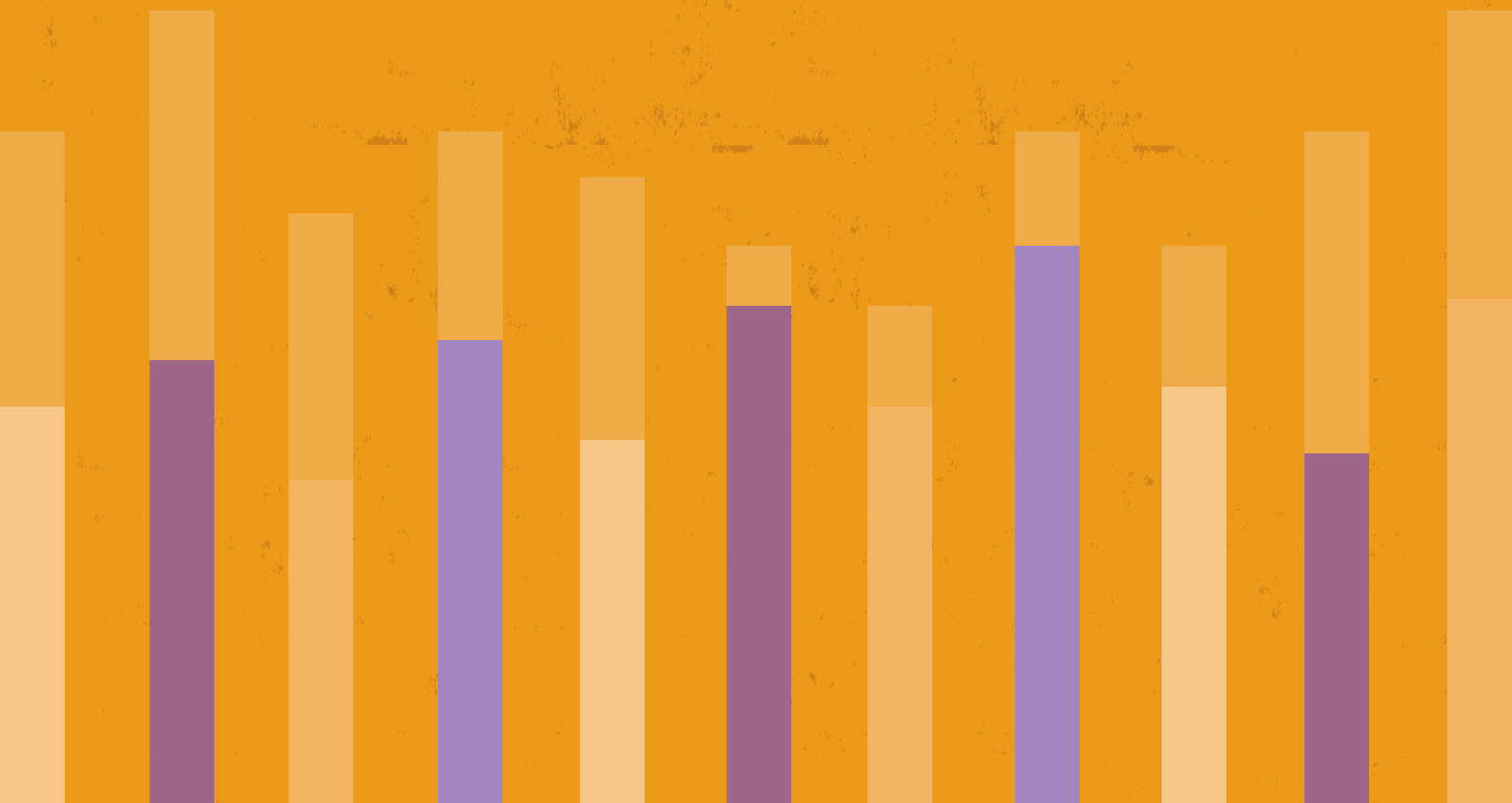
LABURBILDUZ

Literaturak erakusten du generoa oso faktore erabakigarria dela finantza-zerbitzuak lortu eta erabiltzeko desberdinkeriar dagokionez. Finantzen eskurapenarekin, erabilpenarekin edo kulturarekin erlazionatutako faktore batzuen analisiak desberdintasunak eta desorekak islatzen dituzte. Horietako asko emakumeek (bereziki diru-sarreraren harira) pairatzen duten benetako desabantaila-egoeraren ondoriozkoak dira.

Generoaren eta diru-sarrera mailaren, hezkuntza-mailaren eta adinaren alda- gaiek emakumeek finantza-sistema formalean jasaten duten desberdinkeria areagotzen dute. Egoera hori larriagotu egiten dute genero-estereotipo batzuek, eta desberdinkeria sustatu eta areagotu ere egiten dute.

Generoa oso faktore erabakigarria da finantza-zerbitzuak lortu eta erabiltzeko desberdinkeriar dagokionez.

**GENERO-
-DESBERDINKERIAREN
SAREA EHUNTZEN
FINANTZEN ARLOAN**

SARRERA

Puntu honetara iritsi ondoren espero dugu eman ditugun datu batzuk erabilgarriak izatea finantza-sistemako erakundeetan genero-desberdinkeriaren sare hori badela frogatzeko eta nola dagoen eratuta erakusteko. Gure helburua da, era berean, finantzen esparruan genero kategoria desberdinkeriaz tratatzen dela erakustea, emakumeek ondasunak eta zerbitzuak eskuratzeko berdintasuna izatea formalki babestuta dagoen testuinguruetan ere bai.

Orain arteko ibilbidearen bitartez erakutsi nahi izan dugu zein diren desberdinkeria-sare hori areagotzen edo murrizten laguntzen duten mekanismo, prozesu eta harreman batzuk. Zati enpirikoan gai honetan sakonduko dugu, Euskal Autonomia Erkidegoan 2014an egin zen kasu-azterketa baten bitartez.

Oro har, finantzen arloan argien ikusten diren genero-desberdinkeriak dira bankuen administrazio- eta zuzendaritza-organoetan emakume gutxiago daukela. Datu horiek erakunde horien memoria publikoak ikusita lortzen dira, eta oro har, genero-berdintasuna sustatzen duten lege eta arauak esker (esaterako EGBLO edo Conthe Kodea) emakumeen presentzia areagotu egin den arren oraindik diferentzia handia dagoela islatzen dute. Espainian, esan dugun bezala, bankuen sektoreko Administrazio Kontseiluetan dago emakume-proportzio baxuena. Emakumeek finantza-erakundeetan erabaki- eta gobernu-organoetan duten presentzia desorekatu hori arintzeko, hainbat gomendio eta ekimen jarri dira martxan, baina boluntarioak direnez gero, ez dira izan espero bezain eraginkorrak.

Azterlan honetan ez dira jorratu izaera eta irismen aski zalantzagarririk duten gomendio batzuen zailtasunak eta mugak (esan bezala, informazio ugari eta eguneratua dago horri buruz). Zati enpirikoan datu batzuk emango ditugu emakumeek finantza-erakunde batzuetako erabaki-organoetan zer egoeratan dauden ikusteko; baina, nolanahi ere, nahiago izan dugu analisia finantzen

Desberdinkeria-sare hori areagotzen edo murrizten laguntzen duten mekanismo, prozesu eta harreman batzuk zein diren erakutsi nahi izan dugu.

arloko genero-desberdinkeria inguruan genero-paritatearen gaiak adina arreta jaso ez duten beste alderdi batzuetan kontzentratu.

Emakumeen eta finantza-erakundeen arteko harremanetako prozesu eta mekanismo inplizituak analizatu nahi izan ditugu. Horretarako, hainbat prozedura, harreman, prozesu eta aurreiritzi aztertu ditugu, nola funtzionatzen duten eta desberdintasunak eragiten dituzten ala ez ikusteko. Abiapuntu gisa hartu da finantzen arloko genero-desberdinkeria harago doala eta populazioaren (emakumeen eta gizonen) eta finantza-erakundeen arteko harremanak ukitzen dituela:

- » Finantzen sektorea desberdinkeria horiek dituen gizarte baten isla delako eta errepikatu besterik ez dituelako egiten (adibidez, kontsumo-patroi jakin batzuk bultzatzean).
- » Finantzen sektoreak berezko ezaugarriak dituelako eta bestelako genero-oztopo edo jokabide sexista batzuk sustatzen dituztelako.

Hori da lan honetan espezifiki jorratzen den gaia, eta, esan den bezala, oso errealitate sozioekonomiko zehatz batean kokatzen da, Euskal Autonomia Erkidegoan, alegia, eta txikia den arren, “garatu”tzat jotzen diren ekonomien testuinguruan dago. Testuinguru hauetan jendeak pentsatu ohi du finantza-erakundeen eta emakumeen arteko harremanetan (eta alderantzizkoetan) ez dagoela genero-desberdinkeriarik edo, edozein kasutan ere, ez direla garrantzitsuak. Baina, aldi berean, pertzepzio hori naturaltasunez mantentzen da emakumeek maila jakin batzuetan finantzak gutxiago menperatzen omen dituztelako estereotipoarekin batera: finantza-kultura txikiagoa, autonomia ekonomiko txikiagoa, finantza-arloko gaitasun txikiagoak. Hau da: ez da desberdinkeria dagoenik onartzen, baina desberdintasun batzuk daudela bai. Azken horiek eragiten dituzten interferentziak ia ez dira baloratzen.

Azterlana orain arte gidatu duen ardatzaren abiapuntua da genero-desberdinkeria horiek existitzen direla eta ezkutatuta eta ikusezinarazita daudela. Beraz, pertzepzioa errealitatearen kontrakoa da, desberdintasuna tratu-desberdinkeria bidegabe bihurtzen baita. Emakumeen egoera sozioekonomikoak, Euskadin ere, egoera desabantailatsuan uzten ditu finantza-aukerak eta -baliabideak eskuratzeko gaitasunari dagokionez.

Finantzen sektoreak berezko ezaugarriak ditu eta bestelako genero-oztopo edo jokabide sexista batzuk sustatzen dituzte.

01

DESBERDINKERIA

non eta zeren
inguruan

Zaila da finantzen arloko genero-desberdinkeria horren oinarrian dagoen harreman-sarea analizatzea eta frogak aurkitzea genero-desberdinkeriak non bihurtzen diren desberdinkeria bidegabe ikusteko, bazterkeria edo diskriminazioa eragin ditzakeela eta.

Azterlan batzuek defendatzen dute artekaritza finantzarioaren esparruko genero-desberdinkeria garrantzitsu bat dela batzuek baliabideak eskuratzerakoan diskriminazioa jasan lezaketela pentsatzen dutela. Dirua jasotzeko aukera gutxiago dituela pentsatzea da mailegu bat ez eskatzeko arrazoi nagusietako bat. Gure testuinguruan, badirudi bankuek ez dutela ezer egiten emakumeek bankuen zerbitzuak eskuratzerakoan gizonak baino diskriminazio handiagoa senti dezaten, baina bankuen ekintzak eta emakumeek bankuekiko duten pertzepzioa (formalegiak, beren beharretatik urruti eta berez ulertzen zailak diren eta mesfidantza eragiten duten mekanismoak dituzte) emakumeek testuinguru batzuetan beren burua finantza-esparrutik zergatik baztertzen duten azaltzeko arrazoiak izan litezke.

Bestalde, ezin da ahaztu genero-estereotipoek bankuek emakumeen inguruan duten pertzepzioa baldintza dezaketela. Esan dugun bezala, harreman horiek generoaren ondorioz finantza-zerbitzuak lortzeko oztopo formalik ez dagoen testuinguruetan gertatzen diren arren, oro har, emakumeek etxearen administrazio ekonomikoaz eta familiaren arduratzeko gaitasuna dutela onartzen da, baina zailtasun handiagoak edo interes txikiagoa egozten zaie, edo gaitasun txikiagoa, negozio “handien” esparruan. Estereotipoak ziurrenik eragina du finantza-erakundeek emakumei informazioa ematen dien moduan, kopuruan eta kalitatean, finantza-prozesu konplexuak ulertzeko arazoak izango dituztela pentsatzen dutelako eta emakumeengan konfiantza eta interes txikiagoa dutelako.

*Estereotipoak
ziurrenik eragina du
finantza-erakundeek
emakumei
informazioa ematen
dien moduan,
kopuruan eta
kalitatean.*

02

AZTERLANAREN

hipotesiak eta metodologia

Oinarri hauekin, finantzen arloko genero-desberdinkeria deskribatzen hasi gara emakumeek finantza-esparruan duten paperaren inguruan aztertu ditugun azterlan eta txostenek islatzen dituzten hainbat faktore aintzat hartuz, emakumeen autonomia ekonomikoa galarazten edo asaldatzen duen desberdinkeria-egoera bat noiz ematen den jakiteko.

Horrela, sei analisi-maila identifikatu ditugu eta azterlan honen hipotesientzako oinarri gisa erabili ditugu, horrela bide negatibo baten bitartez ikusteko nola gertatzen diren desberdinkeria horiek eta gutxieneko zehaztasunarekin formulatu ahal izateko zertan dautzan.

A) AUTONOMIA FINANTZARIOA

Lehenik, kasu gehien-gehienetan, badirudi genero-desberdinkeriaaren arrazoietakoa bat emakumeen autonomia ekonomikoarekin erlazionatuta dagoela, horrek nabarmenki baldintzatzen dituelako finantza-erakundeekin dituzten harremanak.

Esan dugun bezala, harreman estua dago emakumeen berdintasun ekonomiko handiagoa duten herrialdeen eta ekonomikoki lehiakorragoak diren herrialdeen artean. Hala ere, generoen arteko distantziak hor dirau eta emakumeen autonomia ekonomiko txikiagoa ikusten da hainbat faktoreren ondorioz. Desabantailak, oro har, zuzenean daude erlazionatuta emakumeek merkatuko ekonomia modernoan parte-hartze handiagoa edo txikiagoa izatearekin, baina sare ekonomikoak emakumeei eskaintzen dien errenten eta aberastasunen eskuragarritasunarekin ere erlazionatuta dago. Emakumeen aukerak nahiz gaitasun finantzarioa baldintzatzen dituen lehenengo arrazoia, nagusiki, soldaten diferentziarekin dago lotuta, emakumeen finantzaketa-aukeretan eragi-

Emakumeen aukerak nahiz gaitasun finantzarioa baldintzatzen dituen lehenengo arrazoia, nagusiki, soldaten diferentziarekin dago lotuta, emakumeen finantzaketa-aukeretan eragina duelako.

na duelako. Diru-sarrera txikiagoak dituztenez, aurrezteko, inbertitzeko edo kreditua lortzeko aukera txikiagoak dituzte.

Gainera, bankuen joerak erakusten du inbertsio handia eskatzen duten eta hazkuntza ekonomiko handiko sektore berritzaile eta potentzialetara bideratuta dauden enpresa-proiektuentzat kreditua emateko interes handiagoa dagoela enpresa-proiektu txikiak babesteko baino. Emakumeek horrelako enpresa-mikroproiektuak sustatu ohi dituzte. Finantza-erakundeek horrelako proiektuak babesteko finantzaketa-linea alternatiboak dituzten arren, zaila da produktu horiei eta beren ezaugarriei buruzko informazioa lortzea, produktu errentagarriagoen bitartez errazago lortzen diren epe laburreko emaitzek bal-dintzatzen duten testuinguru batean.

Kasu honetan, diru-sarrera altuko ekonomietan ere nagusi den estereotipo batek islatzen du emakumeek eguneroko erabaki finantzarioetan ardura handiagoak dituztela baina jakintzat ematen da erabaki garrantzitsuenak, hala nola inbertsioenak, gizonen esku daudela. Sarritan pentsatzen da emakumeek kudeatzen dutela etxeko aurrekontua eta diru-sarrerak eta gastuak familiaren beharrei eta behar-beharrezkoak ez diren kontsumoko ondasunei dagokienez kudeatzen dituztela. Gizonek, aldiz, gastuei erantzuteko bideratu den diru-kopurua zein den dakiten arren, ez dituzte xehetasunak ezagutzen, ezta gastu-segmentu bakoitzera bideratutako zenbatekoak zein diren ere.

Emakumeen autonomia finantzarioaren inguruko ideia hauei dagokienez, azterketa enpirikoan hipotesi hauek baliozkotzen saiatuko gara:

Nagusi den estereotipo batek dio emakumeek eguneroko erabaki finantzarioetan ardura handiagoak dituztela baina jakintzat ematen da erabaki garrantzitsuenak, hala nola inbertsioenak, gizonen esku daudela.

01 HIPOTESIA

Emakumeek gutxiago parte hartzen dute familiarekin erlazionatutako **erabaki** garrantzitsuetan (epe luzera garrantzitsuak direnetan) etxeko beste kontu batzuekin erlazionatutakoetan baino, eta horien **erantzukizuna** modu desorekatuan onartzen dute. Erabakiak hartzean eta erantzukizunak onartzean dagoen desoreka horrek definitzen du emakumeen eta finantza-erakundeen arteko harremana.

02 HIPOTESIA

Generoaren eta beste aldagai batzuen (adina, diru-sarrerak, jatorria, hezkuntza-mailak) **arteko harremanak** eragina du emakumeek sistema finantzario arrunteko zerbitzuak eta produktuak eskuratzerakoan.

B) FINANTZA-KONTROLA

Bigarrenik, aurrekoarekin oso estuki lotutako beste faktore garrantzitsu bat da emakumeek kudeaketa finantzarioaren gainean kontrol handiagoa edo txikiagoa duten eta erabakiak askatasun eta independentzia handiagoarekin ala txikiagoarekin har ditzaketen.

Zentzu horretan, kontrol finantzarioaren gaineko elementu erabakigarri bat, esan dugu bezala, aktiboak edukitzea edo eduki eta erabili ahal izatea da. Oro har, gaitasun juridikoarekin eta aktiboen jabetza-eskubideekin lotutako mugak zuzenean daude erlazionatuta emakumeek finantza-produktu eta -zerbitzuak eskuratzeko dituzten oztopoekin.

Jabetza izateko, administratzeko, kontrolatzeko nahiz oinordetzan jasotzeko gaitasunak (eta ezintasunak) eragina du emakumeek aktiboak berme gisa eskaini ahal izateko edo mailegu bidez finantzatutako ondasunen tituluak izan ahal izateko. Zentzu horretan, jabetzaren gaineko legeak oso-oso garrantzitsuak dira, baina ez dugu ahaztu behar existitzen direnean eta eragina dutenean ere errealitatean emakumeek ondasun horiek erabiltzeko duten gaitasuna maiz mugatuta egoten dela faktore kulturaren eta ohitura sozialen ondorioz.

Esan dugun bezala, Espainian ez dago legezko oztoporik emakumeek beren egoera zibilaren arabera kreditua lortzeko edo beren ondasunak izateko. Baina, hala ere oraindik emakumeek ondasunak etxerako diru-sarrerara nagusiak lortzeko ez den beste edozein helburutarako berme gisa erabil ditzatela eta horrela beren ondasunak edo beren familiarenak arriskuan jartzea baldintzatzen duten aurreiritziak daude. Gainera, Espainian ezkontideek maizen izaten duten erregimen ekonomikoa irabazpidezko ondasunena da, eta ezkontzen diren bikoteentzat berez ezartzen dena da. Hortaz, bi ezkontideek sinatzea ondarea erabiltzeko baldintza da, eta hori, kasu batzuetan, oztopo bilaka daiteke emakumeek ez badute bikotekidearen baimenik edo, adibidez, dibortzio-prozesuan badaude eta irabazpidezko sozietatea ez bada desegin, etab.

Jabetzaren erabileraren inguruko kontrol finantzarioa erabakigarria da arlo honetan genero-desberdinkeriak ulertu ahal izateko, baina finantzen kudeaketarekin lotutako segurtasunaren eta kontrolaren gaineko benetako gaitasuna edo/eta norbere pertzepzioa ere. Esan bezala, ez dago emakumeek eta gizonek duten kultura finantzarioan desberdintasun garrantzitsuak daudela argi eta garbi erakusten duen frogarik. Hala ere, emakumeak identifikatu ohi dira hainbat arrazoiren ondorioz (adina, etnia, maila, etab.) hezkuntza-defizit sistemikoa arintzeko prestatuntza beste batzuek (finantzen arloan antzeko ezagutza falta duten gizonek) baino gehiago behar duten kolektibo gisa.

Horren guztiaren ondorioz, gai finantzarioen jarraipenarekin, kontrolarekin eta segurtasunarekin eta gizonen eta emakumeen autonomia ekonomikoaren arteko desberdintasun posibleekin lotuta beste hipotesi bat planteatu dugu:

03 HIPOTESIA

Emakumeek gizonak baino kontrol txikiagoa dute kudeaketa finantzarioaren inguruan.

C) FINANTZEN AURREKO BALIOAK ETA JARRERAK

Hirugarrenik, finantzen inguruko balioen eta jarreraren esparrua erabakigarria da finantzen arloan emakumeekiko harremanetako desberdinkeria nola gertatzen eta errepikatzen den baloratzeko. Sistema finantzarioaren berezko sistemek gizarte-harremanak eraikitze modu jakin batzuk eragiten dituzte, interpretazio-esparru eta kultura-forma zehatzak eragiten dituztenak. Finantza-eragiketak (kredituak, aurrezteko eragiketak, inbertitzekoak) etengabe berdefinitzen dira beren erabilera legitimatzeko. Esate baterako, zabalduta dagoen ideia bat da emakumeak gizonak baino arrisku finantzario gutxiago onartzeko prest daudela, horregatik eskatzen dituztela mailegu gutxiago eta eskatzen dituzten zenbatekoak txikiagoak direla. Maskulinoari egozten zaizkio finantzen arloan sendoagotzat eta garrantzitsuagotzat jotzen diren alderdiak: errentagarritasuna bilatzea, likidezia, fiskalitatea, etab. Emakumeei, ordea, balio emozionalagoak egozten zaizkie, hala nola segurtasuna eta konfiantza. Pentsatu ohi da emakumeak konstanteagoak eta kontserbadoreagoak direla beren jokabide finantzarioan: gutxiago arriskutzen dira eta normalean gehiago axola zaie segurtasuna. Uste horien harira, bi hipotesi hauek zehaztu ditugu:

04 HIPOTESIA

Emakumeek gizonak baino gehiago saihesten dute **arriku finantzarioa**.

05 HIPOTESIA

Emakumeak gizonak baino gutxiago identifikatzen dira esparru ekonomikoan [finantzarioan] **maskulinoari egozten zaizkion balioekin**: lehiakortasuna, mozkinak lehenestea, arriskua, etab.

D) SARE FORMALEN EDO INFORMALEN ERABILPENA FINANTZA-JARDUERAN

Laugarrenik, alderdi teorikoa ikusita esan dezakegu harreman zuzena dagoela generoaren eta arriskuaren, hezkuntza-mailaren eta adinaren artean. Horrek ere harreman horiek baldintzatzen ditu, eta emakumeek arriskua zergatik saihesten duten gehiago edo gutxiago azal lezake, baita sare formalak eta informalak zergatik erabiltzen dituzten modu desberdinean beren behar finantzario batzuei erantzuteko ere. Hainbat baldintzatzaille (hala nola beren autonomia falta, baliabide sozialak mobilizatzeko duten gaitasuna, lotura sozialak edo konfiantza-harremanak) analisi-elementu interesgarriak dira emakumeen jokabide finantzarioa baloratzeko. Hipotesi hauen bidez egiaztatzen saiatuko gara:

06 HIPOTESIA

Emakumeen hezkuntza-mailak eragina du aholkularitza finantzarioa eskatzeko erabiltzen duten **sarean (formala edo informala)**.

07 HIPOTESIA

Emakumeen autonomia ekonomikoak (norbere diru-sarrerak, jabetza-tituluak, etab.) eragina du **maileguak eskatzeko** erabiltzen duten sarean (formala edo informala).

E) HERRITARREN ARTEKO GENERO-AURREIRITZIAK

Nolanahi ere, ezin dugu ahaztu jendeak aurreiritziak dituela eta emakumeek beren kultura finantzario txikiagoaren ondorioz prozesu finantzario konplexuak ulertzeko zailtasun handiagoak dituztela pentsatu ohi dela. Egia da ala estereotipo bat da? Zortzigarren hipotesia auzi honi erantzuteko da:

08
HIPOTESIA

Estereotipo hedatuena da emakumeek finantzen arloan gizonek baino ezagutza-maila txikiagoa dutela.

Emakumeak, gazteak, txiroak, landako jendea, immigranteak eta ekonomia informaleko dira (...) finantza-bazterkeriaren eragin handiena jasaten dutenak.

F) FINANTZA-ERAKUNDEEK EMAKUMEEKIKO DUTEN JOKABIDE DESBERDINA

Esan den bezala, emakumeak, gazteak, txiroak, landako jendea, immigranteak eta ekonomia informaleko dira, oro har eta nazioartean, finantza-bazterkeriaren eragin handiena jasaten dutenak. Baita urritasun fisikoak dituzten pertsonak ere (bereziki zaurgarriak dira).

Gainera, legeriak edo ohiturak tratu desberdina aurreikusten edo ahalbidetzen duen eremuetan, emakumeek gizonek baino aukera gutxiago dituzte kontu bat izateko, aurrezteko edo maileguak eskuratzeko. Are gehiago, eskualde batzuetan bazterkeria eta diskriminazioa sustatzen dituzten egitura-baldintzak eragiten dituen desberdinkeria formala dago. Nolanahi ere, aldi berean, formalki emakumeei ondasun eta zerbitzu finantzarioak eskuratzeari galarazten ez zaizkien beste testuinguru batzuetan egiaztatzen da harreman-mailako seinale batzuek islatzen dutela desberdinkeria-tratua dagoela emakumeen eta gizonen artean ondasunak eta zerbitzuak emateari dagokionez. Seinale horietako batzuk argiak dira: lehentasunezko xede-taldeak aukeratzeko moduak, batzuetan, generoaren eragin izaten du.

Eragiketak ebaluatzerakoan, kreditu-arriskuaren irizpideek, era berean, genero-bereizkeria bera jasaten dute sarritan. Horrek exijentzia handiagoak, kostu altuagoak eta produktu erlazionatuak kontratatzeke baldintzak eragiten ditu emakumeentzat. Erakundeak emakumeei ematen dien informazioa,

kreditu-baldintzen negoziazioan duten eragina, beren egoera pertsonala eta familiarena, etab. kreditua lortzea baldintzatzen duten elementuak dira. Baina beste batzuetan modu finean eta ia sumagaitzean gertatzen da. Are gehiago, beharrezkoa da gizonen eta emakumeen ematen zaien tratua bereizirik aztertea tratu horretan genero-bereizkeria argia dagoela ikusteko.

Hortaz, tratu desberdin hori erabakigarria izan daiteke finantzen arloan genero-desberdinkeria eragiten duten prozesuak ulertzeko? Gai honi buruz lau hipotesi argitzen saiatuko gara zati enpirikoan:

09

HIPOTESIA

Emakumeak eta gizonak **desberdin tratatzen** dituzte finantza-erakundeekin dituzten harremanetan. Emakumeen kasuan, mezuak sinplifikatu egiten dira sarritan, hurbiltasunarekin eta tratu onarekin lotutako balioak azpimarratzen dira, informaltasun handiagoa eta seriotasun txikiagoa egoten da, produktu finantzarioak, etab.

10

HIPOTESIA

Emakumeen **berme eta betekizun gehiago** exijitzen zaizkie kreditua lortzeko.

11

HIPOTESIA

Emakume **izatea** erabaki-faktore bilakatzen da finantza-erakundeentzat kreditu bat ematerakoan (edo ukatzerakoan).

12

HIPOTESIA

Emakumeen eta gizonen finantza-jokabide desberdinen inguruko estereotipoei egotz dakiekeen mailegu **eskaintza bereizia** dago.

03

PROPOSATUTAKO metodologia

Hipotesi hauetan oinarrituz, ikerlan honek finantza-sektoreko genero-desberdinkerietarako lehenengo hurbilketa enpiriko bat proposatu du. Garrantzitsua da azpimarratzea ikerlan enpiriko horren testuingurua. Zehazki, Euskal Autonomia Erkidegoa izan da azterketaren esparrua eta bertan jaso dira datu primarioak.

Euskal Autonomia Erkidegoko errealitate soziodemografikoak, ekonomikoak, kulturalak, etab. eragina izango du euskal herritarren artean jaso diren emaitzetan, hau da, ikerketa hau beste testuinguru geografiko edo sozial batean egingo balitz, beharbada emaitza desberdinak lortuko lirateke.

Horregatik, ikerketa hau, batetik, abiapuntu garrantzitsu gisa ikusi behar da, ez baitago fenomeno hau analizatzen duen beste azterketa enpirikorik, eta era berean, EAEn denbora-tarte jakin batean sektore finantzarioan dauden genero-desberdinkerien analisi sakon bat bezala ere ikusi behar da.

Azterlan enpirikoak hainbat fase paralelo izan ditu:

- 1) **SEKTORE FINANTZARIOKO ETA BANKUETAKO DOKUMENTU-ITURRIAK ANALIZATZEA**
- 2) **EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO BIZTANLERIARI EGINDAKO INKESTAK**
- 3) **FINANTZA-ERAKUNDEETAKO MYSTERYAK**

Ikerketa hau, batetik, abiapuntu garrantzitsu gisa ikusi behar da, ez baitago fenomeno hau analizatzen duen beste azterketa enpirikorik, eta era berean, EAEn (...) sektore finantzarioan dauden genero-desberdinkerien analisi sakon bat bezala ere ikusi behar da.

1

SEKTORE FINANTZARIOKO ETA BANKUETAKO DOKUMENTU- -ITURRIAK ANALIZATZEA

Dokumentu-iturrien analisia: azterlanaren lehenengo fasean, finantzen sektoreko eta bankuetako dokumentuak aztertu dira, Aurrezki Kutxen Konfederazio Espainiarrak (CECA) eskaintzen dituen datuekin, eta Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) bankurik garrantzitsuenen urteko memorien edukia analizatuz.

ESPARRUA:

Euskal Autonomia Erkidegoa, Espainia.

DOKUMENTU-ITURRIAK:

CECA

CAJA LABORAL

KUTXABANK

LA CAIXA

BBVA

SANTANDER CENTRAL HISPANO

BANKIA

2

HERRITARREI EGINDAKO INKESTAK

Bigarren fasean 625 inkesta egin dira Euskal Autonomia Erkidegoan 24 eta 65 urte arteko jendearen artean.
HAZTAPENA : Lagina EAeko biztanleriaren errealitatera doitzeko, datuak Estatuko Estatistika Erakundeak Euskadirako dituen biztanle-errollaren datuetatik hedatu dira¹⁶.

ESPARRUA:

Euskal Autonomia Erkidegoko 24 eta 65 urte arteko biztanleak.

KONTROLAK:

Galdetegiaren % 20 berrikusi dira.
 Datuen funts estatistikoen kontrola.

LAGIN-ERROREA:

±4 inkestatutako biztanleria osoaren % 95entzat.

GALDERAK:

Adimen-ek egin ditu eta Setemek berrikusi eta baliozkotu ditu.

INKESTEN EGUNAK:

2014ko abenduaren 10etik 19ra.

LAGINA BIZKAIA:

135
emakume

7.783,007
Haztapena

69
gizon

15.154,208
Haztapena

24-39 URTE: 44
(Haztapena: 2.916,682)

40-54 URTE: 57
(Haztapena: 2.429,737)

55-65 URTE: 34
(Haztapena: 2.436,588)

24-39 URTE: 27
(Haztapena: 4.949,852)

40-54 URTE: 27
(Haztapena: 5.059,889)

55-65 URTE: 15
(Haztapena: 5.144,467)

LAGINA GIPUZKOA:

131
emakume

4.757,784
Haztapena

70
gizon

9.205,501
Haztapena

24-39 URTE: 45
(Haztapena: 1.706,578)

40-54 URTE: 52
(Haztapena: 1.564,500)

55-65 URTE: 34
(Haztapena: 1486,706)

24-39 URTE: 28
(Haztapena: 2.898,286)

40-54 URTE: 27
(Haztapena: 3.061,815)

55-65 URTE: 15
(Haztapena: 3.245,400)

LAGINA ARABA:

149
emakume

1.958,55
Haztapena

71
gizon

4.205,101
Haztapena

24-39 URTE: 51
(Haztapena: 735,471)

40-54 URTE: 63
(Haztapena: 596,127)

55-65 URTE: 35
(Haztapena: 626,457)

24-39 URTE: 28
(Haztapena: 1449,143)

40-54 URTE: 27
(Haztapena: 1416,333)

55-65 URTE: 16
(Haztapena: 1339,625)

16. Biztanleria-zifrak eta errolda demografikoak, Euskadin bizi den biztanleria kalkulatzeko erabiltzen direnak.

3

BANKU-ERAKUNDEETAKO MYSTERYAK

Biztanleriari egin zaizkion inkesten datuak "bezero misterioetsua" metodologiarekin osatu dira, hau da, bankuei bisitak egin zaizkie bezero potentziala planteatuz.

MYSTERY KASUAK: Mysteryen erdia emakume batek egin ditu eta beste erdia gizon batek. Biek izan dute proportzio bera erakunde bisitatuari, kasu hipotetikoari eta *mysterya* egin den hiriari dagokienez.

Mystery guztiak egin dituzte pertsona berberak, balorazioen homogeneotasuna bermatzeko eta kontrol handiagoa izateko.

Pertsona hauek antzeko lanetan duten eskarmentuagatik aukeratu dira, eta antzeko profil soziodemografikoa dutelako: adina, prestakuntza-maila, lan-arloko ibilbidea, etab.

Mysteryak berdin-berdinak izan dira bi kasuetan, emaitzak alderatu ahal izango direla bermatzeko.

ESPARRUA:

Euskal Autonomia Erkidegoko hiru probintzietako bankuak:

- > Kutxabank
- > BBVA
- > Banco Santander Central Hispano
- > La Caixa
- > Caja Laboral
- > Banco Sabadell

KONTROLAK:

Galdetegiak % 100 berrikusi dira. Datuen funts estatistikoen kontrola.

GALDERAK:

Adimen-ek egin ditu eta Setemek berrikusi eta baliozkotu ditu.

INKESTEN EGUNAK:

2014ko abenduaren 9tik 19ra.

48 *mystery* inkesta, kreditu motaren, erakundearen eta probintziaren arabera:

KREDITU PERTSONALA (Guztira: 16)

HIPOTEKA (Guztira: 16)

NEGOZIOA (Guztira: 16)

BANCO SANTANDER

BBVA

KUTXABANK

LA CAIXA

CAJA LABORAL

BANCO SABADELL

04

HIPOTESIEN laburpena

ANALISI-MAILAK: GENERO-DESBERDINKERIAK FINANTZEN SEKTOREAN HERRITARREN ARTEAN

FINANTZA-ARLOKO AUTONOMIA-MAILA EMAKUMEEN ETA GIZONEN ARTEAN

01 HIPOTESIA

Emakumeek gutxiago parte hartzen dute familiarekin erlazionatutako **erabaki** garrantzitsuetan (epe luzera garrantzitsuak direnetan) etxeko beste kontu batzuekin erlazionatutakoetan baino, eta horien **erantzukizuna** modu desorekatuan onartzen dute. Erabakiak hartzean eta erantzukizunak onartzean dagoen desoreka horrek definitzen du emakumeen eta finantza-erakundeen arteko harremana.

02 HIPOTESIA

Generoaren eta beste aldagai batzuen (adina, diru-sarrerak, jatorria, hezkuntza-mailak) **arteko harremanak** eragina du emakumeek sistema finantzario arrunteko zerbitzuak eta produktuak eskuratzerakoan.

FINANTZA- -KONTROLA

03 HIPOTESIA

Emakumeek gizonek baino **kontrol txikiagoa** dute kudeaketa finantzarioan.

FINANTZEN AURREKO BALIOAK ETA JARRERAK

04

HIPOTESIA

Emakumeek gizonak baino gehiago saihesten dute **arriku finantzarioa**.

05

HIPOTESIA

Emakumeak gizonak baino gutxiago identifikatzen dira esparru ekonomikoan [finantzarioan] **maskulinoari egozten zaizkion balioekin**: lehiakortasuna, mozkinak lehenestea, arriskua, etab.

SARE FORMALEN EDO INFORMALEN ERABILPENA FINANTZA- -JARDUERAN

06

HIPOTESIA

Emakumeen hezkuntza-mailak eragina du aholkularitza finantzarioa eskatzeko erabiltzen duten **sarean (formala edo informala)**.

07

HIPOTESIA

Emakumeen autonomia ekonomikoak (norbere diru-sarrerak, jabetza-tituluak, etab.) eragina du **maileguak eskatzeko** erabiltzen duten sarean (formala edo informala).

HERRITARREN ARTEKO GENERO- -AURREIRITZIAK

08

HIPOTESIA

Estereotipo hedatuena da emakumeek **finantzen arloan** gizonak baino **ezagutza-maila txikiagoa** dutela.

ANALISI-MAILAK: FINANTZA-ERAKUNDEEN JOKABIDEA EMAKUMEEKIKO

FINANTZA- -ERAKUNDEEK EMAKUMEEKIKO DUTEN JOKABIDE DESBERDINA

09 HIPOTESIA

Emakumeak eta gizonak **desberdin tratatzen** dituzte finantza-erakundeekin dituzten harremanetan. Emakumeen kasuan, mezuak sinplifikatu egiten dira sarritan, hurbiltasunarekin eta tratu onarekin lotutako balioak azpimarratzen dira, informaltasun handiagoa eta seriotasun txikiagoa egoten da, produktu finantzarioak, etab.

10 HIPOTESIA

Emakumeei **berme eta betekizun gehiago** exijitzen zaizkie kreditua lortzeko.

11 HIPOTESIA

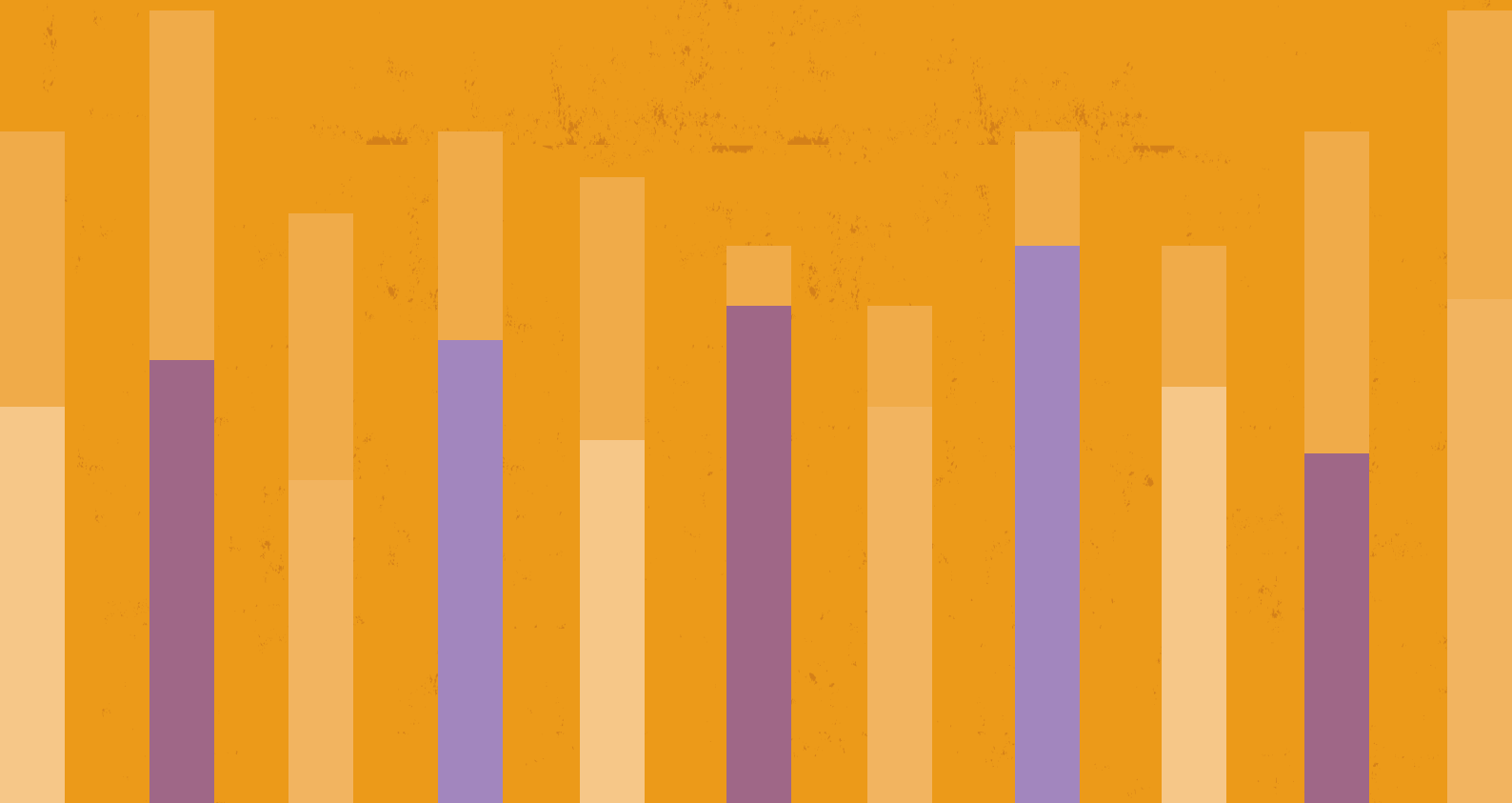
Emakume izatea erabaki-faktore bilakatzen da finantza-erakundeentzat kreditu bat ematerakoan (edo ukatzerakoan).

12 HIPOTESIA

Emakumeen eta gizonen finantza-jokabide desberdinen inguruko estereotipoei egotz dakiekeen mailegu **eskaintza bereizia** dago.

05

**GENERO-
-DESBERDINKERIAK
FINANTZA-ERAKUNDEEN
LANGILERIAN**

Esan den bezala, azterlanaren lehenengo fasean, finantzen sektoreko eta bankuetako dokumentuak aztertu dira, Aurrezki Kutxen Konfederazio Espainiarrak (CECA) eskaintzen dituen datuekin, eta Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) bankurik garrantzitsuenen urteko memorien edukia analizatuz. Azterlan honen helburu nagusia ez den arren, ibilbide azkar horrekin, testuinguru honetan ere ikus daiteke analizatu diren finantza-erakundeen langilerian dagoen genero-bereizkuntza.

Espainiako Aurrezki Kutxen Konfederazioaren (CECA) datuen arabera, 87.391 langileren artean banaketa homogenea dago gizonen eta emakumeen profilen artean.

Hala ere, berdintasun hori ez da betetzen kargu teknikoak edo zuzendaritzakoak dituzten pertsonen artean, % 38,8 baitira emakumeak eta % 61,2 gizonak. Pentsatzekoa da desberdinkeria hori areagotu egingo litzatekeela kargu teknikoaren eta zuzendaritzakoaren datuak xehakaturik gero, baina CECAk eskaintzen dituen datuekin ezin da bereizkuntza hori egin.

Nolanahi ere, Administrazio Kontseiluetan dago genero-desberdinkeriarik handiena. Maila honetan, sektoreak 149 kide ditu guztira, eta 125 gizonezkoak dira eta 19 emakumezkoak (5 kasutan ezin izan da argitu generoa).

Horrek esan nahi du Administrazio Kontseiluetako emakumeak % 12,8 direla.

Esan dugun bezala, gainera, Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) sei bankutako gizonen eta emakumeen arteko diferentzia analizatu da.

Ematen duten informazioa Espainiako langileriaaren ingurukoa da, eta kasu batzuetan, Portugalekin (BBVA) edo Europa kontinentaleko herrialdeekin (Banco Santander Central Hispano) pilatuta jaso da.

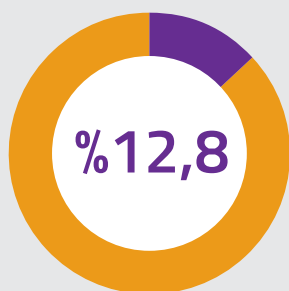
Administrazio Kontseiluetan dago genero-desberdinkeriarik handiena. Maila honetan, sektoreak 149 kide ditu guztira, eta 125 gizonezkoak dira eta 19 emakumezkoak.

Generoen arteko diferentzien inguruko informazioa modu orokorrean jorratzen da memoria hauetan, eta ahal denean, laneko kategorien arabera. Baina kasu hauetan, erakundeen artean jaso den informazioa ez da guztiz homogeneoa, langileen kategoriak ezin direlako alderatu guztiz beren artean.

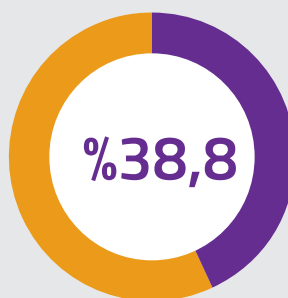

1. GRAFIKOA: GENERO-DESBERDINKERIAK FINANTZA-ERAKUNDEEN LANGILERIAN

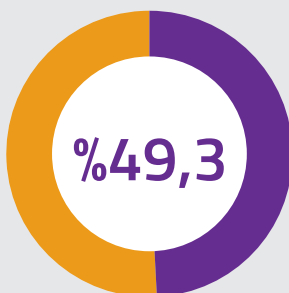
Administrazio-kontseiluetako emakumeak:

Zuzendaritzako edo kategoria teknikoetako emakumeak:

Langileria osoko emakumeak:

Emakumeak

Gizonak

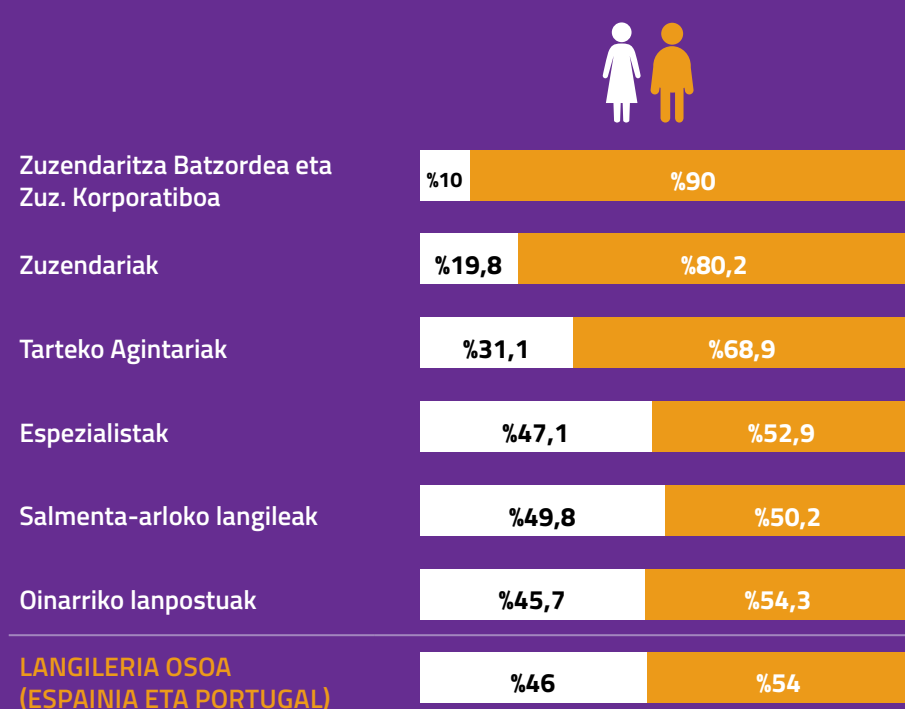
Iturria: CECA.

BBVAren langilerian, oro har, gizon gehixeago daude, beheko kategorietako (oinarriko lanpostuak, salmenta-arlokoak eta espezialistak) langileen artean bezala.

Desberdinkeria tarteko agintaritza-lanpostuetan ikusten da jada, maila horretan % 31,1 baitira emakumezkoak eta % 68,9 gizonetzkoak.

Puntu horretatik aurrera, gizonak gehiengo dira, bai zuzendaritza-karguetan (% 80,2), bai zuzendaritza-batzorde eta zuzendaritza korporatiboetan.

1. TAULA: GENERO-DESDERDINKERIAK BBVAREN LANGILERIAN¹⁷

¹⁷. Datuak 2012koak dira eta Espainiako eta Portugalako datu bateratuak dira. Portugalen langileriaren % 3 baino gehixeago dago.

2

KUTXABANK

Kutxabank-en langileriaren erdia baino gehiago emakumezkoak dira. Lortu diren datu bakarrak langileria osoarenak eta goi-karguenak dira.

Hala ere, argi ikusten da maila orokorreko paritatea hausten dela: Goi-zuzendaritzako karguetan (8 kargu), Administrazio Kontseilukoetan (15 kargu) eta Batzordeetakoetan (20 kargu) gizonezkoak gehiengoa dira.

2. TAULA: GENERO-DESBERDINKERIAK KUTXABANKEN LANGILERIAN

Goi-zuzendaritza	%25	%75
Administrazio Kontseilua	%20	%80
Batzordeak (Exekutiboa, Arriskuen Ordezkaria, Ikuskapena eta Betearazpena, izendapenak eta Ordainsariak)	%10	%90
LANGILERIA OSOA	%52	%48

3

BANCO SANTANDER CENTRAL HISPANO

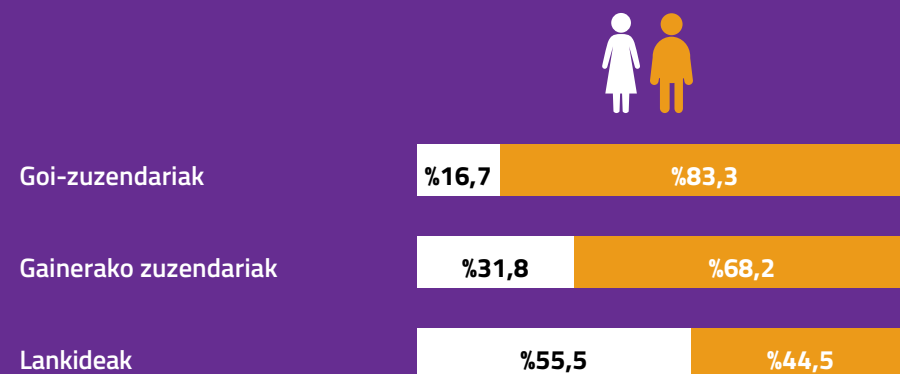
Banco Santander Central Hispanoren kasuan, langileriaren osaketan sexuen arabera dauden desberdintasunak argi ikusten dira jada kopuru osoan: hamar langileko sei gizonezkoak dira.

3. TAULA: GENERO-DESBERDINKERIAK SANTANDER-ESPAÑAREN LANGILERIAN

Kategoria profesional bakoitzeko datuak ezin dira xehakatu herrialdeka, baina Europa kontinental osoko emaitzek desoreka handia islatzen dute zuzendaritza-mailan, bereziki goi-zuzendarien artean, % 83,3 baitira gizonezkoak,

4. TAULA: GENERO-DESBERDINKERIAK SANTANDER-EUROPA KONTINENTALEN LANGILERIANCONTINENTAL

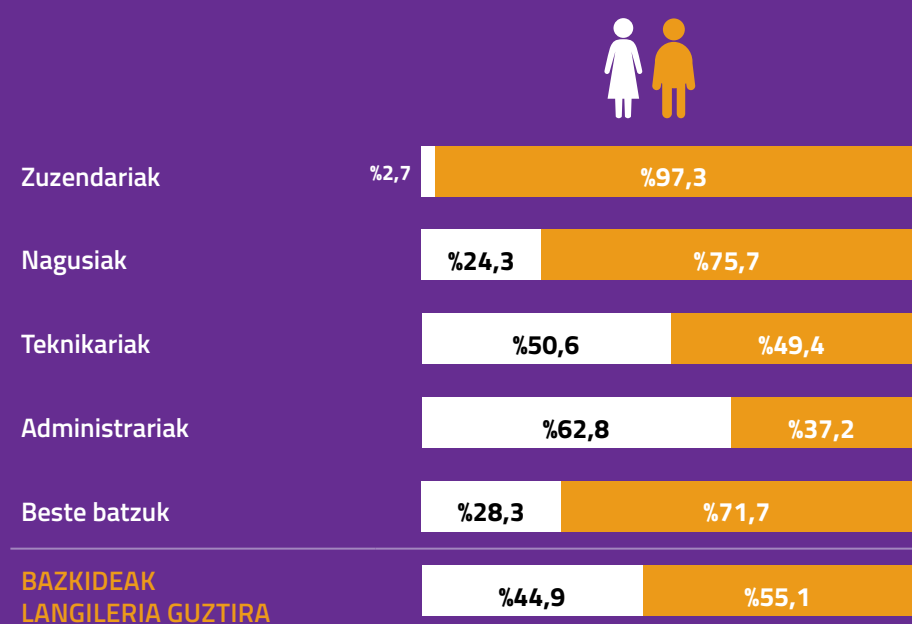

4

CAJA LABORAL

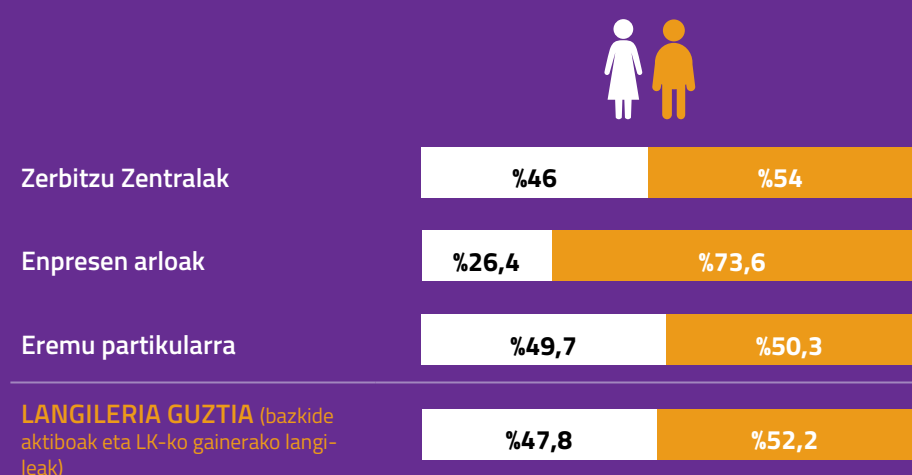
Caja Laboral-eko bazkideen artean, gizonezkoen ehunekoa emakumeena baino hamar puntu altuagoa da. Zenbakiei dagokienez, berdintasuna lanpostu teknikoetan lortzen da, eta kategoria administratiboan dira gehiengo emakumezkoak (% 62,8, gizonezkoak % 37,25 baitira).

5. TAULA: GENERO-DESBERDINKERIAK CAJA LABORALEN LANGILERIAN

Lanpostuari dagokion negozio-arloak ere genero-desberdinkeria islatzen du. Bada, enpresen inguruko negozio-arloko langile gehienak gizonezkoak dira, Zerbitzu Zentraletan eta Partikularren arloan, berriz, gizonen eta emakumeen arteko banaketa parekatuagoa da.

6. TAULA: GENERO-DESBERDINKERIAK CAJA LABORALEN NEGOTZIO-ARLOETAN

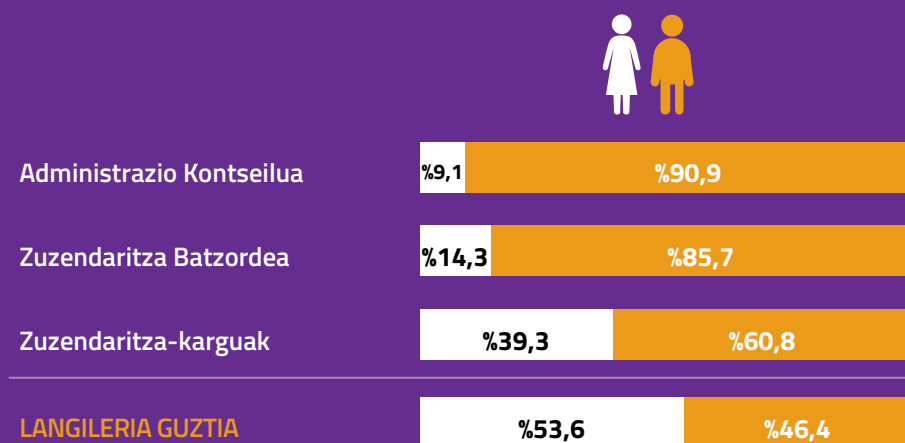
5

BANKIA

Bankiaren langileria osoan emakume gehiago daude, baina Zuzendaritza Batzordeko eta Administrazio Kontseiluko kargu gehienak gizonetzkoenak dira.

Parekotasun handiagoa dago zuzendaritza-karguetan, baina kasu horretan ere, gizonetzkoak emakumezkoak baino gehiago dira (10etik 6 gizonetzkoak dira, eta 4 bakarrik emakumezkoak).

7. TAULA: GENERO-DESBERDINKERIAK BANKIAREN LANGILERIAN

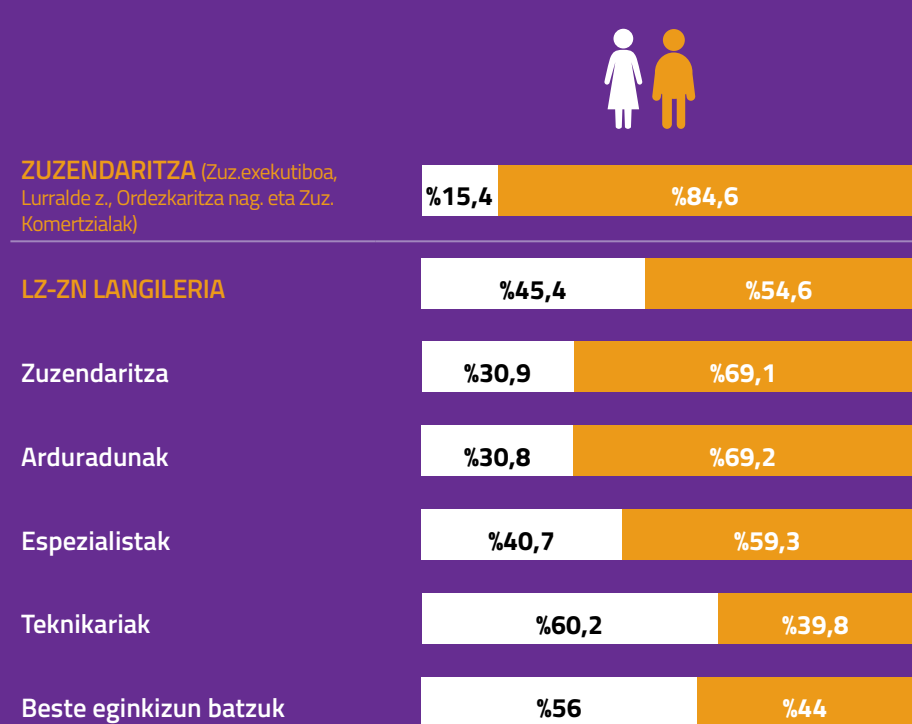

LA CAIXA

La Caixan langileriaren erdia baino gehixeago emakumezkoak dira (% 50,7 emakumezkoak; gizonezkoak, berriz, % 49,3 dira). Baina parekotasun hori nabarmenki hausten da zuzendaritza-karguetan, esparru horretan % 84,6 baitira gizonezkoak.

Lurralde Zuzendaritzako eta Zuzendaritza Nagusiko langileriari dagokionez, emakumeak gehiengoa dira lanpostu teknikoetan eta "beste eginkizun batzuen" lanpostuetan, baina proportzio hori alderantzizkoa da gora-goko kategorietan, hala nola "espezialistak" kategorian, eta are gehiago arduradun- eta zuzendari-karguetan.

8. TAULA: GENERO-DESBERDINKERIAK LA CAIXAREN LANGILERIAN

Caja Laboralen gertatzen den bezala, negozio-arloek genero-bereizkeria ezartzen dute. Banka partikularreko langilerian parekotasuna dago, eta emakumeak pixka bat gailentzen dira; esparru espezializatuagoetan, berriz, hala nola Banka pribatuan eta Enpresen bankan, gizonak 10etik 6 dira, gutxi gorabehera.

Lan-kategoria desberdinen barruan, emakume gehiago daude banka pribatuko eta enpresen bankako langilerian, baina aholkulari- eta zuzendari-karguetan gizonezkoak gehiago dira.

Banka partikularrean, La Caixan bulegoko zuzendariorde-karguetan 10etik 6 emakumezkoak dira, baina bulego- eta arlo-zuzendariak gizonezkoak dira batik bat.

9. TAULA: BANKEKIKO GENERO-DESBERDINKERIAK LA CAIXAN

BANKA PRIBATUA	%37,4	%62,6
BPko zentroko zuz. eta BPko zuz.	%28,9	%71,1
Banka Pribatuko aholkulariak	%40,4	%59,6
Oinarriko langileak	%73,3	%26,7

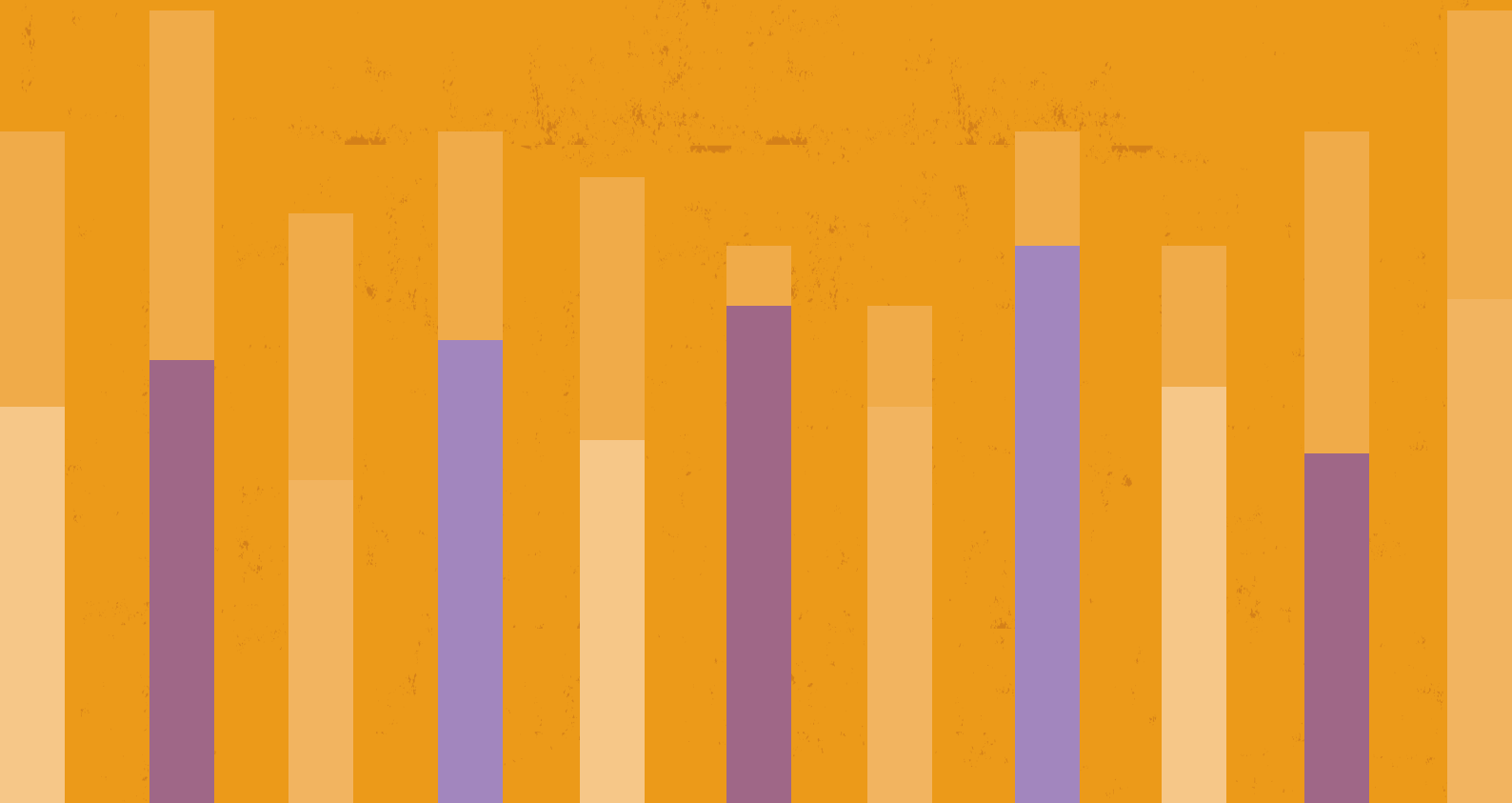
ENPRESEN BANKA	%39,4	%60,6
Enpresen zentroko zuz. eta EBko zuz.	%23,9	%76,1
Banka Pribatuko aholkulariak	%41,2	%58,8
Oinarriko langileak	%57,9	%41,1

BANKA PARTIKULARRA	%52,5	%47,5
AND	%29,5	%70,5
Berankortasun eta Prom. Kudeatzaileak	%39,6	%60,4
Bulegoko zuzendaria	%33,2	%66,8
Bulegoko zuzendariordea	%61,5	%38,5
2. arduradun ahalduna	%68,9	%31,1
Bezeroen kudeatzaileak	%62,3	%37,7
Ordezko taldea ahaldunak	%21,5	%78,5
Oinarriko langileria	%41,5	%58,5
Langileak	%57,4	%42,6

Hainbat erakunderen iraunkortasun-memoretan edo Gizarte-erantzukizun Korporatiboko memoretan genero-berdintasuneko printzipioak jasotzen dira, baina La Caixa da bere idazkietan zentzu horretan hizkera zaintzen duen bakarra (los/las trabajadoras), baina ezin da hitz egin berez genero-lengoiari buruz.

GENERO-DESBERDINTASUNAK FINANTZEN SEKTOREAN HERRITARREN ARTEAN

Azterlan honen bigarren fasean 625 inkesta egin dira Euskal Autonomia Erki-
degoan 24 eta 65 urte arteko jendearen artean. Egindako inkesten bidez lortu
diren emaitzak bost atalen inguruan egituratu dira:

- 1) **FINANTZA-ARLOKO AUTONOMIA-MAILA EMAKUMEEN ETA
GIZONEN ARTEAN**
- 2) **FINANTZA-KONTROLA**
- 3) **FINANTZEN AURREKO BALIOAK ETA JARRERAK**
- 4) **SARE FORMALEN EDO INFORMALEN ERABILPENA
FINANTZA-JARDUERAN**
- 4) **HERRITARREN ARTEKO GENERO-AURREIRITZIAK**

1

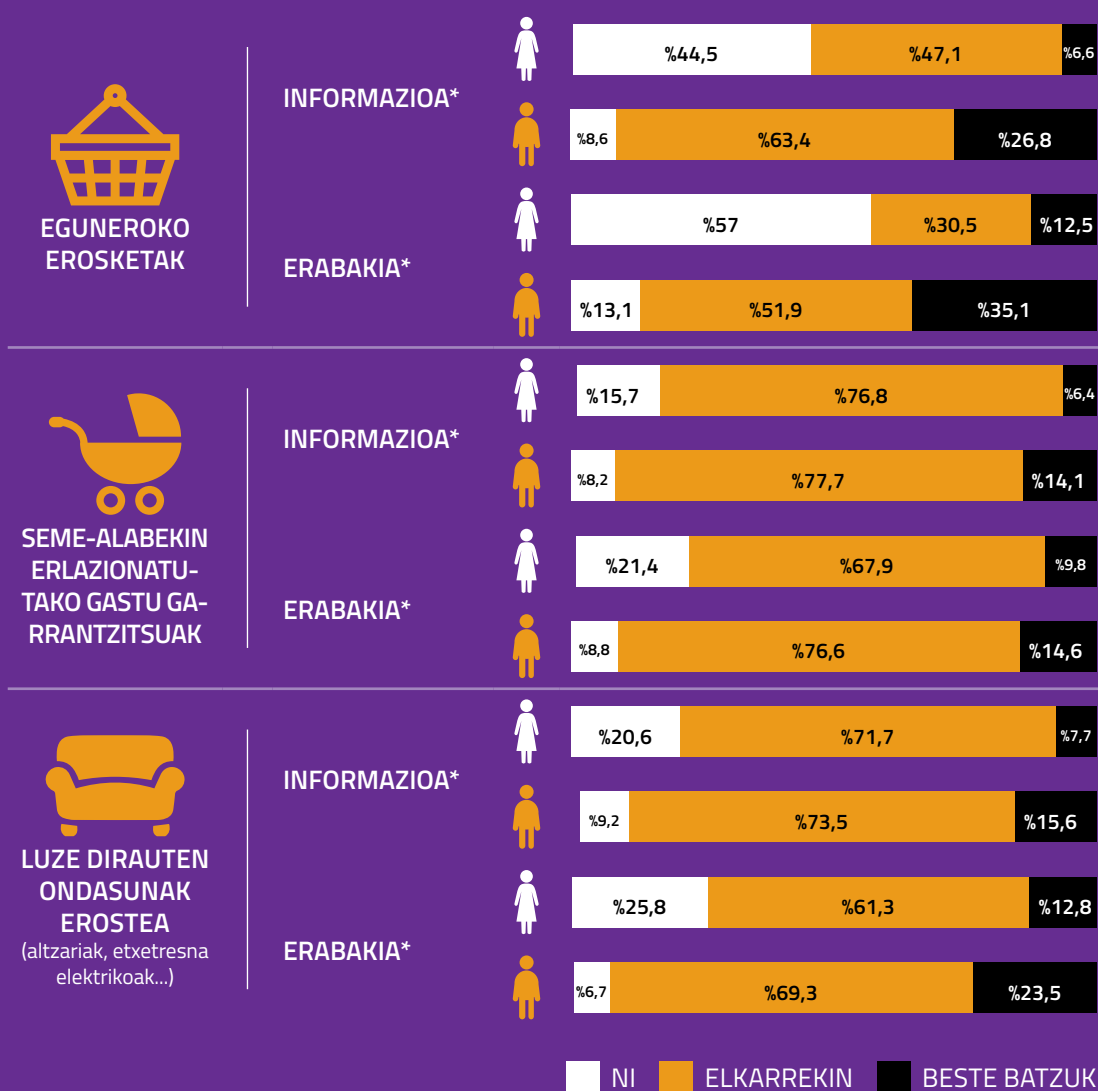
FINANTZA-ARLOKO AUTONOMIA- -MAILA EMAKUMEEN ETA GIZONEN ARTEAN

Atal honen helburua zen finantzen arloko erabakiak hartzerakoan eta erantzukizunak onartzerakoan emakumeen eta gizonen artean dagoen desberdinkeria inguruko frogak aurkitzea, emakumeek familiako erabaki substantiboetan (epe luzera "garrantzitsuak" direnak) etxeko kontuekin lotutako beste batzuetan baino maila txikiagoan parte hartzen duten egiaztatzeko.

ETXEKO GAIEN INGURUKO ERABAKIAK HARTZEAREKIN LOTUTAKO PARTE-HARTZEA: bikotekidearekin bizi diren pertsonak kontuan hartuz, azterlanaren emaitzek islatzen dute emakumeek protagonismo handiagoa dutela informazio-lanetan eta, neurri handiagoan, eguneroko erosketen gaineko erabakietan.

Gauza bera gertatzen da luze irauten duten ondasunen erosketan, baina gizonak protagonismo handiagoa dute kasu honetan. Seme-alabekin erlazionatutako kontuen inguruko informazioa bilatzeari eta erabakiak hartzeari dagokienez, bien parte-hartzea are handiagoa da, baina kontu honetan emakumeak dira batik bat erabakiak hartzen dituzten bakarrak.

10. TAULA: ETXEKO GAIEN INGURUKO ERABAKIAK HARTZEAREKIN LOTUTAKO PARTE-HARTZEA

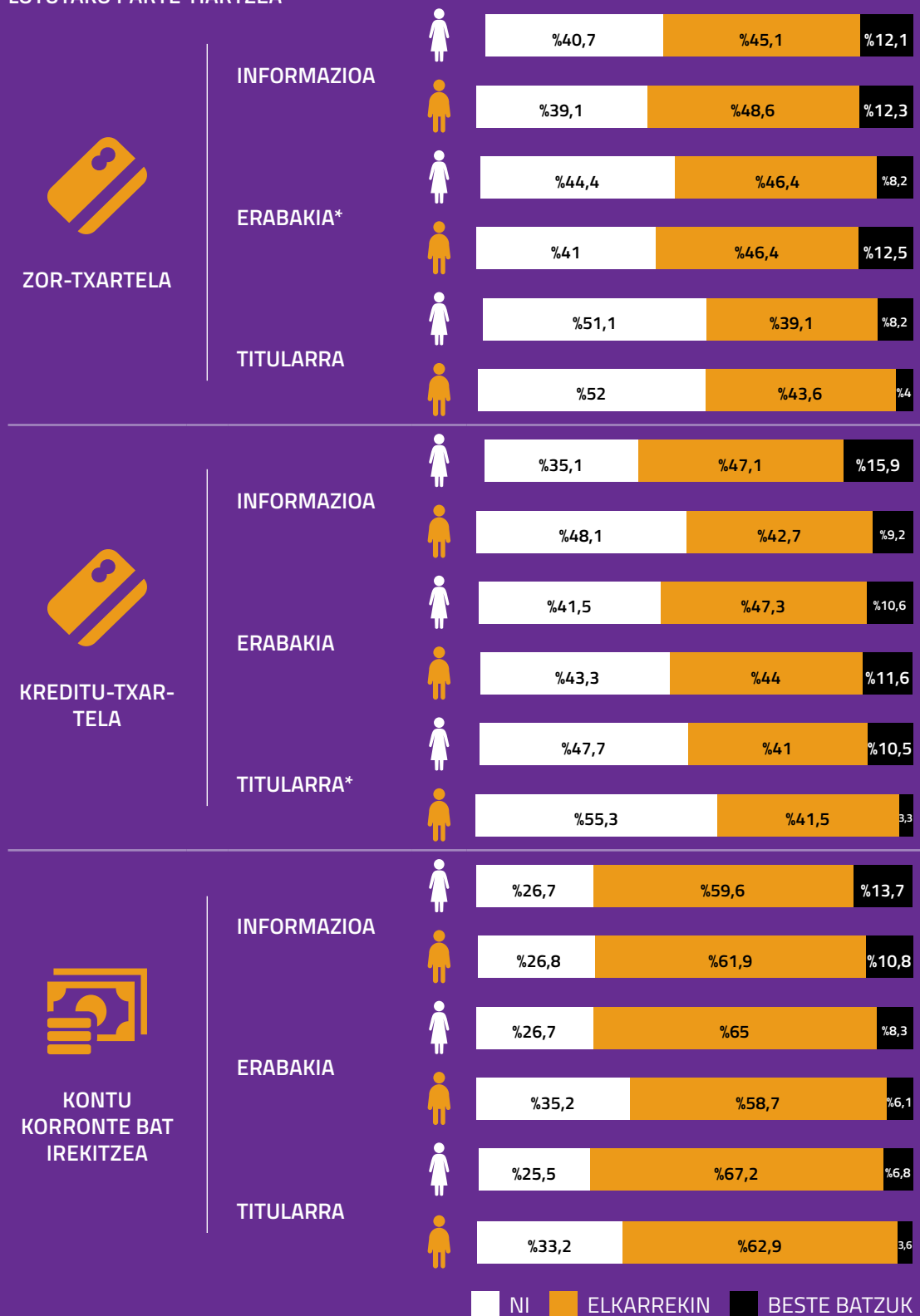

OINARRIA: eguneroko erosketak (emakumeak 317; gizonak 157); seme-alaben gastuak (emakumeak 245; gizonak 117); ondasun iraunkorrak (emakumeak 317; gizonak 156).

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

OINARRIZKO FINANTZA-PRODUKTUEN INGURUKO ERABAKIAK HARTZEAREKIN LOTUTAKO PARTE-HARTZEA: eguneroko ekonomiaren produktuekin erlazioatutako finantza-arloko erabakiei dagokienez (hala nola zor- edo kreditu-txartelak edo kontu korronteak), normalean, informazioa bilatzea nahiz erabakiak hartzea komunean egiten den zerbait da eta batek bakarrik egiten duenean gizonezkoen eta emakumezkoen protagonismoa antzekoa da. Nolanahi ere, azpimarratzekoa da gizonezkoek sarriago hartzen dituztela kreditu-txartelen eta kontu korronte bat irekitzearen gaineko erabakiak. Era berean, gizonezkoak gehiagotan izaten dira bi produktu horien titular bakarrek emakumezkoak baino.

11. TAULA: OINARRIZKO FINANTZA-PRODUKTUEN INGURUKO ERABAKIAK HARTZEAREKIN LOTUTAKO PARTE-HARTZEA

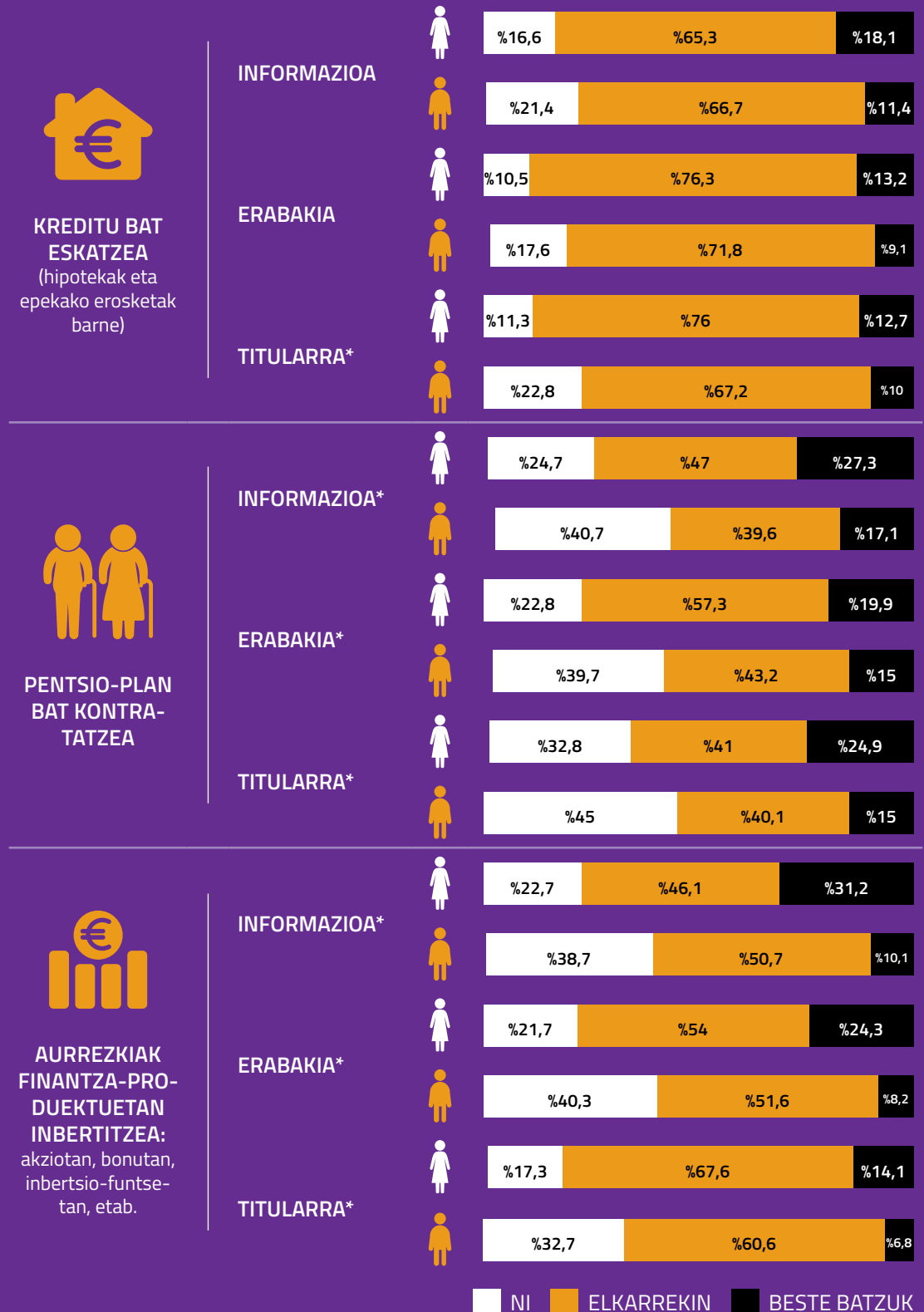
OINARRRIA: zor-txartela (emakumeak 278; gizonak 138); kreditu-txartela (emakumeak 244; gizonak 112); kontu-korrontea (emakumeak 311; gizonak 156).

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

FINANTZA-PRODUKTU KONPLEXUEN INGURUKO ERABAKIAK HARTZEAREKIN LOTUTAKO PARTE-HARTZEA: familietan kontratatutako finantza-produktuak zenbat eta konplexuagoak izan orduan eta autonomia txikiagoa dute emakumeek. Bikoteen kredituen, pentsio-planen eta inbertsio-produktuen titulartasuna, gehienetan, gizonak dute, eta hori nabariagoa da inbertsioen kasuan (% 32,7 gizonekoak eta % 17,3 emakumezkoak).

Azken horietan eta pentsio-planetan, gizonzkoek paper erabakigarriagoa dute informazioa bilatzerakoan nahiz azken erabakia hartzerakoan.

12. TAULA: FINANTZA-PRODUKTU KONPLEXUEN INGURUKO ERABAKIAK HARTZEAREKIN LOTUTAKO PARTE-HARTZEA

OINARRIA: kreditua (emakumeak 211; gizonak 100); pentsio-plana (emakumeak 159; gizonak 87); inbertsioak (emakumeak 141; gizonak 75).

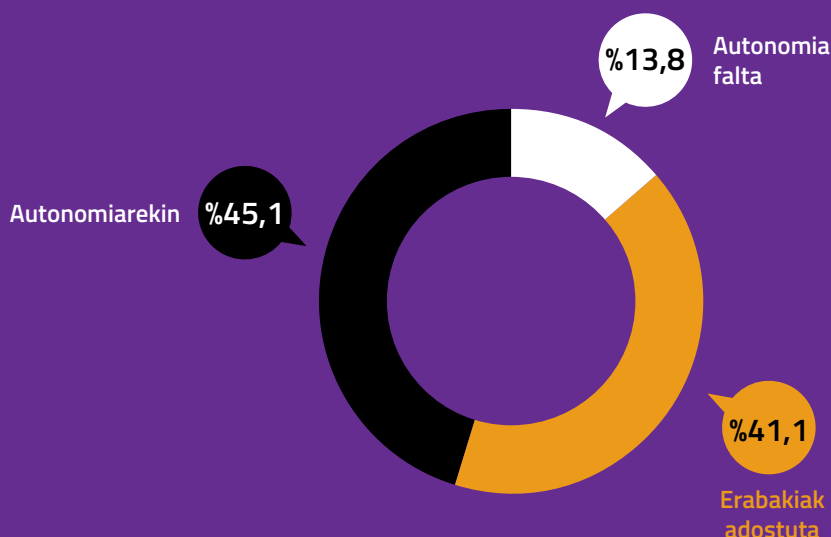
*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

BIZTANLERIAREN PROFILAK FINANTZA-ARLOKO ERABAKIEN INGURUKO AUTONOMIAREKIN ERLAZIONATUTA: azterlanaren emaitzek, finantza-produktuen inguruan banaka hartzen diren erabakien ekintzekin erlazonatutakoek, oso ongi bereizitako hiru profil definitzea ahalbidetzen dute:

- > pertsona **autonomoak**, kontratazio-erabakia banaka edo protagonismoarekin hartzen dutenak.
- > **erabakiak adosten dituzten** pertsonak, beste pertsona batzuekin erdibana parte hartzen dutenak erabakiak hartzerakoan.
- > **Autonomia falta** duten pertsonak, finantza-produktuak kontratatzeko erabakietan inola ere parte hartzen ez duten edo bigarren mailako parte-hartzea duten pertsonak.

Profil hauei jarraiki, inkestatutako pertsonen % 45,1ek erabaki finantzarioak hartzeko autonomia dute, % 41,1ek erabakiak adosten dituzte eta % 13,8ek diote erabakiak hartzeko gaitasun gutxi dutela.

2. GRAFIKOA: BIZTANLERIAREN PROFILAK FINANTZA-ARLOKO ERABAKIEN INGURUKO AUTONOMIAREKIN ERLAZIONATUTA

EMAKUMEEK ETA GIZONEK FINANTZEN ARLOAN DITUZTEN AUTONOMIA-MAILAK: pertsona autonomoen kasuan, gizonen artean profil ohikoagoa da bikotearekin ez bizitzea, gazteagoak izatea, jarduera ekonomikoa izatea, unibertsitate-ikasleen ehunekoa altuagoa da, gehien-gehienek beren diru-sarrerak dituzte eta etxeko diru-sarrera handienak dituzte. Emakume eta gizon autonomoek antzeko profila dute familia-unitateari eta prestakuntzari dagokienez, baina emakumeek independentzia ekonomiko txikiagoa dute eta ez dituzte hain sarri etxeko diru-sarrerarik altuenak.

Erabakiak adosten dituzten gizonen profila eta gizon autonomoena antzekoak dira: beren diru-sarrerak dituzte eta etxeko diru-sarrera handienak lortzen dituzte, prestakuntza-maila txikiagoa dute, helduagoak dira eta, guzti-guztiak, bikotekidearekin batera bizi dira. Erabakiak adosten dituzten emakumeek eta emakume autonomoek antzeko prestakuntza dute, baina erabakiak adosten dituzten gizonak bezala, helduagoak dira eta bikotekidearekin bizi dira. Beren diru-sarrerak dituzte, baina ehuneko txikiagoan, eta ez dituzte lortzen etxeko diru-sarrerarik handienak.

Autonomia finantzario falta duten gizonen bereizgarria da bikotekidearekin bizi direla, prestakuntza-maila txikiagoa dutela (bigarren hezkuntzaraino), langabezia eta jarduera falta handiagoa dutela, independentzia ekonomiko txikiagoa eta etxean ekarpen ekonomiko txikiagoa egiten dutela. Autonomia-maila txikiena duten emakume gehienak ere bikotekidearekin bizi dira eta independentzia eta gaitasun ekonomiko txikiagoak dituzte. Nolanahi ere, gizonen kasuan ez bezala, beren bereizgarria da gehienek prestakuntza unibertsitariora dutela.

13. TAULA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK FINANTZEN ARLOAN DITUZTEN AUTONOMIA-MAILAK

		Autonomiarekin	Erabakia adostuz	Autonomia falta
ADINA*		41	47,7	43,1
FAMILIA- -UNITATEA*	Ez da bikoteki- dearekin bizi	%37,8	%0	%11,7
	Bikotekidearekin bizi da	%62,2	%100	%88,3
	GUZTIRA	%100	%100	%100
PRESTAKUN- TZA	Bigarren Hezkuntzaraino	%54,6	%62	%66,6
	Unibertsitate- -ikasketak	%45,4	%38	%33,4
	GUZTIRA	%100	%100	%100
JARDUERA *	Jarduera ekonomikoa	%77,2	%76,8	%45,5
	Langabezia	%12,1	%11,8	%31,2
	Jarduera ekonomikorik ez	%10,6	%11,5	%23,3
	GUZTIRA	%99,9	%100,1	%100
NORBERE DIRU- -SARRERAK*	Bai	%86,9	%92,6	%68,8
	Ez	%13,1	%7,4	%31,2
	GUZTIRA	%100	%100	%100
ETXEKO DIRU- -SARRERA HANDIENAK*	Bai	%61,3	%69,7	%31,3
	Ez	%38,7	%30,3	%68,7
	GUZTIRA	%100	%100	%100
OINARRIA		100	77	33

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

		Autonomiarekin	Erabakia adostuz	Autonomia falta
ADINA*		43,1	48,1	39
FAMILIA- -UNITATEA*	Ez da bikoteki- dearekin bizi	%43,9	%1,4	%8,4
	Bikotekidearekin bizi da	%56,1	%98,6	%91,6
	GUZTIRA	%100	%100	%100
PRESTAKUN- TZA	Bigarren Hezkuntzaraino	%54,6	%54,7	%26
	Unibertsitate- -ikasketak	%45,4	%45,3	%74
	GUZTIRA	%100	%100	%100
JARDUERA *	Jarduera ekonomikoa	%53,5	%56,6	%55,6
	Langabezia	%26,1	%18,6	%18,3
	Jarduera ekonomikorik ez	%20,5	%24,9	%26,1
	GUZTIRA	%100	%100	%100
NORBERE DIRU- -SARRERAK*	Bai	%73,1	%71	%62,6
	Ez	%26,9	%29	%37,4
	GUZTIRA	%100	%100	%100
ETXEKO DIRU- -SARRERA HANDIENAK*	Bai	%51,2	%21,2	%4,9
	Ez	%48,8	%78,8	%95,1
	GUZTIRA	%100	%100	%100
OINARRIA		175	192	48

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Autonomia finantzarioaren inguruko profil hauek zehaztu ondoren, datuak ikusita ondoriozta dezakegu sexuak, berez, ez duela desberdintasun handirik ezartzen biztanleriaren autonomiaren profilean. Sexua beste aldagai batzuekin hartu behar da kontuan, hala nola adinarekin, familia-unitatearekin, prestakuntzarekin eta etxeko diru-sarrera handienak izatearekin. Berez, emaitzek aldagai horiek bereizteko aukera ematen dute:

- > Autonomia finantzarioaren inguruko profil hauek zehaztu ondoren, datuak ikusita ondoriozta dezakegu sexuak, berez, ez duela desberdintasun handirik ezartzen biztanleriaren autonomiaren profilean. Sexua beste aldagai batzuekin hartu behar da kontuan, hala nola adinarekin, familia-unitatearekin, prestakuntzarekin eta etxeko diru-sarrera handienak izatearekin. Berez, emaitzek aldagai horiek bereizteko aukera ematen dute.
- > Autonomia finantzarioaren inguruko profil hauek zehaztu ondoren, datuak ikusita ondoriozta dezakegu sexuak, berez, ez duela desberdintasun handirik ezartzen biztanleriaren autonomiaren profilean. Sexua beste aldagai batzuekin hartu behar da kontuan, hala nola adinarekin, familia-unitatearekin, prestakuntzarekin eta etxeko diru-sarrera handienak izatearekin. Berez, emaitzek aldagai horiek bereizteko aukera ematen dute.
- > Etxeko diru-sarrerarik altuenak dituzten pertsonen artean, prestakuntza-maila (unibertsitate-ikasketak) erabakigarria da subiranotasun finantzario handiagoa ikusteko.

Horrenbestez, badirudi autonomia finantzario handiagoa dagoela bikotekidearekin batera bizi ez diren pertsonen artean eta bikotekidearekin bizi arren etxeko diru-sarrerarik altuenak dituztenen eta unibertsitate-ikasketak egin dituztenen artean. Gainera, esan bezala, sexuaren aldagaiak berez ez du daturik ematen autonomia-desberdintasunei dagokienez; inplizituki, ordea, egiten du, izan ere emakumeak askoz proportzio txikiagoan dira etxeko diru-sarrerarik altuenak dituztenak.

FINANTZA-ERAKUNDEEKIKO TRATUA ETXKO DIRU-SARRERETAN EGITEN DEN EKARPENAREN ARABERA:

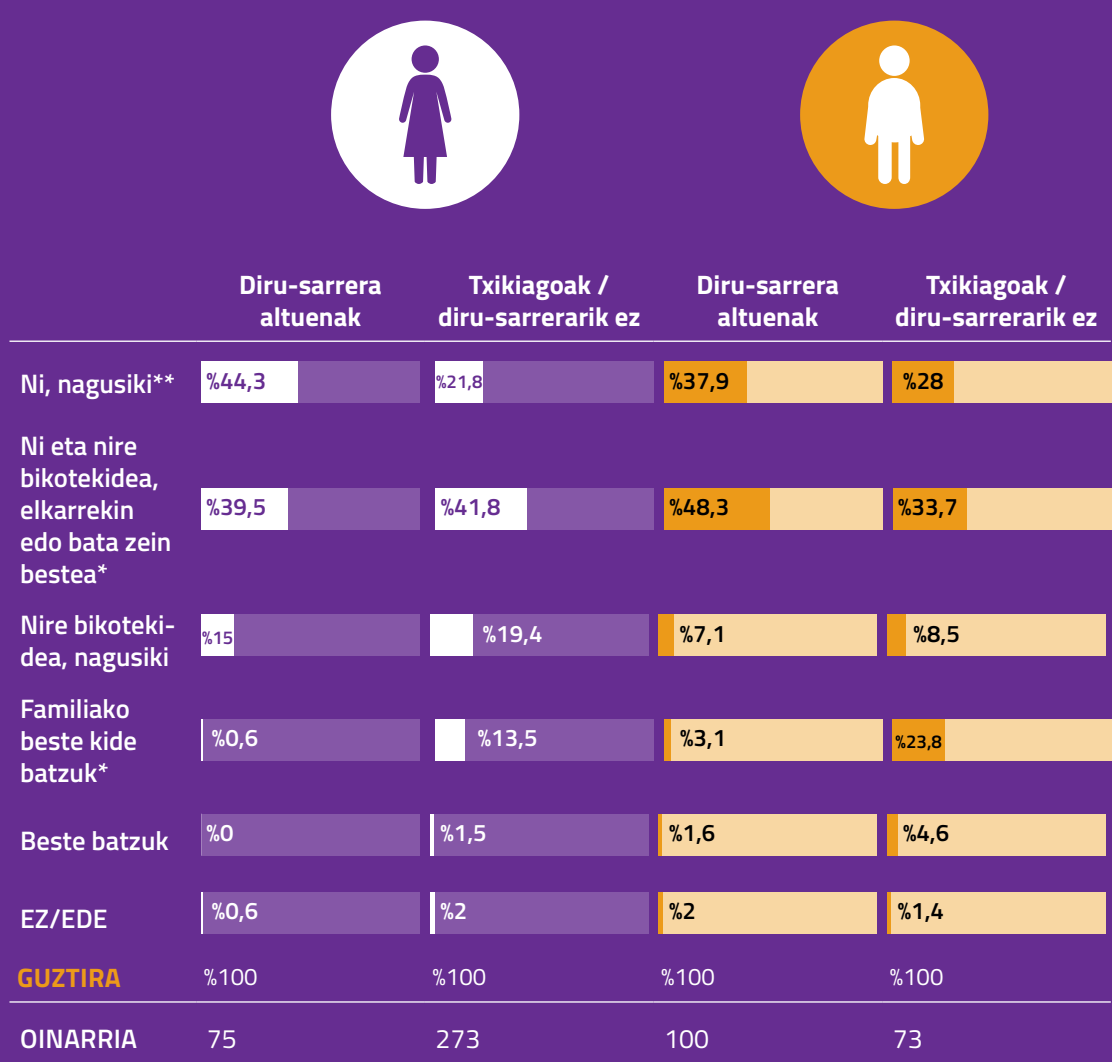
bikotekidearekin batera bizi diren emakumeen kasuan, finantza-erakundeekiko harremanez bikotekidea arduratu ohi da gizonezkoen kasuan baino sarriago: % 18,4, eta gizonezkoen kasuan % 7,7.

Kasuen % 26,9n emakumezkoa arduratzen da harreman horietaz, eta % 33,9n gizonezkoa.

Bikotekidean etxeko diru-sarrerarik altuenak nork dituen kontuan hartuz gero ikusten da erakundeekiko tratu autonomia handiagoa dutenak emakumezkoak direla.

Aitzitik, familiaren ekonomiari egiten dioten ekarpena txikiagoa denean, askoz protagonismo txikiagoa dute, eta gizonezkoen egoeraren azpitik geratzen dira, eta eginkizuna bikotekidearekin erdibana gauzatzen dute edo bikotekidea arduratzen da.

14. TAULA: FINANTZA-ERAKUNDEEKIKO TRATUA ETXeko DIRU-SARRERETAN EGITEN DEN EKARPENAREN ARABERA

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.
**Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak emakumeen kasuan.

2

FINANTZA-KONTROLA

Gizonek eta emakumeek aitortzen dituzten kontrol-mailen arteko desberdintasunak ez dira argi ikusten kontratatutako produktu finantzarioen jarraipenari, ezagutzari, hartutako erabakien segurtasunari eta etxeko finantzak zuzenean kudeatzeko lehentasunari dagokienez.

GIZONEN ETA EMAKUMEEN FINANTZA-ERABILPENA ETXKO DIRU-SARRERETAN EGITEN DEN EKARPE-NAREN ARABERA: desberdintasunik nabarmenenak finantza-erabakiak hirugarren pertsona batekin eztabaidatzeko beharraren inguruan ikusten dira, emakumeen % 44,1ek eta gizonen % 35,5ek egiten baitute.

Etxean zenbat eta ekarpen handiagoa egin, orduan eta handiagoa da finantza-kontrola. Joera bera ikusten da gizonen eta emakumeen artean, etxeko finantzez zuzenean arduratzeko nahiari dagokionez.

Etxean zenbat eta ekarpen handiagoa egin, orduan eta ezagutza finantzario aitortu handiagoa dute emakumeek, eta orduan eta gehiago arduratzen dira etxeko finantzen jarraipenaz. Gizonak seguruago egoten dira hartzen dituzten erabakiei dagokienez eta ez dute beste pertsona batzuekin eztabaidatu behar izaten.

GIZONEN ETA EMAKUMEEN FINANTZA-ERABILPENA PRESTAKUNTZA-MAILAREN ARABERA: aurkitu diren desberdintasun nagusiek islatzen dute unibertsitate-ikasketak dituzten emakumeek finantza-arloko ezagutza txikiagoa dutela: unibertsitate-ikasketak dituzten emakumeen % 36,6k dio ez duela finantza-produktu bat kontratatzerakoan onena aukeratzeko adina ezagutza, eta ikasketa-maila hori duten gizonen % 18,6k dio gauza bera. Bigarren hezkuntzarainoko ikasketak dituzten emakumeen ehuneko pixka bat baxuagoa da, % 33,4koa, hain zuzen.

Era berean, goi-mailako prestakuntza duten emakumeek finantza-produktu bat kontratatzerakoan hirugarren batekin eztabaidatzeko behar handiagoa dute: % 53,7k, hain zuzen, eta gizonen % 33,6k, hau da, bigarren hezkuntzarainoko emakumeen antzeko ehunekoak (% 35,2).

15. TAULA: GIZONEN ETA EMAKUMEEN FINANTZA-ERABILPENA ETXeko DIRU-SARRERETAN EGITEN DEN EKARPENAREN ARABERA

		Diru-sarrera altuenak		Txikiagoak / diru-sarrerarik ez		Diru-sarrera altuenak		Txikiagoak / diru-sarrerarik ez	
Kontratatutako produktu finantzarioaren egoeraren jarraipena egiten dut*	Inoiz ez/gutxitan	%21,1		%19,5		%17,7		%19,3	
	Batzuetan	%10,7		%28,7		%21,8		%21,1	
	Gehienetan/beti	%68,1		%55,4		%60,4		%55,4	
	GUZTIRA	%100		%100		%100		%100	
Finantza-produktu bat kontratatzerakoan aukerarik onena hautatzeko moduko ezagutza dut*	Inoiz ez/gutxitan	%28,2		%37,9		%25,4		%31,7	
	Batzuetan	%27,3		%28,8		%31,4		%26,4	
	Gehienetan/beti	%41,1		%30,2		%41,2		%39	
	GUZTIRA	%100		%100		%100		%100	
Finantza-produktu bat kontratatzerakoan ziur nago aukerarik onena ari naizela kontratatzen**	Inoiz ez/gutxitan	%25,1		%21,8		%19,2		%30	
	Batzuetan	%24,3		%29,1		%25		%23,1	
	Gehienetan/beti	%46,4		%42,1		%51,7		%42,2	
	GUZTIRA	%100		%100		%100		%100	
Nahiago dut beste norbait arduratzea etxeko finantzak kudeatzeaz***	Inoiz ez/gutxitan	%76,8		%59,2		%72,4		%51,4	
	Batzuetan	%7,9		%16,3		%13,9		%22,3	
	Gehienetan/beti	%13,9		%23		%12,5		%25,8	
	GUZTIRA	%100		%100		%100		%100	
Finantza-produktu bat kontratatzerakoan, nire ebakiak hirugarren pertsona batekin eztabaidatu behar ditut**	Inoiz ez/gutxitan	%30,8		%29,4		%36,2		%18	
	Batzuetan	%23,9		%23,5		%35,1		%34,5	
	Gehienetan/beti	%43,4		%44,4		%27,5		%47,5	
	GUZTIRA	%100		%100		%100		%100	

OINARRIA: guztira 625. Diru-sarrera altuagoko emakumeak 128; Diru-sarrera txikiagoko emakumeak 287; Diru-sarrera altuagoko gizonak 123; Diru-sarrera txikiagoko gizonak 87.

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak emakumeen kasuan.

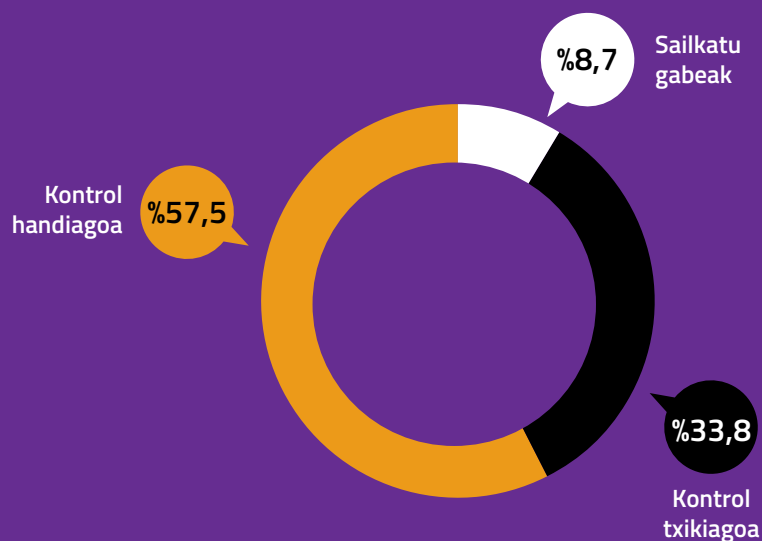
**Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak gizonen kasuan.

***Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak emakumeen eta gizonen kasuan.

BIZTANLERIAREN PROFILAK FINANTZEN ERABILERAREN KONTROLARI DAGOKIONEZ: azterlanak bi biztanle-profil identifikatzea ahalbidetzen du:

- > Finantzen jarraipen handiagoa egiten duten pertsona seguruagoek diote ezagutza nahikoa dutela, erabakiak hartzerakoan segurtasuna dute, nahiago dute finantzak kudeatzeaz arduratu eta gutxiagotan kontsultatu nahi izaten dute hirugarren pertsona batekin. Populazioaren % 57,5 dira.
- > Kontrol finantzario txikiagoa duten pertsonen jokabidea kontrakoa da, ziurgabetasun handiagoa dute, eta ezagutzarekin, segurtasunarekin eta finantzen kudeaketarekin ere gauza bera gertatzen da, etab. Populazioaren % 33,8 dira.

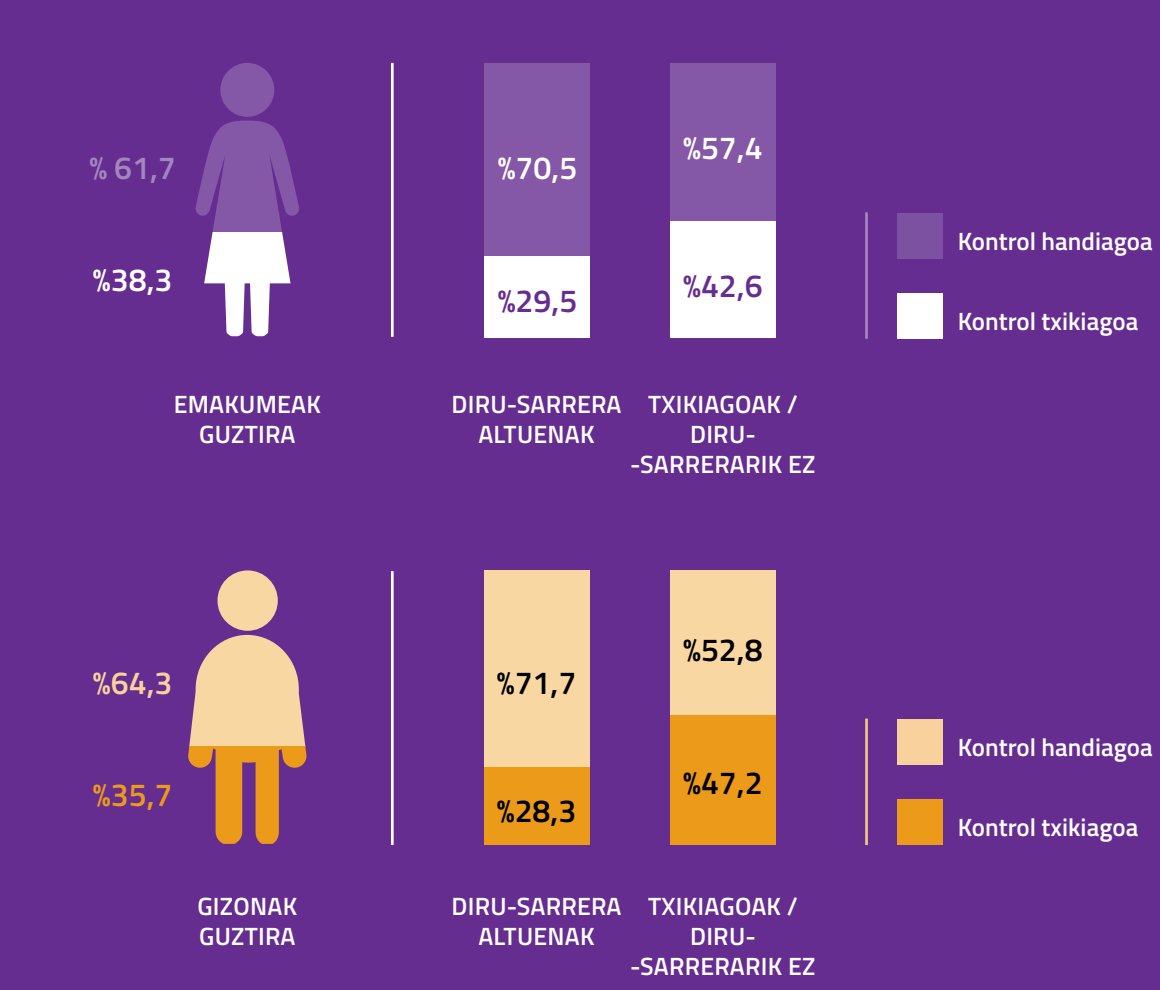
3. GRAFIKOA: BIZTANLERIAREN PROFILAK FINANTZEN ERABILERAREN KONTROLARI DAGOKIONEZ

Azterlanaren emaitzek berresten dute emakumea izateak ez duela esan nahi finantzen kudeaketan kontrol txikiagoa izatea. Emakumeen % 38,3ek dute kontrol txikiko profila, eta gizonen % 35,7k dute profil hori (diferentzia hori ez da garrantzitsua estatistikoki).

Etxeko diru-sarrerarik altuenak izateak, aldiz, finantzen kudeaketan kontrol handiagoa duten pertsonen ehunekoa areagotzen du. Diferentzia horiek emakumeen nahiz gizonen artean ikusten dira. Gizonen artean diferentziak areagotu egiten dira, eta horrenbestez, pentsa daiteke gaitasun ekonomikoa erabakigarriagoa dela gizonen segurtasunerako eta finantza-kontrolerako.

4. GRAFIKOA: BIZTANLERIAREN PROFILAK FINANTZEN ERABILERAREN KONTROLARI DAGOKIONEZ: GIZONAK ETA EMAKUMEAK

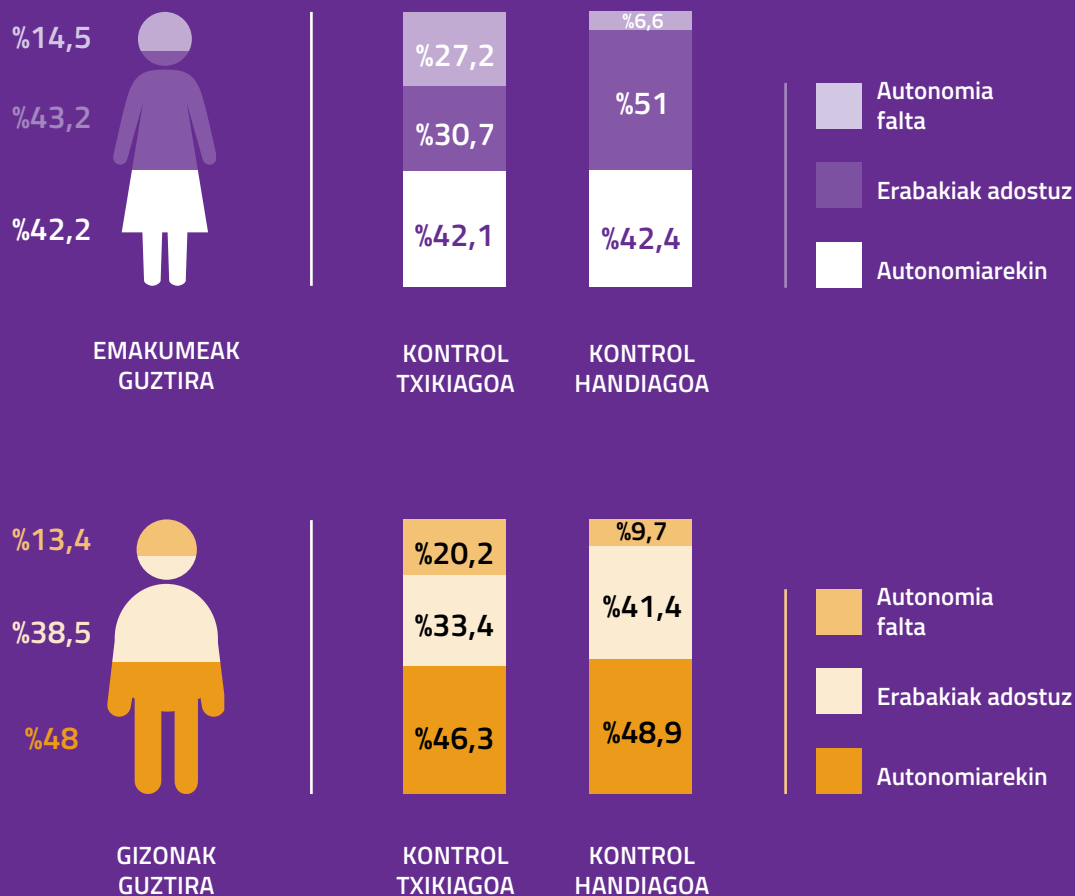

OINARRIA: guztira 625. Emakumeak: diru-sarrera altuagoak 128; diru-sarrera txikiagoak 287; Gizonak: diru-sarrera altuagoak 123; diru-sarrera txikiagoak 87.

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Segurtasun faltaren eta autonomia finantzario faltaren arteko harremana estuagoa da emakumeen kasuan (% 27,2). Pertsona seguruagoen artean, autonomia nabariagoa da gizonen artean; emakumeen kasuan, aldiz, profil horretan ohikoagoa da finantza-erakundeekiko harremanetan erabakiak adostea.

5. GRAFIKOA: BANKUEKIKO AUTONOMIA-MAILAREN ETA EMAKUMEEN ETA GIZONEN FINANTZA-ERABILPENAREN KONTROL- ETA SEGURTASUN-PROFILAREN ARTEKO HARREMANA

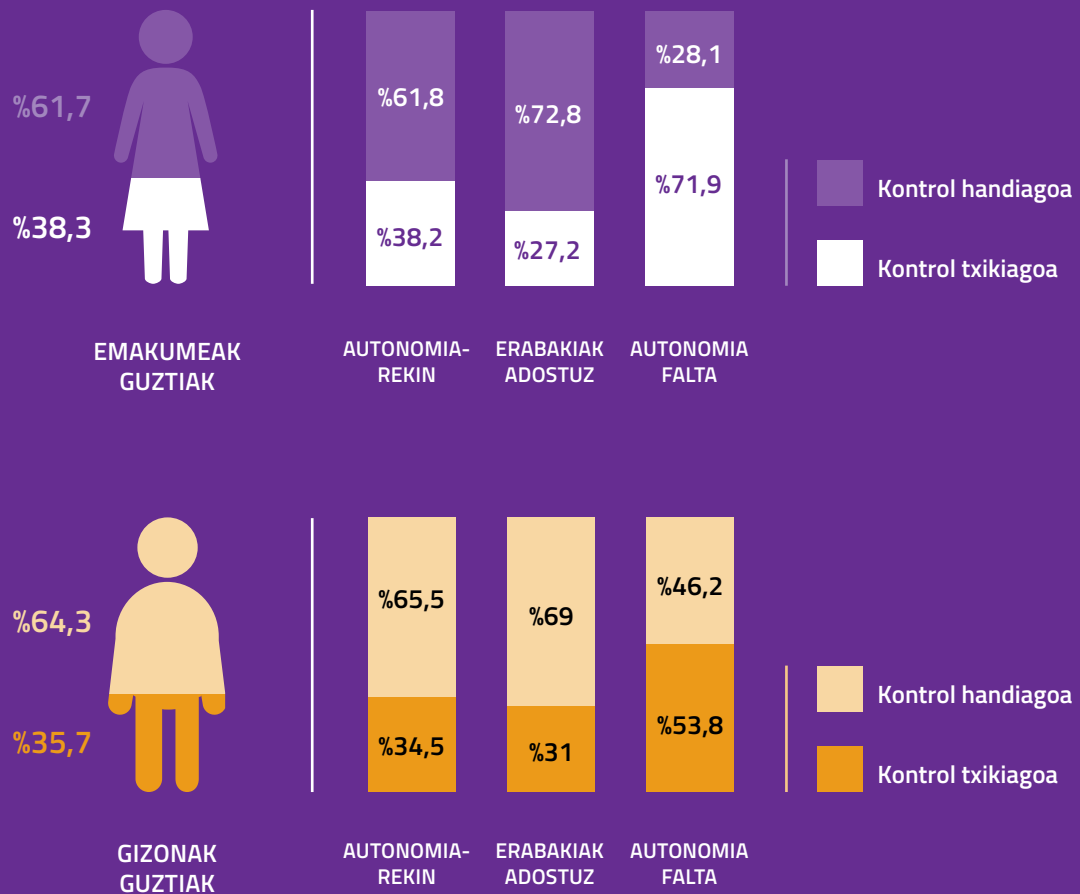
OINARRIA: 564. Segurtasun txikiagoko emakumeak 135; Segurtasun handiagoko emakumeak 234; Segurtasun txikiagoko gizonak 76; Segurtasun handiagoko gizonak 119.

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Alderantzizko irakurketa eginez, pertsonen autonomia-mailak ere beren buruarekiko duten iritzia baldintzatzen du:

- > Autonomia-maila txikiagoa duten pertsonak dira finantzen arloan segurtasun txikiena dutenak.
- > Emakumeen kasuan, autonomia finantzario falta erabakigarriagoa da segurtasun txikiagoa eta finantzen kudeaketan kontrol txikiagoa izateko.
- > Erabakiak adosten dituzten pertsonak dira seguruena edo finantzen arloko kontrol handiena dutenak.

6. GRAFIKOA: FINANTZA-ERABILPENAREN KONTROL- ETA SEGURTASUN-PROFILAREN ETA BANKUEKIKO AUTONOMIA-MAILAREN ARTEKO HARREMANA, EMAKUMEEI ETA GIZONEI DAGOKIENEZ

OINARRIA: guztira 625. Emakumeak: Autonomia dute 175; Erabakia elkarrekin 192; Autonomia falta 48. Gizonak: Autonomia dute 100; Erabakia elkarrekin 77; Autonomia falta 33.

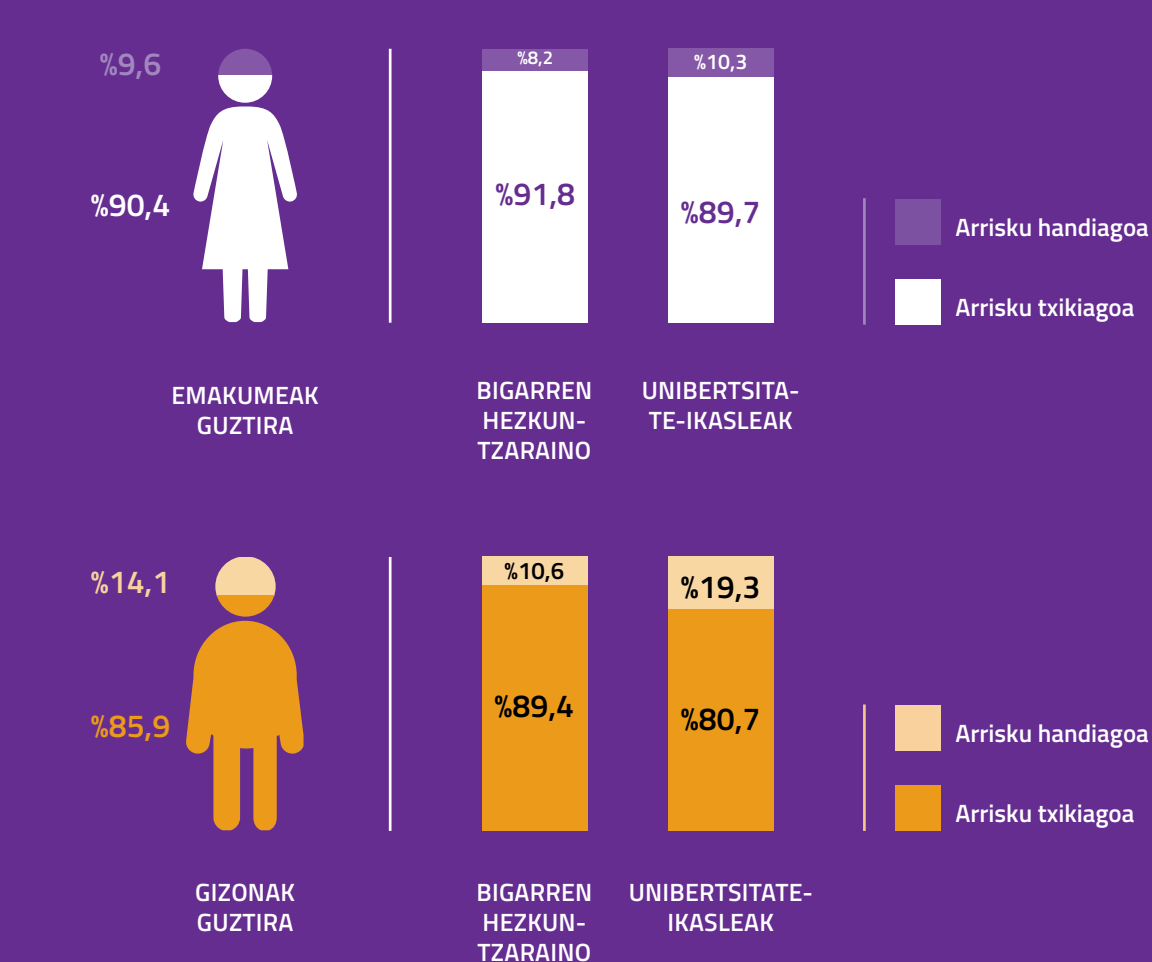
*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

FINANTZEN AURREKO BALIOAK ETA JARRERAK

Emakumeek gizonekin alderatuta finantza-arriskuak gehiago (edo gutxiago) saihesten dituzten ikusteko analisia baino lehenago gogorarazi behar da, oro har, Euskal Autonomia Erkidegoko jendea oso kontserbadorea dela erabaki finantzarioak hartzerakoan, eta hori horrela da gizonen nahiz emakumeen kasuan, eta estatistikoki ez dago alde handirik sexuen artean.

Hala ere, desberdintasun azpimarragarri batzuk aurki daitezke. Gizonen kasuan, argi dago zenbat eta prestakuntza-maila altuagoa izan orduan eta arrisku-joera handiagoa dagoela. Emakumeen kasuan, ordea, ez da bereizkuntza hori ikusten.

7. GRAFIKOA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK FINANTZA-ARRISKUA ZER MAILATAN SAIHESTEN DUTEN IKASKETA-MAILAREN ARABERA

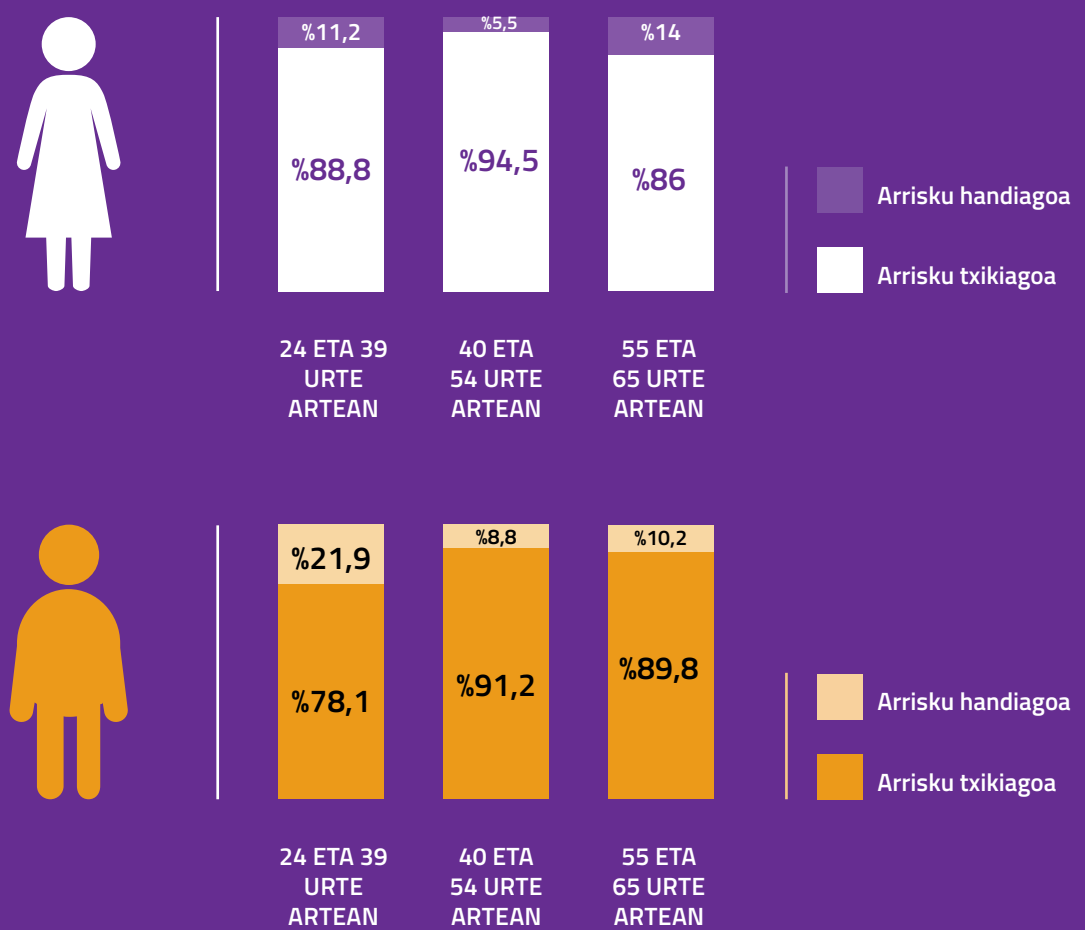

OINARRIA: 623. Emakumeak: bigarren maila arteko ikasketak 226; unibertsitate-ikasketak 188. Gizonek: bigarren maila arteko ikasketak 129; unibertsitate-ikasketak 80.

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak gizonen kasuan.

Gizon gazteagoek arrisku handiagoak onartu ohi dituzte beren erabaki finantzarioetan. Emakumeen kasuan, aldiz, adinak ez du baldintzatzen onartzen den arrisku-maila.

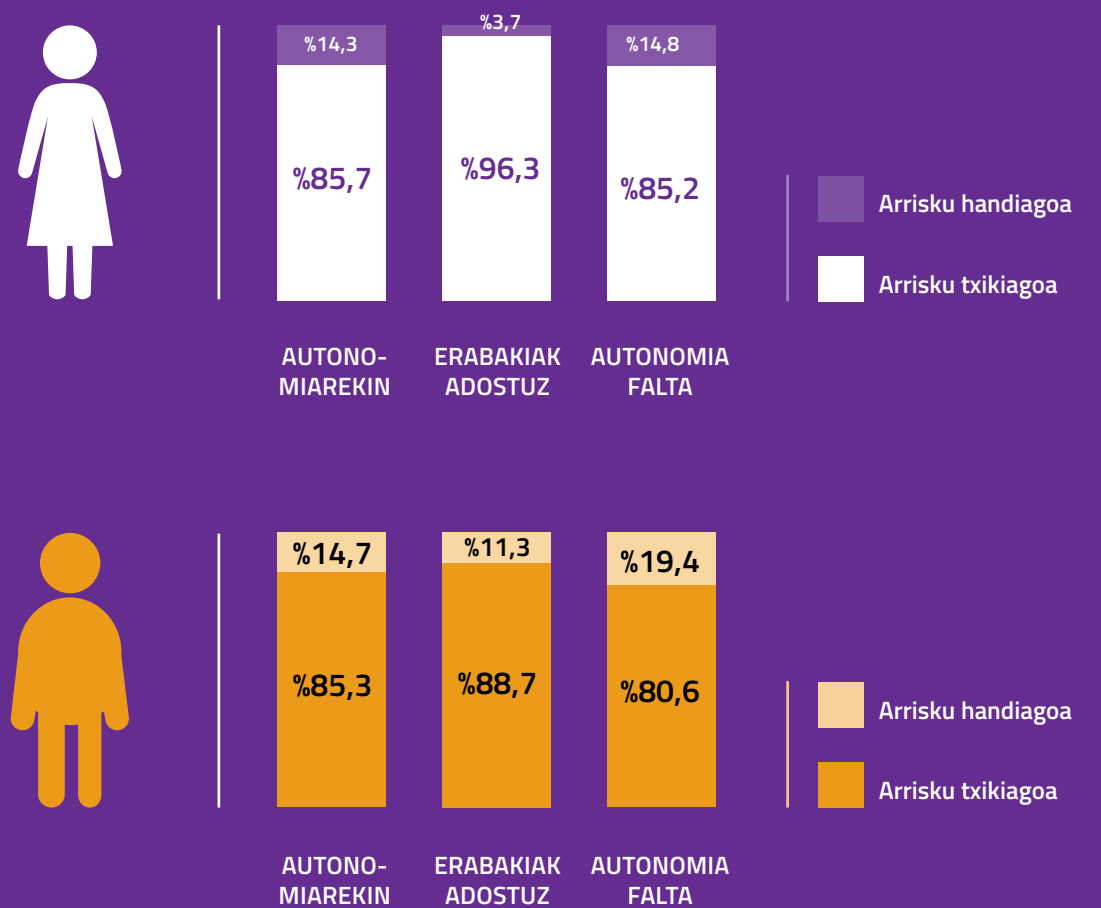
8. GRAFIKOA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK FINANTZA-ARRISKUA ZER MAILATAN SAIHESTEN DUTEN ADINAREN ARABERA

OINARRIA: guztira 625. Emakumeak: 24 eta 39 urte artean 140; 40 eta 54 urte artean 172; 55 eta 65 urte artean 103. Gizonak: 24 eta 39 urte artean 83; 40 eta 45 urte artean 81; 55 eta 65 urte artean 46.
*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak gizonen kasuan.

Etxera diru-sarrera handienak edo txikienak eramaten dituen pertsona izatea ere ez da erabakigarria arrisku finantzarioa gehiago edo gutxiago saihesteko. Baina autonomia-maila kontuan hartuz ikusten da erabakiak batera hartzeko joera duten emakumeek arrisku txikiagoak onartu ohi dituztela beren erabaki finantzarioetan.

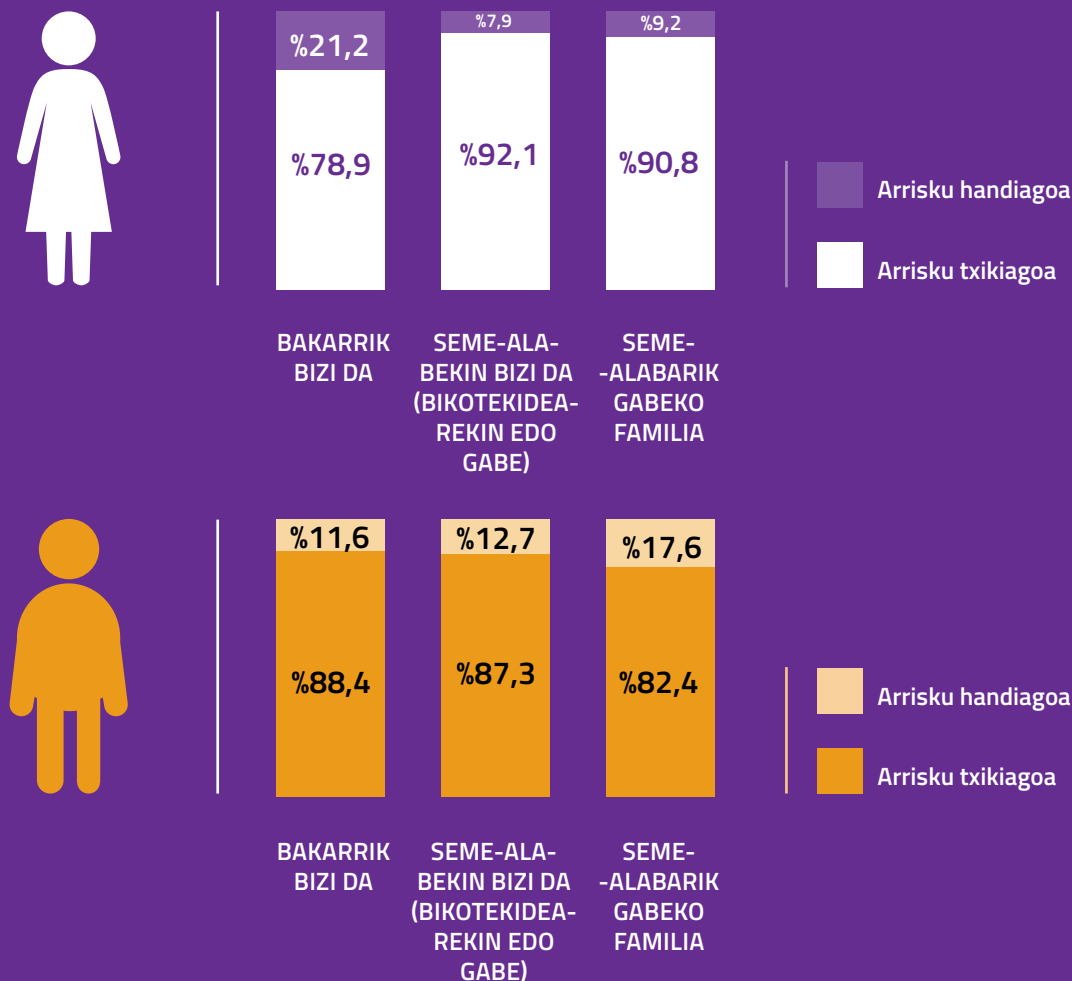
9. GRAFIKOA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK FINANTZA-ARRISKUA ZER MAILATAN SAIHESTEN DUTEN FINANTZA-AUTONOMIA MAILAREN ARABERA

OINARRIA: 625. Emakumeak: autonomia dute 175; erabakia elkarrekin 192; autonomia falta 48. Gizonak: au-
tonomia dute 100; erabakia elkarrekin 77; autonomia falta 33.
*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Are gehiago, bakarrik bizi diren emakumeak dira arrisku handiagoak onartzen dituztenak. Menpeko seme-
-alabak izateak edo familia baten parte izateak joera hori gutxitzen du, baina gizonen kasuan ez da gauza bera
gertatzen.

10. GRAFIKOA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK FINANTZA-ARRISKUA ZER MAILATAN SAIHESTEN DUTEN BIZIKIDETZA-MOTAREN ARABERA

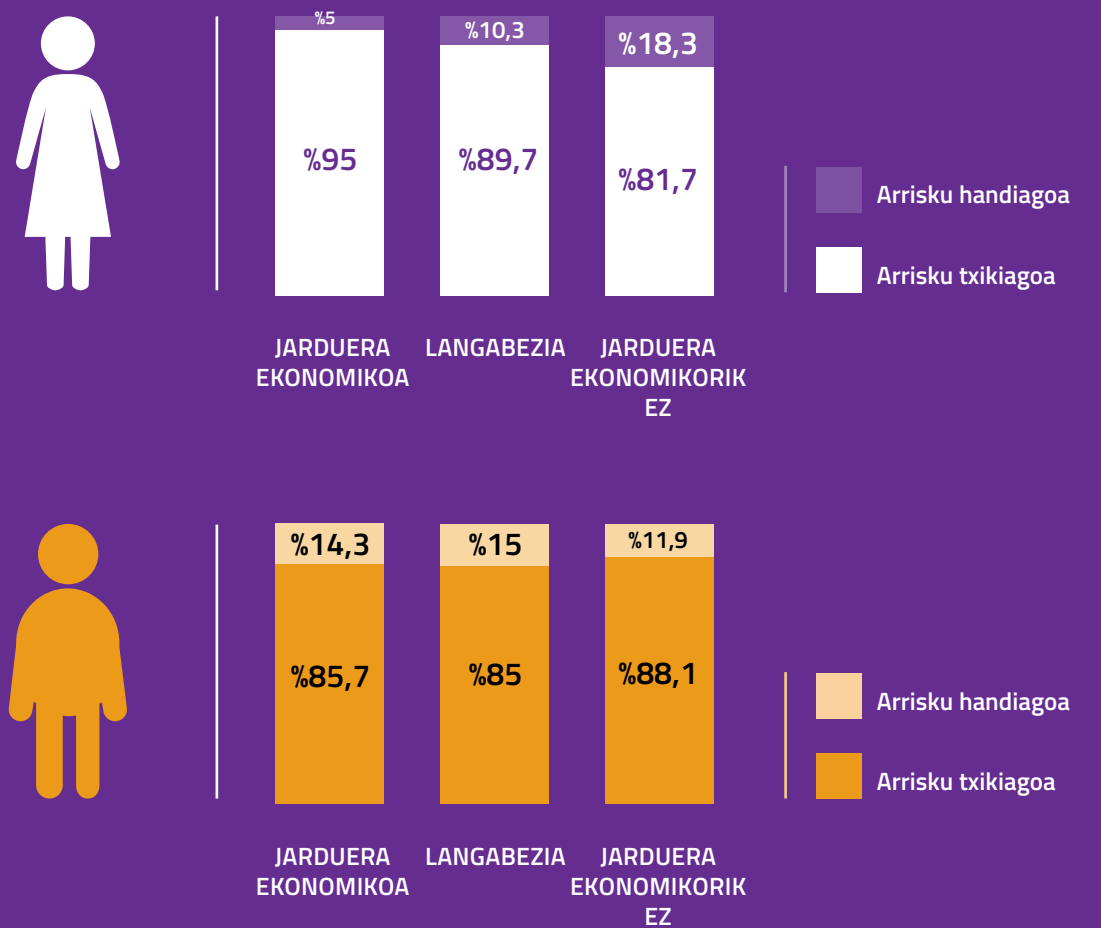

OINARRIA: 578. Emakumeak: bakarrik bizi da 26; seme-alabekin bizi da 250; seme-alabarik gabe bizi da 106. Gizonak: bakarrik bizi da 18; seme-alabekin bizi da 128; seme-alabarik gabe bizi da 48.

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Lan-egoerak ere desberdintasunak ezartzen ditu. Zehazki, jarduera ekonomikorik gabeko emakumeak dira arriskurik handienak onartzen dituztenak, lana dutenak, berriz, jokabide seguruagoak dituzte, egoera berean dauden gizonen kasuan ez bezala. Etxean diru-sarrera handienak edo txikiak izateak, ordea, ez du eraginik diferentzia horietan.

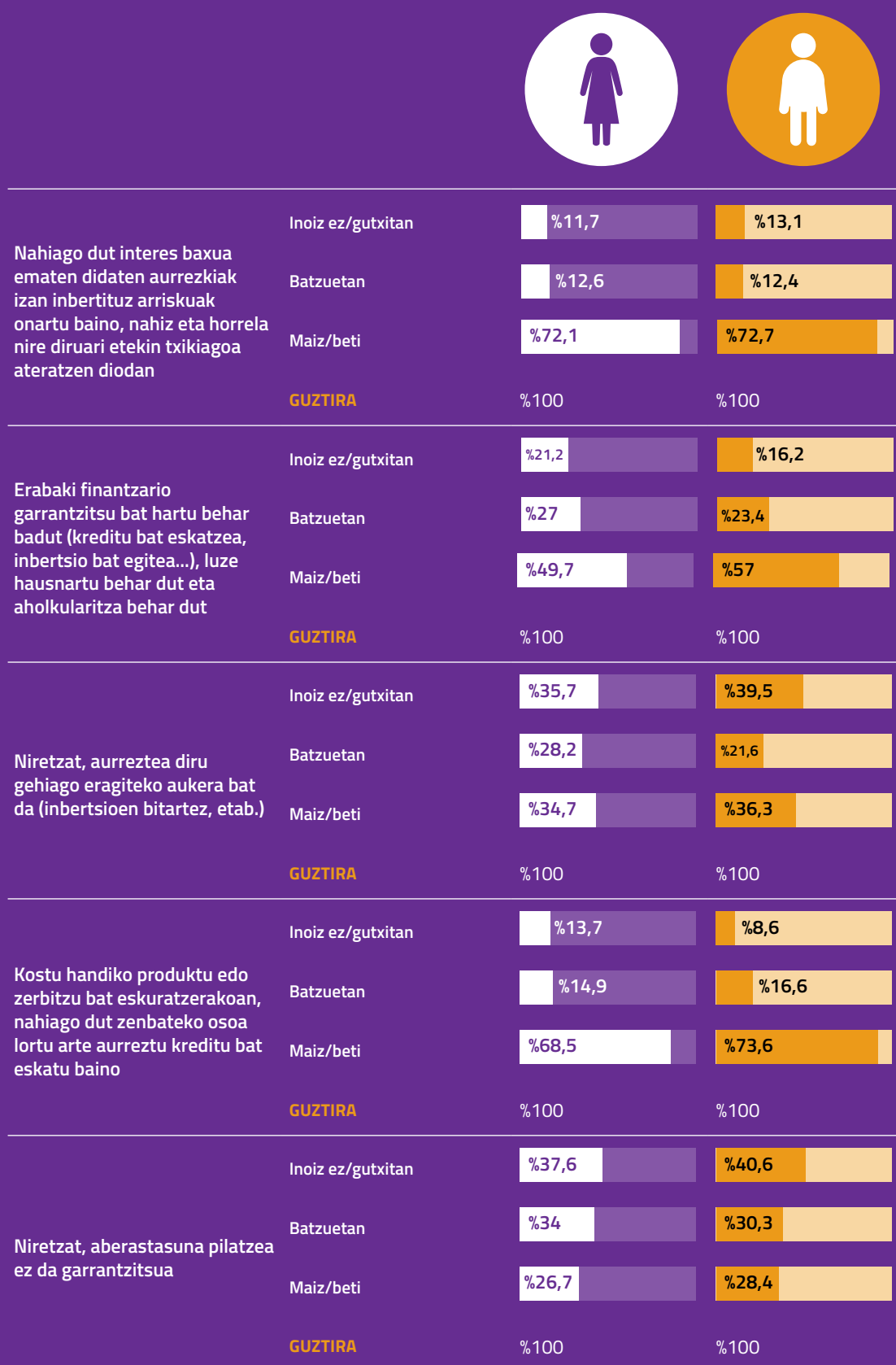
11. GRAFIKOA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK FINANTZA-ARRISKUA ZER MAILATAN SAIHESTEN DUTEN LAN-HARREMANAREN ARABERA

OINARRIA: 578. Emakumeak: jarduera ekonomikoa 234; langabezia 88; jarduera ekonomikorik ez 92. Gizonak: jarduera ekonomikoa 150; langabezia 34; jarduera ekonomikorik ez 26. Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Kulturaren aldagaiari dagokionez, ez dago desberdintasun handirik gizonek eta emakumeek finantzekiko duten jokabidearen inguruan aitortutako balioen artean, aurreztea mailegu bat eskatzea baino nahiago izateari eta erabaki finantzario garrantzitsu bat hartu baino lehen hausnartzeko aldi luzea behar izateari dagokienez izan ezik. Baina estatistikoki diferentzia horiek ez dira garrantzitsuak.

16. TAULA: EMAKUMEAK ETA GIZONAK FINANTZEN ARLOAN ZER MAILATAN IDENTIFIKATZEN DIREN BALIO “MASKULINO” ETA “FEMENINO” EGIN

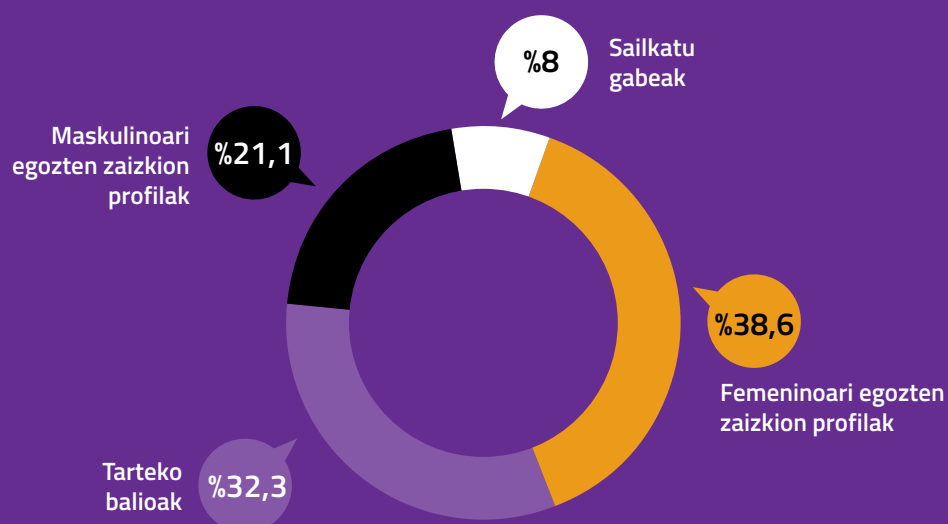

OINARRIA: guztira 625. Emakumeak 415; gizonak 210.
Diferentziak estatistikoki ez dira garrantzitsuak.

Datu metatuak analizatuz biztanleriaren artean hiru profil desberdin atera daitezke, finantzen arloan dituzten balioen arabera.

- > Femeninoari egozten zaizkion profilak: segurtasuna bilatzea, hausnartzea, "koltxoi ekonomikoa", aurrezte eta aberastasuna pilatzeko interes txikiagoa. Biztanleriaren % 38,6 dira.
- > Tarteko profila: bere ondarea areagotu nahi du, baina aldi berean segurtasuna bilatzen du, % 32,3.
- > Maskulinoari egozten zaizkion profilak: aberastasuna pilatzeko interesa duten, jokabide arriskatsuak dituzten eta hausnarketa-aldi laburragoak behar dituzten pertsonak, % 21,1.

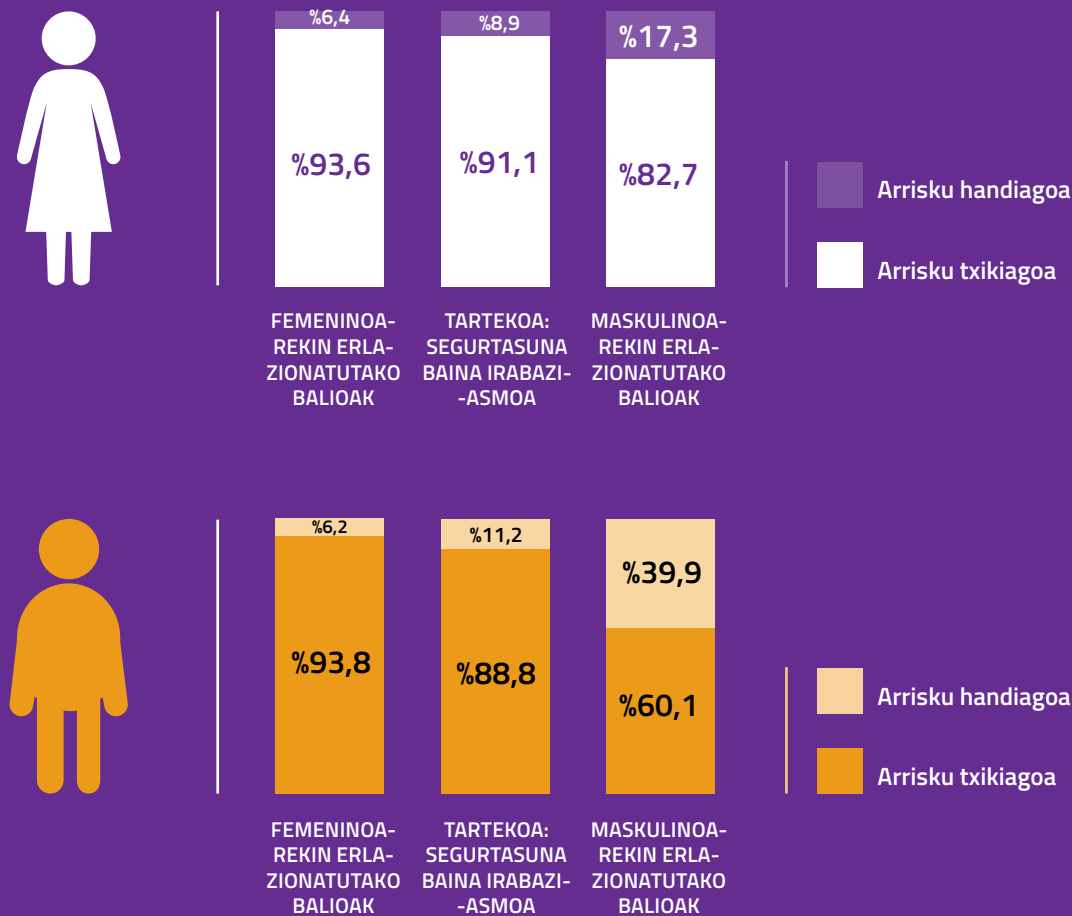
12. GRAFIKOA: BALIO "MASKULINO" ETA "FEMENINO"EN ARABERAKO PROFILAK FINANTZA-ARLOAN

OINARRIA: guztira 625.

Ez dago estatistikoki garrantzitsua den desberdintasunik gizona edo emakumea izatearen eta finantzen inguruko balioen artean. Hala ere, zehaztu beharra dago jokabide finantzarioaren profilen arabera onartu diren arrisku-mailak analizatzean ikusten dela balio maskulinoek askoz eragin handiagoa dutela arriskurako joeran gizonen artean, eta ondorioz, emakumeen kasuan desberdintasunak daude adierazten dituzten balioen eta beren harreman finantzarioko benetako egoera baten aurrean duten jokabidearen artean.

13. GRAFIKOA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK ARRISKUA ZER MAILATAN SAIHESTEN DUTEN FINANTZEN ESPARRUAN DITUZTEN BALIOEN ARABERA

OINARRIA: 591. Emakumeak: arrisku txikiagoa 353; arrisku handiagoa 38. Gizonak: arrisku txikiagoa 171; arrisku handiagoa 29.
Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

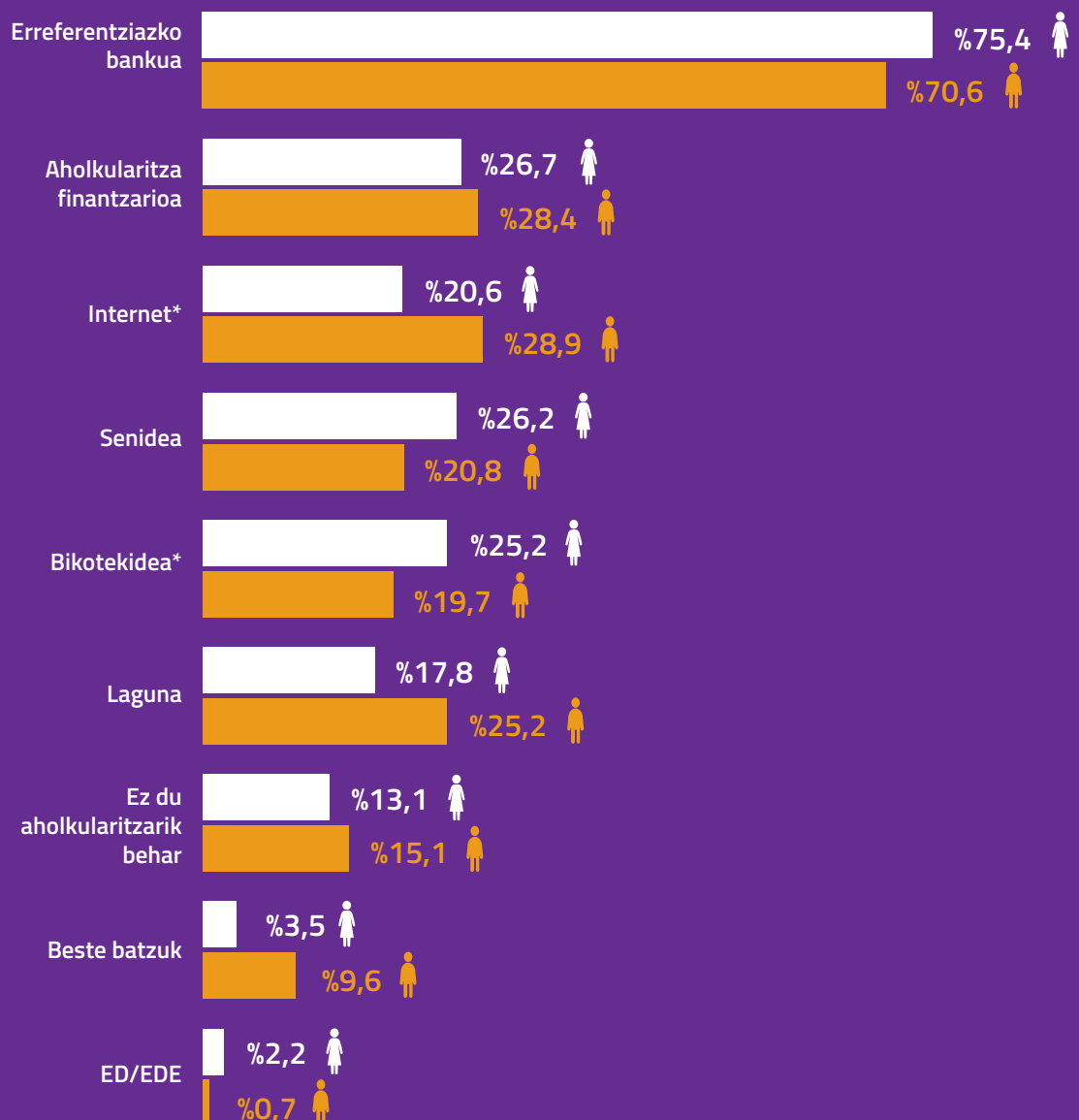
4

SARE FORMALEN EDO INFORMALEN ERABILPENA FINANTZA-JARDUERAN

Aholkularitza finantzarioa eskatzeko erabili den sareari dagokionez, bankua da jendeak produktu finantzarioen bat kontratatzean nahiago duen informazio- eta aholkularitza-iturria. Zehazki, 10 lagunetik 7k baino gehiagok erabiltzen dute. Gainerako aholkularitza-baliabide formalak eta informalak oso atzetik daude.

Sexuaren arabera, gizonetako gehieneko handiago batek kontsultatzen du Internet, baina emakumeen artean ohikoagoa da aholkularitza bikotekideari eskatzea.

14. GRAFIKOA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK ERABILTZEN DITUZTEN FINANTZA-AHOLKULARITZAKO SAREAK

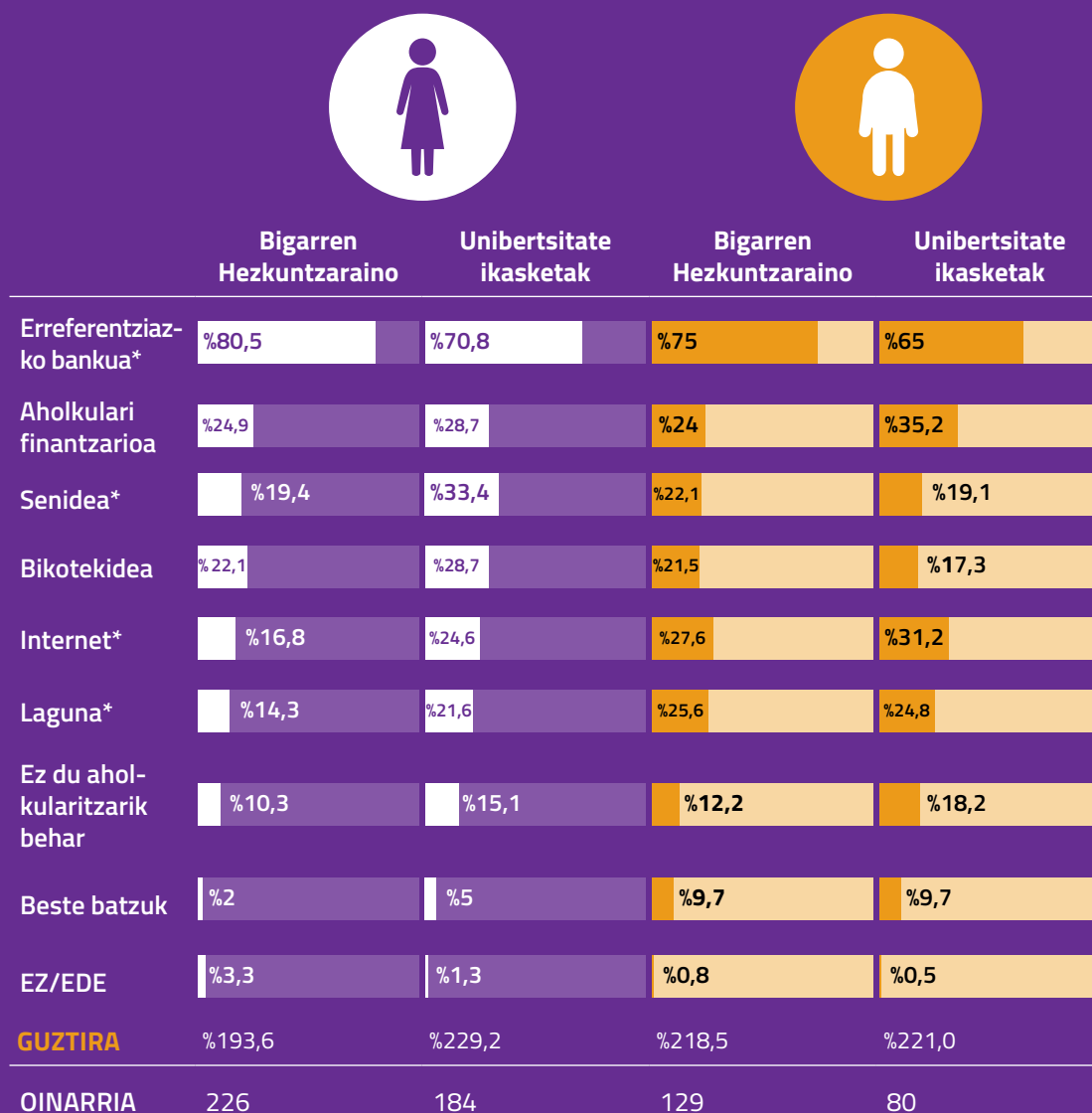

OINARRIA: guztira 625. Emakumeak 415; gizonak 210.

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Erreferentziazko bankua da jendeak nahiago duen aholkularitza-iturria, lortutako prestakuntza-maila gorabehera. Gainerako baliabideei dagokienez, sare informalak alternatibarik ohikoenak dira unibertsitate-ikasketak dituzten pertsonentzat, bereziki senideak eta bikotekidea emakumeen kasuan eta Internet gizonen kasuan.

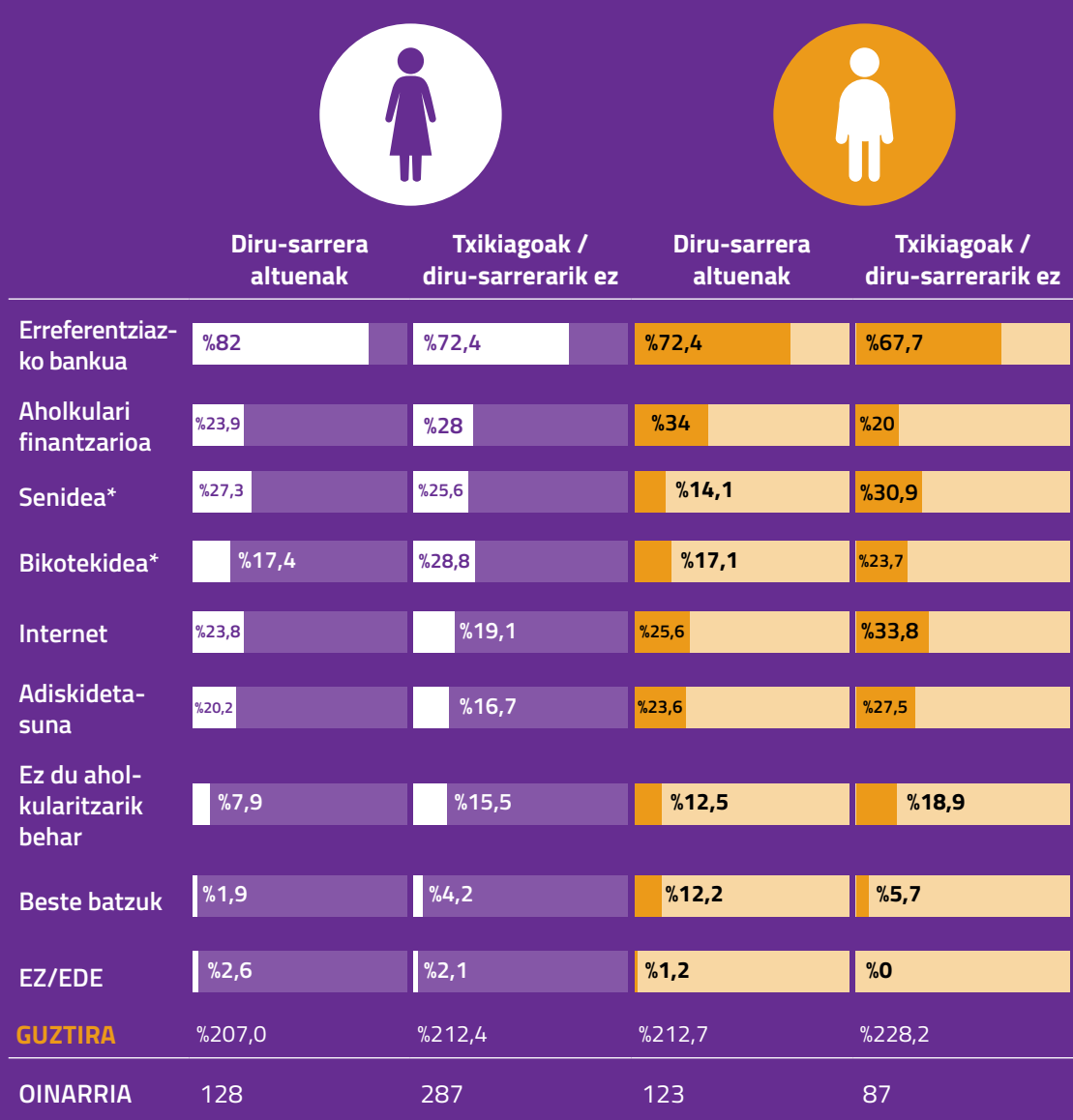
17. TAULA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK ERABILTZEN DITUZTEN FINANTZA-AHOLKULARITZAKO SAREAK BEREN IKASKETA-MAILAREN ARABERA

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Diru-sarrerak izateari dagokionez, diru-sarrerarik ez dituzten edo txikiagoak dituzten pertsonak sarriago erabiltzen dituzte sare informalak, emakumeek maizago jotzen dute bikotekidearengana eta gizonen ehuneko altuago batek jotzen du beren senidearengana. Sare formalak (esate baterako bankua) ohikoagoak dira diru-sarrera altuagoak dituzten emakumeen artean, eta finantza-aholkulariak sarriago erabiltzen dituzte etxeko diru-sarrerarik altuenak dituzten gizonak.

18. TAULA: EMAKUMEEK ETA GIZONEK ETXERA DARAMATZATEN DIRU-SARREREN ARABERA ERABILTZEN DITUZTEN FINANTZA-AHOLKULARITZAKO SAREAK

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Ezustekoei aurre egiteko edo hilabetea igarotzeko dirua behar izanez gero, sarriago jotzen da sare informale-tara (senideak, adiskideak) dirua eskatzeko. Zenbatekoak areagotzen direnean, hala nola ondasun iraunkor bat erostean edo negozio bat martxan jartzean, jendeak bankuetara jotzen du batik bat. Ezusteko bati aurre egite-rakoan, emakumeek gizonen baino gehiago jotzen dute sare informaletara. Gainerako kasuetan, ordea, gizonen eta emakumeen arteko desberdintasuna ez da hain argia. Emakumeen kasuan, beren diru-sarrerak izateak edo ez izateak sare formalen edo informalaren erabilpenean desberdintasunak izatea eragiten du.

19. TAULA: MAILEGUEN ESKURAGARRITASUNA EMAKUME ETA GIZONENTZAT MAILEGUAREN ARRAZOIAREN ETA DIRU-SARRERA MAILAREN ARABERA

		Norbere diru-sarrerak	Norbere diru-sarrerarik ez	GUZTIRA	Norbere diru-sarrerak	Norbere diru-sarrerarik ez	GUZTIRA
Ezusteko bati aurre egitea*	Bankua (kreditua)	%34,6	%33,9	%34,3	%44,5	%18,7	%41
	Senideei edo lagunei	%62,8	%61,8	%62,4	%52,9	%79,7	%56,5
	Beste batzuk	%1,3	%1,5	%1,4	%0	%1,6	%0,2
	EZ/EDE	%1,3	%2,8	%2	%2,6	%0	%2,2
	GUZTIRA	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Hilabetea igarotzea	Bankua (kreditua)	%12,1	%18,2	%13,9	%19,2	%8,8	%17,8
	Senideei edo lagunei	%81,4	%75,3	%79,4	%74,6	%86,1	%76,1
	Beste batzuk	%1	%2,1	%1,3	%1,6	%1,6	%1,6
	EZ/EDE	%5,5	%4,5	%5,3	%4,7	%3,5	%4,5
	GUZTIRA	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Ondasun iraunkor bat erostea (autoa, oporrak...)	Bankua (kreditua)	%59,8	%65,4	%61,3	%63,3	%52,2	%61,8
	Senideei edo lagunei	%23,8	%21,3	%23	%22,5	%34,1	%24,1
	Beste batzuk	%6,6	%7,4	%6,8	%5,7	%4,8	%5,6
	EZ/EDE	%9,8	%5,8	%8,8	%8,5	%8,9	%8,5
	GUZTIRA	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Negozio bat abiaraztea	Bankua (kreditua)	%75,3	%82	%77	%74	%76,5	%74,3
	Senideei edo lagunei	%17,6	%12,4	%16,1	%18,6	%21,9	%19
	Beste batzuk	%2,4	%1,5	%2,2	%3	%1,6	%2,8
	EZ/EDE	%4,7	%4,1	%4,8	%4,4	%0	%3,8
	GUZTIRA	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

ONARRIA: 624. Emakumeak: bere diru-sarrerak ditu 304; ez du bere diru-sarrerarik 110. Gizonak: bere diru-sarrerak ditu 177; ez du bere diru-sarrerarik 33.

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Erabakiak adosten edo bikotekidearekin hartzen dituztenek nahiago izaten dute bankuetara jo dirua eskatzekoan edo edozein gasturi aurre egiterakoan. Hori are argiagoa da emakumeen kasuan.

Aitzitik, pertsona autonomoek nahiz autonomia falta zaienek sarriago jotzen dute sare informaletara erabakiak elkarrekin hartzen dituztenek baino.

20. TAULA: MAILEGUEN ESKURAGARRITASUNA EMAKUME ETA GIZONENTZAT MAILEGUAREN ARRAZOIAREN ETA FINANTZA-AUTONOMIA MAILAREN ARABERA

		Emakumeak			Gizonek		
		Autonomia- rekin	Erabakia adostuz	Autonomia falta	Autonomia- rekin	Erabakia adostuz	Autonomia falta
Ezusteko bati aurre egitea*	Bankua (kreditua)	%21,3	%49,2	%26,9	%35,8	%53,1	%25,7
	Senideei edo lagunei	%75,4	%46,9	%71,5	%61,8	%44	%72,8
	Beste batzuk	%1,9	%1,2	%0	%0,5	%0	%0
	EZ/EDE	%1,4	%2,7	%1,7	%1,9	%3	%1,5
	GUZTIRA	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Hilabetea igarotzea	Bankua (kreditua)	%10	%20,5	%4,8	%10,8	%26,6	%17,5
	Senideei edo lagunei	%84,4	%71,1	%90,8	%84,4	%66,7	%73,9
	Beste batzuk	%1,1	%1,9	%0	%2,4	%0,6	%1,6
	EZ/EDE	%4,6	%6,6	%4,4	%2,3	%6,2	%7
	GUZTIRA	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Ondasun iraunkor bat erostea (autoa, oporrak...)	Bankua (kreditua)	%51,9	%72,5	%54,6	%61,5	%63,7	%57,6
	Senideei edo lagunei	%28,9	%16,4	%26,3	%31	%17,1	%19,4
	Beste batzuk	%7,3	%5,8	%8,7	%2,3	%6,6	%14,3
	EZ/EDE	%12	%5,2	%10,5	%5,2	%12,5	%8,7
	GUZTIRA	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Negozio bat abiaraztea	Bankua (kreditua)	%73,6	%83	%68,4	%74,8	%73	%76,3
	Senideei edo lagunei	%19,5	%11,3	%20,7	%22,4	%15,8	%16,6
	Beste batzuk	%2,7	%1,3	%3,3	%2,8	%1,3	%7,1
	EZ/EDE	%4,2	%4,4	%7,6	%0	%10	%0
	GUZTIRA	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

OINARRIA: guztira 625. Emakumeak: autonomia dute 175; erabakia elkarrekin 192; autonomia falta 48. Gizonak: autonomia dute 100; erabakia elkarrekin 77; autonomia falta 33.

*Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak emakumeen kasuan.

**Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak gizonen eta emakumeen kasuan.

5

HERRITARREN ARTEKO GENERO-AURREIRITZIAK

Biztanleriaren % 37,8k uste du emakumeak gehiago arduratzen direla eguneroko finantzez eta gizonak hartzen dituztela epe luzeagoko erabaki finantzarioak.

Ehuneko txikiago batek (baina % 10etik gora) uste du gizonak erabaki finantzario garrantzitsuak hartzen dituztela, emakumeei gai finantzarioak gutxiago interesatzen zaizkiela eta gizonak emakumeek baino kultura finantzario handiagoa dutela.

15. GRAFIKOA: ESTEREOTIPO NAGUSIEKIKO ADOSTASUN-MAILA FINANTZEI DAGOKIENEZ

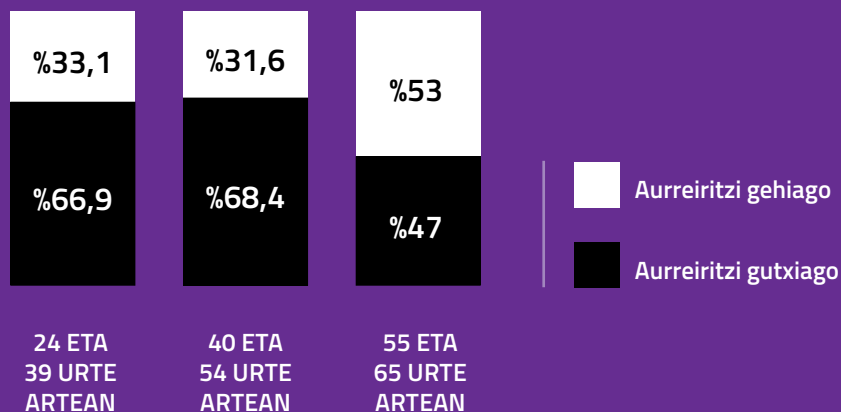
Ados Ez ados, ez kontra Kontra EZ/EDE

Aurreko guztia kontuan hartuz, analisi bateratu bat egin da, eta bi profil bereizten dira:

- > Aurreiritzi gehiago dituzten herritarrak: jendearen % 36,7 dira eta gehiago erlazionatzen dituzte emakumeak eguneroko finantzekin, gai finantzarioak gutxiago interesatzen zaizkiela uste dute eta familiengan eragina duten erabaki finantzario garrantzitsuetan gutxiago parte hartzen dutelakoan daude.
- > Aurreiritzi gutxiago dituzten pertsonak % 63,3 dira eta aurrekoen kontrako iritziak dituzte.

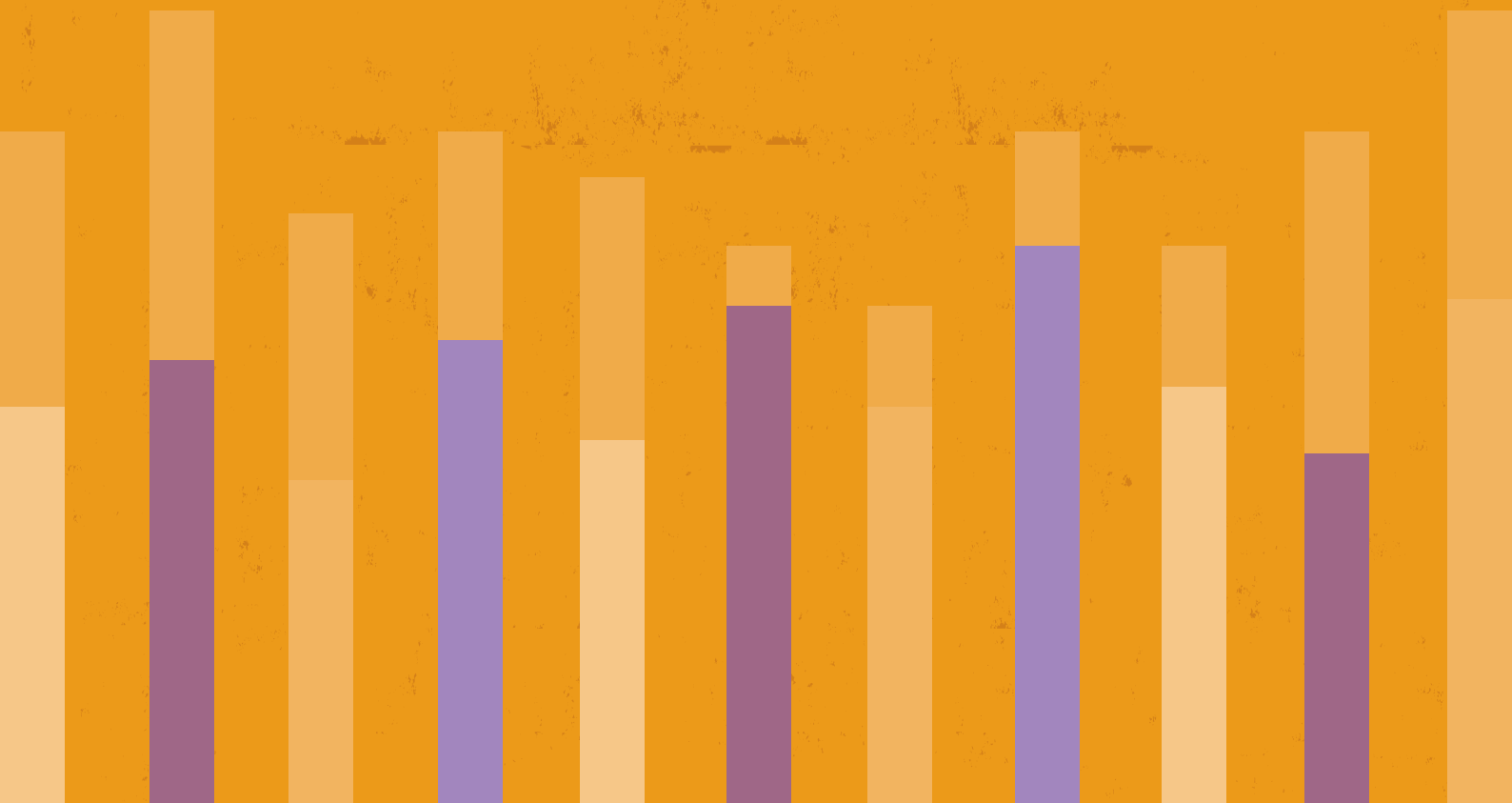
Zenbat eta zaharragoa izan, orduan eta aurreiritzi handiagoak dituzte emakumeei eta finantzei buruz. Sexua, prestakuntza, autonomia finantzarioa eta lan-egoera, aldiz, ez dira biztanleriaren aurreiritzi mailan aldaketak eragiten dituzten faktoreak.

16. GRAFIKOA: ESTEREOTIPO NAGUSIEKIKO ADOSTASUN-MAILA FINANTZEI DAGOKIENEZ, ADINAREN ARABERA

07

**FINANTZA-
-ERAKUNDEEN
JOKABIDEA
EMAKUMEEKIKO**

Atal honetan, finantza-erakundeek gizonekin eta emakumeekin dituzten jokabide desberdinen harira zehaztu diren hipotesiei erantzun nahi zaie. Dagokion atalean esan den bezala, metodologia mistoa erabili da, hau da, aurreko atalean aipatu den bezala biztanleriari egin zaizkion inkestak, batetik, eta “bezero misterioitsua” metodologia, bestetik (hots, hainbat banku bisitatu ziren bezero potentzial gisa).

Atal honetan jaso diren emaitzak hainbat erakundetan “bezero misterioitsu” gisa egin diren 48 bisitei dagozkie. Bisiten erdia emakume batek egin du eta beste erdia gizon batek. Biak erakundeetara hiru helburu zehatzekin joan dira: lehenengoa kontsumorako kreditu bat eskatzeko, bigarrena hipoteka-kreditu bat eskatzeko eta hirugarrena ekintzailletza-kreditu bat eskatzeko.

Bisitak egin dituzten pertsonen antzeko ezaugarri pertsonalak eta profesionalak dituzte (antzeko adina, prestakuntza-maila homogeneous eta antzeko ibilbide profesionala), eta bankuetara antzeko baldintza pertsonalekin joan dira (familia, lana eta ezaugarri ekonomikoak). Era berean, azpimarratzekoa da bisitak aldi berean egin direla sasoiarekin lotutako eraginak minimizatzeko.

Kasu bakoitzean 74 adierazle jaso dira eta 6 ardatzetan multzokatu dira. Ardatz horiek honakoak dira:

- » Erakundeek kreditu bat eskatzera doazen pertsonen **baldintza ekonomiko eta finantzarioei** buruz eskatzen duten informazioa.
- » Erakundeek kreditu bat eskatzera doazen pertsonen **egoera pertsonalari eta familiari** buruz eskatzen duten informazioa.
- » **Erakundeek** kontsumitzaileei **ematen dioten informazioa**.

-
- » Erakundeek kontsumitzaileei beren kaudimena ziurtatzeko **exijitzen dieten informazioa**.
 - » **Negoiazio komertzialaren** inguruko alderdiak.
 - » Emandako **tratu**a.

Erakundeek tratu desberdina eskaintzen dute bezeroa gizona edo emakumea den.

Datuak oro har analizatuz ondoriozta daitekeenez:

- » Sektore finantzarioko desberdintasunak ñabardura txikien edo mikromatxismoen bitartez adierazten dira; eta ez neurtutako adierazle guztietan. Hala ere, adierazpen horiek behin eta berriro ikusten dira alderdi beretan.
- » Erakundeek tratu desberdina eskaintzen dute bezeroa gizona edo emakumea den.

Nola ikusten da tratu desberdin hori?

Datuen azaleko irakurketak kontraesankorra ematen du: planteatu diren kasuetan, emakumeei informazio gutxiago eskatzen zaie beren egoera ekonomiko-finantzarioari buruz, baina ezartzen zaien presio komertziala ere txikiagoa da.

Tratu desberdina ikusten da, era berean, pertsonaren egoeran gutxiago sartzen direlako eta kreditua emateko aukera gutxiago dauden pertzepzioa dagoelako eskatzailea emakumezkoa denean.

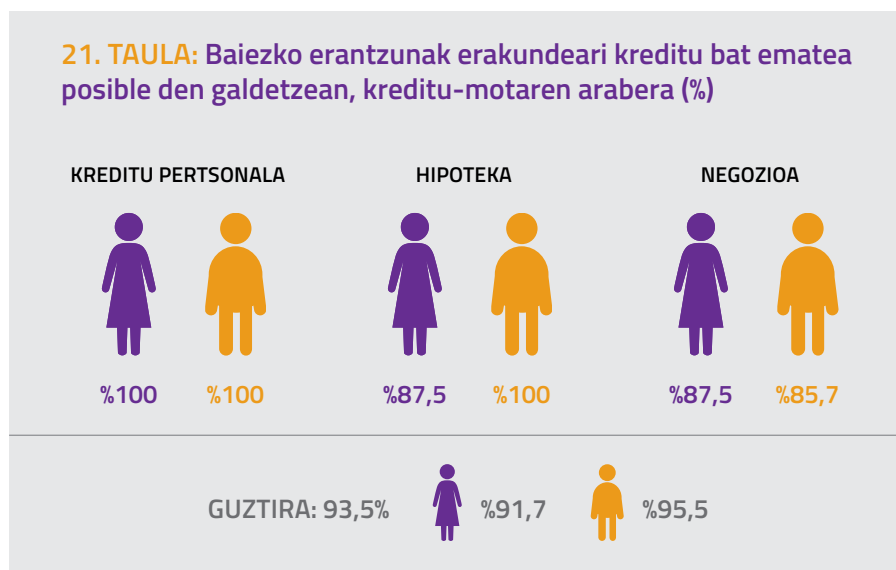
Are gehiago, desberdintasun orokorreari dagokienez, ez dago bereizkuntza handirik gizon batekiko edo emakume batekiko jokabidean, baina datuak sakonkiago analizatuz gero desberdintasun argiak ikus daitezke, bereziki negozioa martxan jartzearen kasuan.

Bada, ezezkoa esplizituki adierazten ez den arren, gizonen eta emakumeen negozioarako kreditua ematea posible den galdetzerakoan erakundeek ematen duten erantzuna oso desberdina da. Bezeroa gizonezkoa den kasuen erdian, erakundeak negozioa martxan jartzera animatzen du. Parte-hartzea handiagoa da eta erakundeak bezero-enpresa gisa harekin harremanetan jartzeko interesa duela nabaritzen da. Kasu batean bakarrik esan diote ezetz, bezero ez izateagatik.

Aitzitik, ezezkoa ematen ez zioten arren, emakumearen kasuan erantzuna zailtzan geratu zen 8 kasuetako 5etan, behin betiko erantzuna atzeratu egiten da proiektuari argi berdea emango dion bideragarritasun-plan bat ziurtatuta izan arte. Gainera, erakunde batek abal-emaile bat eskatzen dio nahitaezko baldintza gisa.

Emakumearen kasuan, gainera, ezezko erantzuna lehenengo negozioa delako ematen diote, eta ez dute horrelakorik finantzatzeko, baina gizonari ez diote inolako unetan adierazi.

Ondorioz, emakumeen kasuan, erakundearen inplikazioa eta babes, lehenengo harremanetan, hirugarren batzuen arabera da (bideragarritasun-plana edo abal-emaile) eta ez berak eskain dezakeenaren arabera (esperientzia, datu ekonomikoak, etab.), gizonak eskaini dituen berdin-berdinak diren arren.

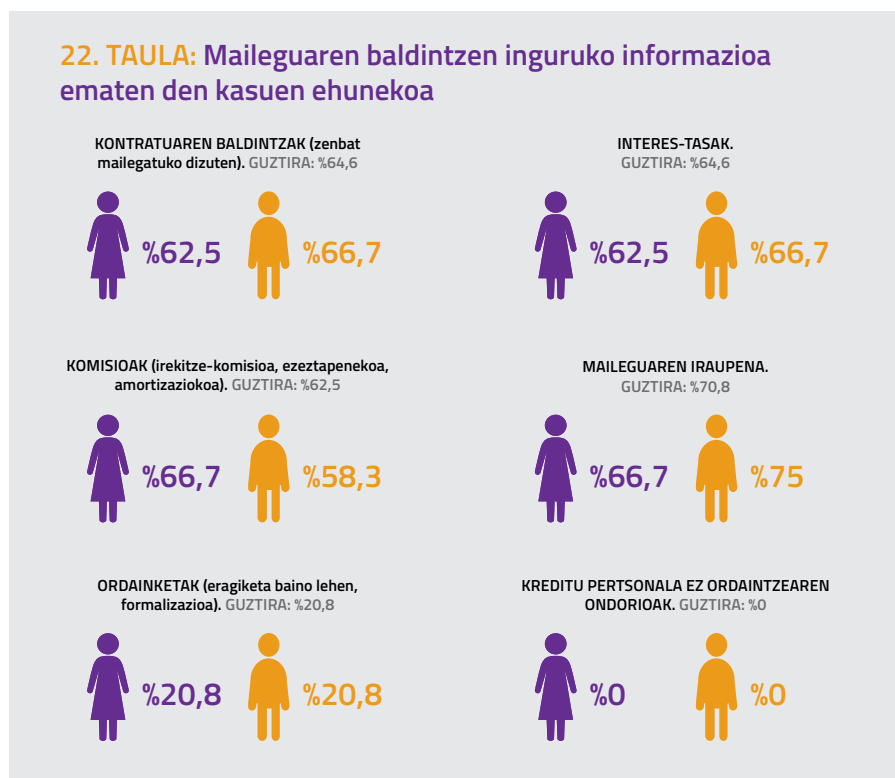
Gainera, emakumeei informazio gehiago eskatzen zaie beren egoera pertsonalari eta senideen laguntza-sareari buruz. Gizon bati ere ez diote galdetu ea kreditu pertsonalean edo hipotekan beste norbaitek ere parte hartuko duen, eta ahal bezain galdera gutxi egiten dizkiote negozioetan parte hartzen duten bazkideei buruz.

Gizonari ez diote galdetu bere lan-bizitzari buruz, eta bere egoera zibilari buruz galdetzea anekdotikoa da. Gainera, azalpen gutxiago eskatzen diote mailegu pertsonalaren helburuari edo arrazoiei eta interesdunaren esperientziari buruz negozio baterako finantzaketa eskatzerakoan.

Emakumeen kasuan, erakundearen inplikazioa eta babes, lehenengo harremanetan, hirugarren batzuen arabera da (bideragarritasun-plana edo abal-emaile) eta ez berak eskain dezakeenaren arabera (esperientzia, datu ekonomikoak, etab.), gizonak eskaini dituen berdin-berdinak diren arren.

Aitzitik, kasuen erdian baino gehiagotan, emakumeei hainbat galdera egin dizkiete jakiteko ea kredituak beste pertsona batzuk barne hartzen dituen, eta hamarretik lau kasutan galdetu diete zein den beren egoera zibila.

Oro har, azpimarratzekoa da tratu desberdina dagoela, H9 hipotesia hasieran planteatzen zen bezala oso-osorik onartu ezin den arren.

Erakundearengandik jasotzen duten informazioari buruz: oro har, emakumeei eta gizonei antzeko informazioa ematen zaie.

Tratuari dagokionez, aldiz, desberdintasun argia ikusten da:

- » Kasu guztietan bezero ezezagunak direnez, erakundeak beti izan du tonu formala eta serioa, profesionalaren edo bezeroaren sexua gorabehera. Eta ezin da ondorioztatu emakumeentzat mezuak sinplifikatzen direnik.

-
- » Oro har, emakumeen kasuan hurbiltasun handiagoa ikusten da arreta emakumeei eskaintzen zaienean (bezero potentziala emakumea den kasuen % 79,2n, eta gizona den kasuen % 70,8n), ohikoagoa da elkarriketetan, gizonari arreta eskaintzean, gai pertsonalak jorratzea (kasuen % 16,7n, eta emakumeen kasuen % 4,2n), baina kasu horietan desberdintasuna da arreta emakume batek eskaintzen duela (ez da hain garrantzitsua solaskide gizona edo emakumea den) eta askoz hurbilagoko jarrera du.
 - » Are gehiago, tratatu “paternalista” sentsazioa emakumeen arreta jaso duten gizonen kasuan bakarrik ikusten da, jarrera “babeslea” eta zaindaria izan baitute beraiekin.
 - » Erabilitako hizkuntza finantzarioari dagokionez, desberdintasun nagusia da arreta gizon bati eskaintzen zaionean gehiago bilatzen dela bezeroak uler dezala eta ulertzen duela adierazteko *feed back*, eta agian horrek interes komertzial handiagoa islatzen du.
 - » Are gehiago, gizonen kasuen % 83,3n ikusten da arreta eskaintzen duen pertsonaren parte-hartzea, eta emakumeen kasuen % 75en gertatzen da gauza bera. Kontu hau askoz argiago ikusten da negozioaren kasuan, bezeroa gizonetzkoa den 8 kasuetako 7tan erakundeak parte hartzen du; emakumearen kasuan, proportzio hori 8 kasuetako 4ra murrizten da.
 - » Honen harira, bezero potentziala gizonetzkoa zen kasuen % 62,5en, arreta eskaintzen duen pertsonak solaskideari bere aukerarik onenei buruzko aholkularitza ematen dio, emakumeen kasuan, aldiz, ehuneko hori % 12,5ekoa da.

Bezero potentziala gizonetzkoa zen kasuen % 62,5etan, arreta eskaintzen duen pertsonak solaskideari bere aukerarik onenei buruzko aholkularitza ematen dio, emakumeen kasuan, aldiz, ehuneko hori % 12,5ekoa da.

Finantza-erakundeetara egindako bisitetan jasotako informazioarekin ondoriozta daiteke emakumeei gizonari baino baldintza finantzario gehiago exijitzen zaizkiela (H10). Gainera, bere familia-egoera egiaztatzen saiatzen da, autonomia edo/eta kaudimen handiagoa edo txikiagoa bermatzeko baldintza izan daitekeelakoan. Lehenago esan den bezala, negozioen kasuan emakumeei konfiantza ematea bideragarritasun-plan baten emaitzen araberakoa da, eta gizonaren kasuan ez da gauza bera gertatzen.

23. TAULA: Emakumeei eta gizonei eskatzen zaizkien kaudimen-bermeak

	Abal-emaileak	Negozio-plana edo/eta merkatuko azterketa, egoera finantzarioa barne	Banku-kontuen egoerak (kreditu pertsonalak)	Azken errenta aitortpena	Azken soldata-orriak
	%20,8	%100	%25	%81,3	%79,2
	%4,2	%100	%75	%75	%66,7
GUZTIRA	%12,5	%100	%50	%78,1	%79,2

23. taulan ikus daitekeen bezala, gizonen autonomia emakumeena baino askoz gutxiago jartzen da zalantzan, emakumeei askoz sarriago galdetzen diete beren egoera zibilari edo erlazionatutako pertsoneri buruz.

Laneko bizitzari dagokionez, gizonen sarriago galdetzen diete soldatapeko langileak edo autonomoak diren (6 kasutan), eta emakumeei 10 kasuetan galdetu diote zer enpresatan egiten duen lan zehazki (eta izena eman dezan tematzen dira). Gauza bera galdetu diote gizonari hiru aldiz, enpresak bankuarekin hitzarmen bat duen egiaztatu nahi duela esanez. Emakumearen kasuan, era berean, gehiago ikertzen da enpresan zenbat denbora daraman lanean ikusteko.

Ondorioz, badirudi erakundeek bezeroak lan-arloko arriskuak egon litezkeela eta dituzten zalantzak emakumeengana daudela bideratuta funtsean, eta ez gizonengana.

Gizonen autonomia emakumeena baino askoz gutxiago jartzen da zalantzan, emakumeei askoz sarriago galdetzen diete beren egoera zibilari edo erlazionatutako pertsoneri buruz.

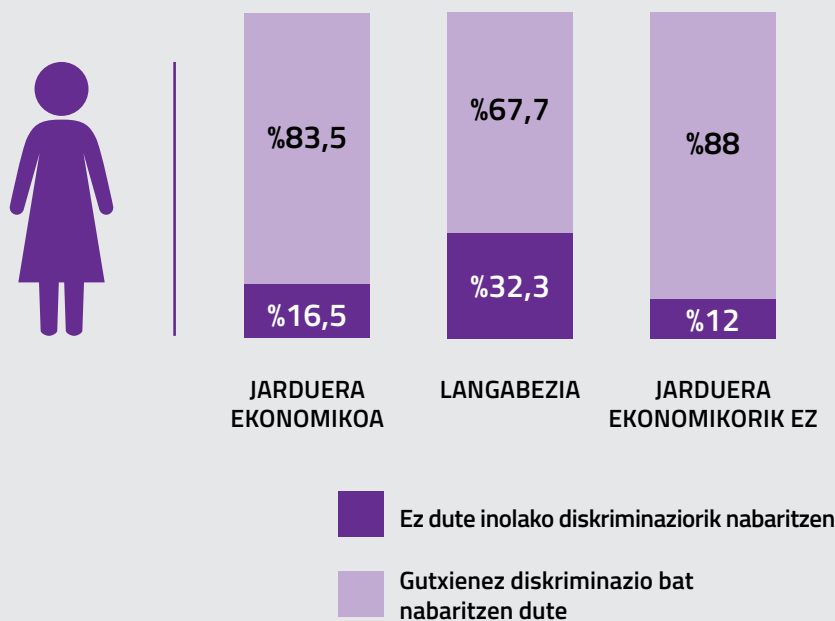
24. TAULA: Eskatzailearen baldintza pertsonalei eta familiarrei buruz eskatutako informazioa

	Prestakun- tza-maila	Erabakian beste pertsona batzuek ere parte har- tuko duten	Erosketa bakarrik egiten duzun edo bazkideekin	Langile- -bizitza	Egoera zibila	Seme- -alabak	NEGOZIO-KREDITUA		
							Zertarako eskatzen den mailegua	Negozio hori jartzeko arrazoiak	Negozio edo sektore horretako esperientzia
	%0,00	%54,20	%54,20	%20,80	%41,70	%4,20	%100,00	%50,00	%100,00
	%0,00	%0,00	%33,30	%0,00	%8,30	%8,30	%87,50	%12,50	%75,00
GUZTIRA	%0,00	%27,10	%43,80	%10,40	%25,00	%6,30	%93,80	%31,30	%87,50

Mystery teknikaren bitartez lortu diren emaitzek bankuek gizonei eta emakumeei eskaintzen dieten arretan desberdintasunak daudela islatzen dute. Inkestetan lortu diren emaitzak alderatuz gero, emakumeei galdetzen zaienean ea beren bankuan diskriminazio-egoerak jasan dituzten, normalean ikusten da desabantailazko egoerak direla gizonek baino zailtasun gehiago dituztela kredituak lortzeko, emakumeen % 15,3k aipatzen dutenez.

Lan-egoera da inkestetan emakumeek bankuen eskutik diskriminazio handiagoa edo txikiagoa jasatea baldintzatzen duen aldagai bakarra. Langabezian dauden emakumeen % 32,3k diote noizbait horrelako diskriminazioa jasan dutela.

17. GRAFIKOA: Emakumeen diskriminazioaren inguruko pertzepzioa beren lan-egoeraren arabera

OINARRIA: emakumeak guztira 415: jarduera ekonomikoak 234; langabezia 88; jarduera ekonomikorik ez 92.

Diferentziak estatistikoki garrantzitsuak.

Bisitetan jaso den informazioarekin, badirudi ezin dela argitu emakume izatea erabaki-faktore bilakatzen den finantza-erakundeentzat kreditu bat ematerakoan (edo ukatzerakoan). Jakina, bisitetan ez da kreditu bat sinatzera iristen, eta ondorioz, ez dugu nahikoa informazio erakundearen azken erabakia zein izango zatekeen jakiteko.

Hala ere, prozesuan zehar jaso den informazioarekin ez dirudi argi eta garbi ondoriozta daitekeenik alderdi honetan genero-bereizkeria handirik dagoenik. Probak beren osotasunean hartuz, badirudi gizonen eskaerei eragozpen gehiago jartzen zaizkiela (nagusiki erakundearen bezero ez izateagatik), baina kreditua emateko itxaropenari dagokionez, antzeko sentsazioa dute gizonen nahiz emakumeek.

25. TAULA: Mailegua ematearen inguruko jarrera

	GUZTIRA			KREDITU PERTSONALA		HIPOTEKA		NEGOZIOA	
GUZTIRA									
ESKAERARI ERAGOZ-PENEN BAT JARRI DIOTE	%12,5	%8,3	%16,7	%12,5	%12,5	%0	%12,5	%12,5	%25

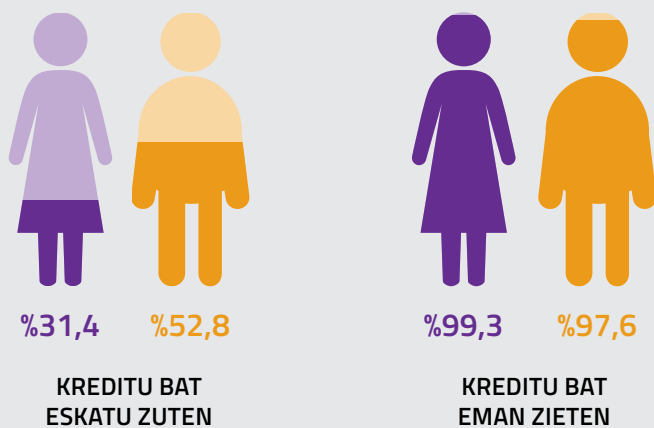
Hala ere, krediturako eskaintzen diren baldintzen edukian sartzen garenean desberdintasunak ikusten dira:

- » Kreditu pertsonalaren kasuan, erakundeak finantzatzeko duen zenbatekoa berbera da gizonarentzat nahiz emakumearentzat, baina hipotekaren kasuan 95.000 euroko zenbatekoa aipatzen da emakumearentzat (zenbateko zehatz bat aipatzen den 4 kasuetan), gizonaren kasuan, aldiz, 95.000 eta 160.000 artekoa da (zenbateko zehatz bat aipatzen den 6 kasuetan).
- » Interes-tasei dagokienez, erakundeek eskaintzen duten informazioa ikusita, kreditu pertsonalak gizonen eta emakumeen artean alderatzea bazarrik ahalbidetzen du. Erakunde berak kontuan hartuz ikusten da hiru kasutan interes bera eskaintzen zaiela emakumeari eta gizonari, hiru kasutan emakumeari interes-tasa altuagoa eskaintzen zaiola eta kasu batean gizonari eskaintzen zaiona baino txikiagoa dela.

Emaitza horiek eta biztanleriari egin zaizkien inkestetan lortutakoak alderatuz ikusten dugu azken kasu horretan gizonen ehuneko altuago batek eskatzen dituela kredituak. Nolanahi ere, pertsonaren sexuak ez du baldintzatzen kreditua ematea edo ez ematea, eskatu zuten pertsona gehienei eman baitzieten, gizonak edo emakumeak ziren gorabehera.

Hipotekaren kasuan 95.000 euroko zenbatekoa aipatzen da emakumearentzat (zenbateko zehatz bat aipatzen den 4 kasuetan), gizonaren kasuan, aldiz, 95.000€ eta 160.000€ artekoa da (zenbateko zehatz bat aipatzen den 6 kasuetan).

18. GRAFIKOA: Mailegua eskatu eta ematearen inguruko datuak, sexuaren arabera

OINARRIA: guztira 625. Emakumeak 415; gizonak 210.

Oinarria: kreditu bat eskatu zuten emakumeak 136; gizonak 101.

Kreditu-motari dagokionez, inkesten arabera gizonen ehuneko altuago batek eskatu zuen dirua ondasun iraunkor bat erosteko, eta emakumeen kasuan gizonen baino gehiagotan eskatu zuten kreditua etxeko erreformak egiteko.

Finantza-erakundeek bistei esker, emakumeen eta gizonen jokabide finantzario desberdinen inguruko estereotipoei egotz dakiekeen mailegu-eskaintza bereziaren inguruko hipotesian sakondu ahal izan da (inkestetan jorratu den hipotesi bat da). Esan daiteke finantza-erakundeek emakumeekiko duten jokabidea desberdina dela eskatzen duten mailegu-motaren arabera.

- » Autonomia finantzarioa nabarmenki jartzen da zalantzan ekintzailtza-kreditu bat denean. (Ikus 26 taula 130. orrialdean) Are gehiago, abal-emai-leak horrelako kredituetan bakarrik eskatu dira. Era berean, erakundeek honelako kredituetan transmititzen dute hurbiltasun txikiena eta neurri handiagoan gomendatzen dute kreditua hartzea edo ez hartzea, eta egoera horiek neurri handiagoan ematen dira emakumeen kasuan (Ikus 27 taula 131. orrialdean).

-
- » Era berean, eta hau ez da emakumeekiko tratuaeren ezaugarri desberdin bat, zenbat eta inplikazio gehiago izan kredituak, orduan eta gutxiago informatzen dute interesduna. Are gehiago, informazio gehiago ematen da kreditu pertsonalei buruz, gero hipotekei buruz, eta informazio gutxien ematen da negozio bat martxan jartzeko kredituen kasuan.

26. TAULA: FINANTZAKETA-ESKAERAK SEXUAREN ARABERA

			GUZTIRA
Ondasun iraunkor bat erostea (autoa, oporrak...)	%37,2	%52,1	%46,6
Hipoteka-kreditua	%39,6	%36,6	%37,7
Negozio bat abiaraztea	%9,7	%9,2	%9,4
Etxeko erreformak	%9	%1,8	%4,5
Ezusteko bati aurre egitea	%3,9	%3,3	%3,5
Ikasketak	%1,7	%4,2	%3,3
Diru pixka bat izatea	%0,7	%3,3	%2,3
Osasun kontuak	%1,8	%0,9	%1,2
Zorrak ordaintzea	%2,6	%0,4	%1,2
Kreditu pertsonala	%1,5	%0,9	%1,1
Hilabetea igarotzea	%0	%1,4	%0,9
Etxebizitza erosteko kreditu pertsonala	%1,5	%0,4	%0,8
Beste batzuk	%4	%2,3	%2,9
Ed	%1,2	%1,3	%1,3
GUZTIRA	%118,1	%114,4	%116,7
OINARRIA	72	58	130

27. TAULA: FINANTZA-ERAKUNDEAREN JARRERA EMAKUMEEI MAILEGUAK EMATEARI DAGOKIONEZ

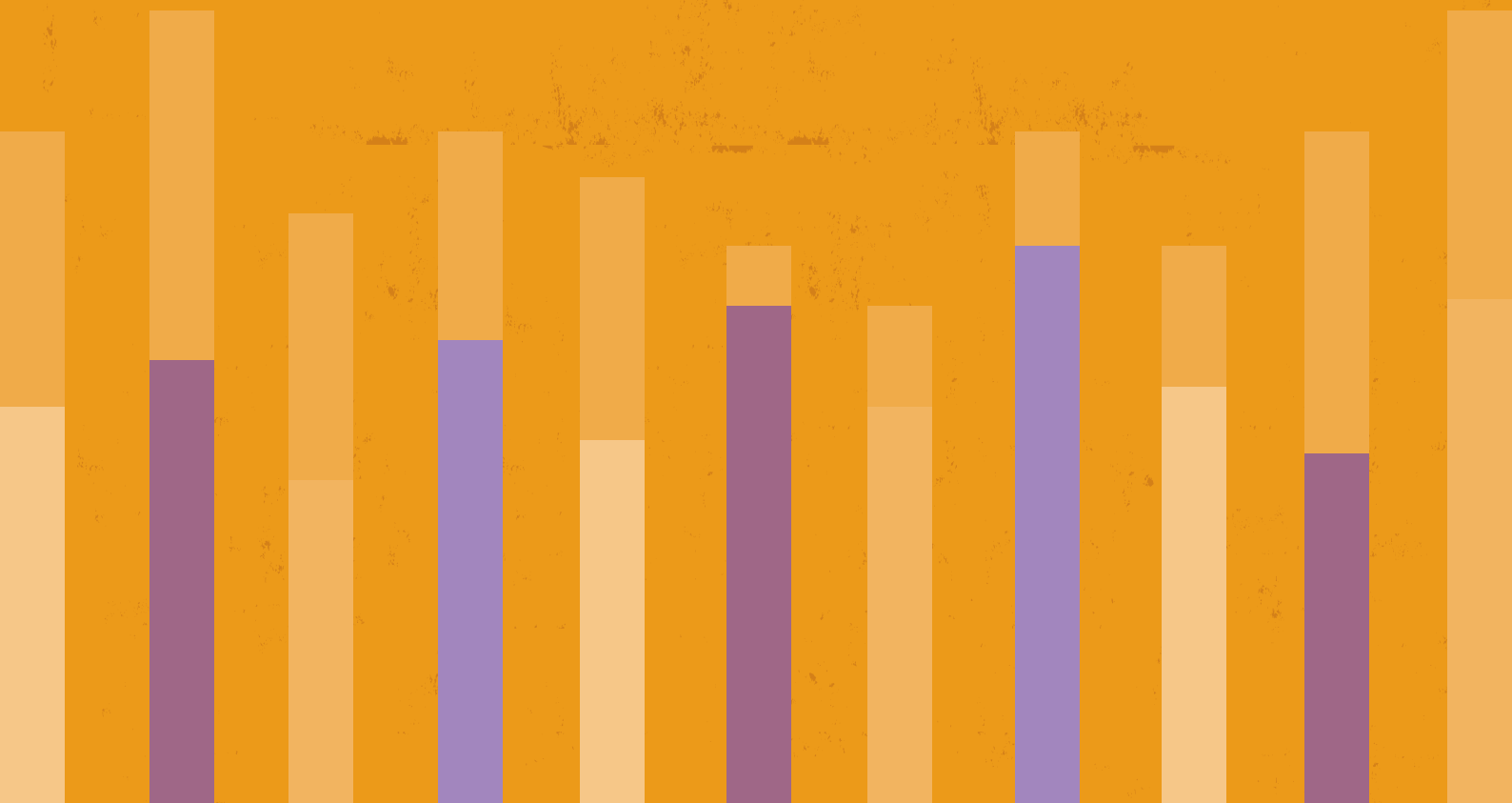
				
	Emakumeak guztira	Honakoa eskatzen duten emakumeak: KREDITU PERTSONALA	Honakoa eskatzen duten emakumeak: HIPOTEKA	Honakoa eskatzen duten emakumeak: NEGOZIOA
Honakoari buruz galdetzen dizute...				
Zure diru-sarrerak	%37,50	%50,00	%62,50	%0,00
Aurreztutako dirua (aurrezteko gaitasuna)	%25,00	%12,50	%50,00	%12,50
Lan-egoera (egonkortasuna)	%70,80	%100,00	%62,50	%50,00
Zure ondarea osatzen duten ondasunak eta aktiboak	%37,50	%37,50	%50,00	%25,00
Bestelako zorrak/maileguak	%41,70	%62,50	%37,50	%25,00
Honakoari buruz galdetzen dizute...				
Prestakuntza-maila	%0,00	%0,00	%0,00	%0,00
Erabakian beste pertsona batzuek ere parte hartuko duten	%54,20	%25,00	%37,50	%100,00
Erosketa bakarrik egiten duzun edo bazkideekin (negozioak)	%54,20	%12,50	%50,00	%100,00
Langile-bizitza	%20,80	%12,50	%37,50	%12,50
Egoera zibila	%41,70	%25,00	%50,00	%50,00
Honi buruzko informazioa ematen dizute...				
Kontratuaren baldintzak (zenbat mailegatuko dizuten)	%62,50	%87,50	%50,00	%50,00
Hipoteka-kreditu motak (aldakorra, mistoa)	%0,00	%0,00	%0,00	%0,00
Emakume ekintzaileentzako kredituak daudela	%0,00	--	--	%0,00
Interes-tasak	%62,50	%87,50	%50,00	%50,00
Komisioak (irekitze-komisioa, ezeztapenekoak, amortizaziokoak)	%66,70	%87,50	%75,00	%37,50
Maileguaren iraupena	%66,70	%87,50	%75,00	%37,50
Ordainketak (eragiketa baino lehen, formalizazioa)	%20,80	%0,00	%50,00	%12,50
Kreditu pertsonala ez ordaintzearen ondorioak	%0,00	%0,00	--	--
Bestelako informazioa	%66,70	%62,50	%62,50	%75,00

27. TAULA: FINANTZA-ERAKUNDEAREN JARRERA EMAKUMEEI MAILEGUAK EMATEARI DAGOKIONEZ

	 Emakumeak guztira	Honakoa eskatzen duten emakumeak: KREDITU PERTSONALA	Honakoa eskatzen duten emakumeak: HIPOTEKA	Honakoa eskatzen duten emakumeak: NEGOZIOA
Honakoa aurkezteko eskatzen dizute... (kreditu-mota bakoitzeko beste alderdi zehatz batzuez aparte)				
NANa	%70,80	%87,50	%62,50	%62,50
Abal-emaileak	%20,80	%0,00	%12,50	%50,00
Azken soldata-orriak	%79,20	%100,00	%87,50	%50,00
Beste agiri batzuk	%25,00	%25,00	%25,00	%25,00
Prozesuan izandako jarrera komertziala				
Zure aurrezkietarako beste produktu batzuk eskaini dizkizute	%29,80	%25,00	%37,50	%25,00
Erakundearekin beste produktu batzuk kontratatzeke baldintza ezartzen dizute	%75,00	%75,00	%50,00	%100,00
Eskaerari eragozpenen bat jarri diote	%8,30	%12,50	%0,00	%12,50
Beste finantzaketa-alternatiba batzuk bilatzea gomendatu dizute	%8,30	%12,50	%0,00	%12,50
Kreditua/hipoteka kontratatzea/ez kontratatzea gomendatu dizute	%8,30	%0,00	%0,00	%25,00
Finantzaketa-baldintzarik onenen inguruko iritzia ematen dizute	%12,50	%0,00	%0,00	%37,50
Kreditua ematea posible den galdetzen duzunean, zer erantzun dizute?	%91,70	%100,00	%87,50	%87,50
Emandako tratua				
Elkarrizketa tonu formalean gauzatu da, seriotasunez	%100,00	%100,00	%100,00	%100,00
Elkarrizketan zehar gai pertsonalak ukitu ditu	%4,20	%0,00	%0,00	%12,50
Zure kasuan inplikatu da	%75,00	%87,50	%87,50	%50,00
Arreta eskaintzen duen pertsonak hurbiltasuna transmititu du	%79,20	%87,50	%75,00	%75,00
Azalpenetan ia ez du erabili termino finantzariorik	%95,80	%100,00	%100,00	%87,50
Bere azalpenetan tonu paternalista erabiltzea ekidin du	%100,00	%100,00	%100,00	%100,00

08

ONDORIOAK

Azterlan honetan jaso ditugun edukien egituraren helburua zen kartografia bat eskaintzea finantzen arloan genero-desberdinkeriak gauzatzen diren moduari buruz eta desberdinkeria horiek areagotzen eta murrizten laguntzen duten prozesuak eta mekanismoak zein diren erakustea.

Gure gizartearen bereizgarria da maskulinoa eta kultura androzentrikoa erdigunean daudela. Azterlan honek oso asmo sinplea zuen: Tarte txiki bat irekitzea ahal den neurrian argitu eta berrikusteko kultura androzentriko horrek arlo finantzarioan duen irismena eta emakumeen eta finantza-erakundearen arteko harremanetan estereotipoek nola diharduten ikustea. Hain zuzen ere, gaur egun “banka ez-espekulatzailerik” gisa aipa dezakegunaren analisia finkatuz egin dugu, hau da, herritarren zerbitzuetara bideratutako jardueraren duena analizatuz, “ekonomia erreala”ren parte diren egitura eta erakunde horietan ere desberdinkeria modu fin eta ezkutuan dago presente; finantza-produktuen kontsumitzaile eta bezero gisa ditugun elkarrekintzetan eragin nabaria duen mikromatxismoa da.

Badakigu zein diren azterlan honen mugak; izan ere, bere irismena errealtate jakin batera mugatzen da. Baina gure helburuen lehentasun garrantzitsuagoa zen datuak aurkitzeko aukera gutxi eskaintzen dituen atari bat zeharkatzea eta harreman-esparru horretan emakumeek desberdinkeria jasaten dutela egiaztatzea. Azterlanaren zehaztasunak, nolana ere, etorkizunean aztertu beharko diren beste desberdinkeria batzuen nahikoa zantzu aurkitzeko balio izan du. Puntu honetara iritsi izanak ataria zeharkatu izanari zentzua ematen dio eta justifikatu egiten du. Perspektiba kritiko batean jarri gara, eta ekonomia feministaren ikuspuntutik, zorrotz eta gogor kritikatzeko ditugu gure gizarte kapitalista eta patriarkalaren antolamenduaren oinarriak. Jarraian, azterlan enpirikoaren konklusio batzuk jaso dira. Esan daiteke emakumeekiko harremanetan eta tratuan eragina duten genero-desberdinkeriak daudela sektore finantzarioan.

*Azterlanaren
zehaztasunak (...) etorkizunean aztertu
beharko diren beste desberdinkeria
batzuen nahikoa zantzu aurkitzeko
balio izan du.*

01

FINANTZEN SEKTOREKO

genero-desberdinkeriek eragina
duten emakumeekiko harremanetan eta tratuan

Lehenago ere adierazi dugun bezala, konklusio hauek Euskal Autonomia Erkidegoan jasotako emaitza batzuetan oinarrituta daude. Eremu horretan bizi den jendeak inplikazio finantzario txikia du, eta hori hainbat jokabide eta jarreratan ikusten da:

- » Ezagutza finantzario txikia (% 20,3 bakarrik da konplexutasun maila desberdinetako produktu finantzarioak ulertzeko gai), eta % 33,8k du finantza-arloko kudeaketa maila baxua (segurtasun txikia beren erabakietan, erabakiak hartzerakoan hirugarren pertsonekin eztabaidatzeko beharra, ezagutza maila txikia, etab.).
- » Kontserbadurismo handia finantzei dagokienez, eta horren ondorioz, arrisku finantzarioa saihestu ohi da.
- » Bankuekiko menpekotasun handia aholkularitza finantzarioa bilatzekoan.

Profil finantzario baxu hori ohikoa da biztanleriaren artean, eta agerikoa da emakumeen nahiz gizonen artean. Hala ere, generoen artean desberdintasun batzuk daudela esan daiteke, bai jendeak erakundeekin dituen harremanei eta gai finantzarioei dagokienez, bai bankuek emakumeekin eta gizonekin dituzten harremanei dagokienez. Desberdintasun horiek neurri handiagoan edo txikiagoan ikusi dira ikerketa osoan zehar.

Produktuak kontratatzean erabakiak batik bat elkarrekin hartzen diren eta bi bikotekideak produktuen titularrak diren arren, emakumearen autonomia handiagoa da egunerokotasunarekin lo

A) AUTONOMIA-MAILA

Hasteko, kezkarria da emakumeek gutxiago parte hartzen dutela familiarekin erlazionatutako erabaki garrantzitsuetan (epe luzera

garrantzitsuak direnetan) etxeko beste kontu batzuekin erlazionatutakoetan baino, eta horien erantzukizuna modu desorekatuan onartzen dute.

Hipotesi hau egiaztatzeko, bikotekidearekin bizi diren pertsonak adierazitako iritzi eta jokabideetan kontzentratu gara. Ez ditugu kontuan hartu modu independentean bizi direnak, berez erabaki horiek beste norbaitekin hartzeko behar txikiagoa dutelako.

Ondorio gisa:

- » Eguneroko ekintzetan, adibidez eguneroko erosketarekin lotutako erabakietan, emakumeak nagusitasuna izaten jarraitzen du. Emakumeak hartzen ditu erabaki gehienak.
- » Erabaki horiek eragina dute hain ohikoak ez diren gastuetan, hala nola seme-alabekin lotutako gastu garrantzitsuetan, eta ondasun iraunkorren erosketan, oro har, erabakiak elkarrekin hartzeko joera dago. Hau da, gizonen oinarritzko erabaki-eremuak ez diren arren, gizonak gehiago parte hartzen du erabakiak hartzean.
- » Gauza bera gertatzen da zerbitzu finantzarioak kontratatu edo erabiltzerakoan. Produktuak kontratatzean erabakiak batik bat elkarrekin hartzen diren eta bi bikotekideak produktuen titularrak diren arren, emakumearen autonomia handiagoa da egunerokotasunarekin lotuago dauden produktuetan (kontu korronteak irekitzea, kreditu-txartelak edo zor-txartelak). Are gehiago, produktu horietan ez dago desberdintasun garrantzitsurik gizonen eta emakumeen artean, kontu korronteen titulartasunean izan ezik, kasuen % 25,5etan baitira emakumeenak bakarrik eta % 33,2tan gizonenak.
- » Adibidez, hain hedatuta ez dauden produktu finantzarioetara edo epe luzeko inplikazio handiagoa dutenetara jotzen dugunean (adibidez, kreditu bat eskatzea, pentsio-plan bat kontratatzea edo inbertsio finantzario bat egitea), erabakia autonomia osoarekin hartzen duten emakumeen bolumena gizonena baino askoz txikiagoa da.

Gainera, generoaren kontua emakumeek finantza-sistema formalaren produktu eta zerbitzuak eskuratzean eragina duten beste aldagai batzuek mediatizatzen dutela ikusten da.

Inkestako erantzunak oro har jorratuz gero ikus dezakegu emakumeek eta gizonen finantza-produktuak kontratatzean antzeko autonomia-maila dutela adierazten dutela. Ondorioz, generoa ez da faktore bereizlea arlo honetan, eta produktu zehatz batzuk analizatzen ditugunean bakarrik nabaritzen dira desberdintasunak.

Aitzitik, hain hedatuta ez dauden produktu finantzarioetara edo epe luzeko inplikazio handiagoa dutenetara jotzen dugunean (...), erabakia autonomia osoarekin hartzen duten emakumeen bolumena gizonena baino askoz txikiagoa da.

Baina analisi soziodemografiko sakonagoa egitean argi eta garbi ikusten da autonomia finantzario handiagoaren edo txikiagoaren bereizgarri nagusia dela etxeko diru-sarrerarik altuenak izatea.

- » Diru-sarrera txikiak dituen pertsona izateak autonomia nabarmenki kentzen du etxeko erabaki finantzarioak hartzerakoan.

Egoera hori negatiboa da bereziki emakumeentzat, bikotekidearekin batera bizi direnean ezohikoagoa delako emakumeak izatea diru-sarrerarik altuenak dituenak.

- » Emakumeen kasuan, egoera sozio-laboral negatibo batek autonomia finantzarioa kentzen die.

B) FINANTZA-KONTROLA

Gizonek eta emakumeek beren etxeko gai finantzarioetan antzeko segurtasuna, kontrola eta jarraipena dituztela adierazten dute. Desberdintasun garrantzitsu bakarrak erabakiak beste norbaitekin kontsultatzeko beharrari dagokionez bakarrik daude. Gizonek askoz gutxiagotan behar dutelako.

- » Etxeko diru-sarrerarik altuenak emakumeak dituenak, ezagutza finantzario (aitortu) handiagoa du, eta gehiago arduratzen da etxeko finantzen jarraipenaz.
- » Etxeko diru-sarrerarik handienak lortzen dituenak gizona denean, seguruago sentitzen da eta erabaki finantzarioak adosteko behar txikiagoa du.

Zentzu horretan, azpimarratzekoa da norbanakoak merkatu finantzarioan moldatzerakoan duen segurtasun-mailak eragina duela bere jokabidean. Segurtasun txikiagoa duten pertsonak dira autonomia txikiagoa dutenak, edo erabakiak gutxien adosten dituztenak.

- » Emakumeek, oro har, gizonen antzeko ziurtasun maila aitortzen dute, baina emakumea denean ziurtasun txikiagoa duena, bere autonomia-maila gizonaren kasuan baino gehiago murrizten da.
- » Kontrako zentzuan, autonomia txikiagoa duten pertsonak dira beren buruari buruz kontrol iritzi txikiagoa dutenak; egoera hori are garrantzitsuagoa da emakumeen kasuan, eta horrek beren autonomia txikiagoa areagotzen du.

Bestalde, gizonen eta emakumeen finantzen arloan aitortzen duten ezagutza-maila antzekoa da. Ezagutza hori bankuko laburpen bat, kreditu baten baldintzak edo inbertsio batenak ulertzeko zailtasunaren arabera neurtzen da. Kredituak eta inbertsioak dira gutxien ulertzen dituzten produktuak (laburpen baten zailtasunaren hirukoitza); nolahi ere, gizonen eta emakumeen antzeko proportzioan ulertzen dituzte.

Ezin da ondorioztatu oro har gizonen eta emakumeen ezagutza finantzario desberdinak dituztenik.

- » Ezin da ondorioztatu oro har gizonen eta emakumeen ezagutza finantzario desberdinak dituztenik.
- » Gainera kultura finantzarioa arlo finantzarioko ezagutzen eta balio edo lehentasunen batuketa dela ulertzen badugu, ez dago alde garrantzitsurik gizonen eta emakumeen artean. Berritoki ere jokabide txikiak islatuko dituzte desberdintasun horiek.

C) FINANTZEN AURREKO BALIOAK ETA JARRERAK

Oro har, gizonen eta emakumeen arriskua berdintsu saihesten dute, berez arrisku finantzarioa ekiditen duen gizarte batean.

Generoen arteko desberdintasunak, honi dagokionez, aldi berean beste aldagai batzuk sartzen ditugunean ikusten dira.

- » Prestakuntzari eta adinari dagokienez, gizonen kasuan bakarrik dute eragina. Hain zuzen ere, gizonen zenbat eta adin eta prestakuntza-maila handiagoa izan, orduan eta gutxiago saihesten dute arriskua.
- » Emakumeen kasuan, beren familia-eredua erabakigarria da arriskua onartzeko. Bakarrik bizi diren emakumeen onartzen dute arrisku finantzario gehiago. Eta seme-alabak dituzten emakumeak dira arriskua gehien saihesten dutenak. Hori bai, arriskurik gabeko aukerak nahiago izaten dituzte betiere.

Bestalde, tradizionalki maskulinitzat jotzen diren balioak (arriskuak, mozkin-bilatzea) praktikan ez daude lotuago genero batekin edo bestearekin. Adinak edo norbere diru-sarrerak izateak ere ez du alderik eragiten gizonen eta emakumeen artean.

Are gehiago, kontraesan argia ikusten da arlo horretan. Hala ere, balio maskulino horiek betetzen dituzten eta, ondorioz, arrisku handiagoa onartzen duten pertsonen kasuan, ez da intentsitate berarekin ikusten gizonen eta emakumeen kasuan. Estereotipo maskulinitik hurbilago dagoen profil bat izateak ez du esan nahi arriskua guztiz onartzen denik jokabide-eredu gisa.

- » Edozein kasutan ere, gizonak maskulinitasun estereotipo horretatik hurbilago dauden balioak islatzen dituzte, arriskua onartzea maximizatzen dutenak dira (baina estereotipoarekin bat datozen sei gizonen arteko batak nahiago ditu arrisku txikiko jokabideak).
- » Emakumeen artean, bere balio finantzarioen profila gorabehera, arriskua nabarmenki saihesten da. Emakumeek maskulinitzat jotzen diren balio finantzario horiek dituztenean, nolana ere, nabarmenki saihesten dute arriskua, eta ez daude gizonen parean. Hau da, emakumea balio tradizional maskulinoekin mimetizatzen denean, gehien-gehienetan nahiago izaten ditu arrisku txikiagoko inbertsioak.

Hezkuntza-mailak eragina du aholkularitza finantzarioa eskatzeko erabiltzen den sarean, baina ez du eragin bera gizonen eta emakumeen artean.

D) SARE FORMALEN ETA INFORMALEN ERABILPENA FINANTZA-JARDUERAN

Gizonen zein emakumeen aholkularitza finantzarioko baliabide nagusia da finantza-erakundea. Hau da, generoa gorabehera, nahiz eta gizartean finantza-erakundeekiko mesfidantza giroa egon, ohiko banku-bulegoa da aholkularitza bilatzeko erabiltzen den baliabide nagusia.

Gizonen eta emakumeen arteko bereizgarria ez da erabiltzen duten sarea, baizik eta sare horrek islatzen duen autonomia-maila:

- » Gizonak pixka bat sarriago erabiltzen dute Internet informazio-iturri gisa. Hau da, baliabide autonomoago bat bilatzen dute.
- » Aitzitik, emakumeek gizonak baino sarriago jotzen dute bikotekidearengana, eta laburbilduz, erabakiak adosteko joera handiagoa dute.

Hori areagotu egiten da prestakuntza-maila altuena duten pertsonen artean. Bada, unibertsitate-ikasketak dituzten emakumeek sarriago jotzen dute sendeengana eta bikotekidearengana prestakuntza-maila hori duten gizonak baino, baina baita unibertsitate-ikasketak egin ez dituzten emakumeek baino sarriago ere. Hau da, prestakuntza-maila hori ez dute erabiltzen beren independentzia azpimarratzeko, erabakiak adosteko edo beren inguruan laguntza bilatzeko baizik.

Horrenbestez, hezkuntza-mailak eragina du aholkularitza finantzarioa eskatzeko erabiltzen den sarean, baina ez du eragin bera gizonen eta emakumeen artean. Prestakuntza-maila handiena duten emakumeak dira beren bankura

aholkularitza bila gutxien doazenak. Gehiago jotzen dute baliabide informaletara (beren sare sozialetara edo senideengana).

Emakumeen autonomia ekonomikoak sare formal edo informaletan dirua eskatzeko duen eraginari dagokionez, joera orokorra berdintsua da gizonen eta emakumeen artean. Dirua eskatzeko erabiltzen den sarea gehien baldintzatzen duena da zer-nolako beharretarako den.

Autonomia handiagoa edo txikiagoa izateak ere ez ditu jokabide desberdinak eragiten emakumeen artean. Hala ere, aldagai hori erabakigarria da gizonek ezustekoei aurre egiten dieten moduari dagokionez: zenbat diru-sarrerara txikiagoak izan, orduan eta gehiago jotzen dute sare informaletara.

Hain zuzen ere, esparru horretan dago gizonen eta emakumeen arteko desberdintasun garrantzitsu bakarra:

- » Ezusteko gastuei aurre egiterakoan, emakumeek gizonek baino maizago jotzen dute sare informaletara.
- » Gizonek autonomia finantzario txikia dutenean bakarrik jotzen dute horrelako sareetara, emakumeek baino sarriago, gainera.

E) HERRITARREN ARTEKO GENERO-AURREIRITZIAK

Hamar laguneko batek bakarrik uste du gizonek emakumeek baino kultura finantzario handiagoa dutela. Gainera, lehenago esan dugun bezala, ez dago desberdintasunik norbere buruaren pertzepzioan hizkera finantzarioaren ezagutza- edo ulermen-mailari dagokionez.

Estereotipo hori, edozein kasutan ere, belaunaldien arabera da, adinez nagusiagoak diren pertsonen artean askoz ohikoagoak baitira aurreiritzi horiek.

F) FINANTZA-ERAKUNDEEK EMAKUMEEKIKO DUTEN JOKABIDE DESBERDINA

Azterlanak ematen dituen frogak ikusita ondoriozta dezakegu finantza-erakundeek tratatu desberdina ematen dietela gizonei eta emakumeei, baina desberdintasun hori ez dela mezuak sinplifikatzea edo hurbiltasuna areagotzea.

Erabilitako hizkerari dagokionez, gizonen kasuan gehiago bermatzen da azalpena ulertu dutela *feed-back* tekniken bitartez. Salerosketa-eragiketa bat ixte-

*Ezusteko gastuei
aurre egiterakoan,
emakumeek gizonek
baino maizago
jotzen dute sare
informaletara.*

ko asmoa duten pertsonen ohiko merkataritza-teknika bat da. Ondorioz, gizona bezero gisa gehiago interesatzen zaiola edo konfiantza handiagoa islatzen duela esan daiteke.

Nolanahi ere, tratu-desberdinkeria handiena bezeroekiko interesean datza. Horrek lehen esan duguna berresten du:

- » Gizonei interes handiagoarekin eskaintzen zaie arreta (ekintzailetzarako kredituetan 8 kasuetako 7tan) emakumeei baino (emakumeen kasuen % 50en adierazten da interesa).
- » Era berean, gizonei emakumeei baino aholkularitza handiagoa ematen zaie (% 62,5 eta % 12,5, hurrenez hurren).

»

Finantza-erakundeetara egindako bisitetan jasotako informazioarekin ondoriozta daiteke emakumeei gizonei baino baldintza finantzario gehiago exijitzen zaizkiela.

- » Gainera, bezeroa emakumezkoa eta ezezaguna denean, bere familia-egoera egiaztatzen saiatzen da, autonomia edo/eta kaudimen handiagoa edo txikiagoa bermatzeko baldintza izan daitekeelakoan.
- » Negozioen kasuan erakundeak emakumeen kasuan konfiantza abalen eta bideragarritasun-plan baten emaitzen arabera da, baina gizonaren kasuan ez da gauza bera gertatzen.
- » Era berean, emakumeari gehiago eskatzen zaio zer enpresatan egiten duen lan argitzeko, eta horrek berriro ere indartzen du emakumearen gaitasun finantzarioen gaineko mesfidantza handiagoa.
- » Hortaz, emakumeei formalki ez zaie berme edo baldintza gehiago exijitzen, baina kontzienteki edo inkontzienteki, gehiago jartzen dira zalantzan beren autonomia eta kaudimena. Berez, horrek kredituak ematerakoan edo ukatzerakoan eragin negatiboa ez badu ere, emakumeei kreditu-baldintza txarragoak ematea eragiten du.

Egin den inkestan ikusten denez, emakume izatea ez da erabaki-faktore bilakatzen finantza-erakundeek kreditu bat ematerakoan (edo ukatzerakoan). Kredituak eskatzen dituzten gizonen eta emakumeen artean, kredituen onarpen-maila antzekoa da. Desberdintasuna lehenagokoa da: kreditua eskatu dutela adierazten duten gizonak emakumeen ia bikoitza dira.

Emakumeei formalki ez zaie berme edo baldintza gehiago exijitzen, baina kontzienteki edo inkontzienteki, gehiago jartzen dira zalantzan beren autonomia eta kaudimena.

Erakundeetara bezero misteriotso gisa jotzean kreditua ematea bideragarria den zuzenean galdetu denean erantzun positiboaren maiztasuna bera da emakumeen nahiz gizonen kasuan. Hala ere, baldintzak ez dira berdinak: gizonek kapital gehiago lortzen dute, eta ezaugarri berak izanik, baldintza hobeak lortzen dituzte.

Erakundeetara bezero misteriotso gisa jotzean (...) gizonek kapital gehiago lortzen dute, eta ezaugarri berak izanik, baldintza hobeak lortzen dituzte.

02

EZINEZKOA

gertatu
egiten da

Horiek dira finantza-arloan genero-desberdinkeriak dauden, zeren ondoriozkoak diren, nola zehazten diren eta emakumeen autonomia ekonomikoari nola eragiten dioten argitzea helburu zuen azterlan honen ondorio nagusiak. Honela azaleratu ditugu finantzen arloan desberdinkeria bidegabeak eragiten dituzten prozesuak. Desberdinkeria jendeak ezartzen edo baimentzen dituen pribilegio- eta kalte-sareen bitartez eraikitzen da.

Desberdinkeria-sare horietan harrapatuta gaude? Ezinbestean erantzun behar dugu baietz. Baina ez guztiz. Bai eta ez.

Desberdinkeria-sare horiek sare materialak eta sinbolikoak dira, banandu egiten gaituzte, hierarkikoki ordenatzen gaituzte eta abantailen eta desabantailen banaketa asimetrikoak eragiten dituzte. Baina ez dira estatikoak.

Berdintzen gaituzten eta desberdintasunak murrizten laguntzen duten sare solidarioak eraikitzeko gai gara. Desberdinkeria-sareak sare horiek sortzen eta aldatzen dituzten prozesuak analizatuz eratu eta desegin daitezke. Deigarria da zein garrantzi txikia eta mugatua duten desberdinkeria ahultzen duten eta aurka egiten dioten prozesuen inguruko ikerketek.

Era berean, azterlan honen helburuetako bat da eguneroko erresistentzia eta gizarte-egituran dituen ondorioak atera eta azpimarratzea, baita urraketak eta oztopoak hainbat ekimenen bidez gainditzea, desberdinkeria zalantzan jartzea eta aukerak ustiatu eta bereganatzeko mekanismoak ahultzea helburu dituzten saioak gailentzea ere.

Ekonomia solidarioaren helburua da komunitate eta elkarteetan solidaritate-loturak indartzea, irabaziak edo boterea lortzea helburu ez duten proiektuak martxan jartzeko. Horrela, desberdinkeriei aurka egitea du helburu, tradizio-

Desberdinkeria-sare horiek sare materialak eta sinbolikoak dira, banandu egiten gaituzte, hierarkikoki ordenatzen gaituzte eta abantailen eta desabantailen banaketa asimetrikoak eragiten dituzte. Baina ez dira estatikoak.

nalki baztertuta egon diren biztanle-sektoreei zehazki zuzendutako ekintzen bitartez.

Benetako alternatibarik dago? Bai eta ez. Eguneroko bizitzaren finantzarizazioak arlo finantzario tradizionaleko kreditu-jokabideen heterogeneotasuna agerian utzi du, baita kredituaren merkatu formaleko tresnak eskuratu eta erabiltzeko lotura sozialen aprobetxamendua ere (Langley, 2008). Bakuek, mailegu-zerbitzu finantzario arautuek, denda handiek, kreditu-txartelenen enpresek eta abarrek sustatu dituzten jokabide batzuk elkarrekikotasun-dinamiken bitartez gauzatzen dira, baina ezin da esan transformatzaileak direnik, kontrakoa baizik: eguneroko bizitzan desberdintasunak eta menpekotasuna hedatzen laguntzen dute.¹⁸

Beraz, ekonomia solidarioak proposatzen duen bezala solidaritatearen eta guztion ongizatearen logikan oinarritutako eredu ekonomikoak berreskuratzeko eta gure gizartean oso instituzionalizatuta dauden egiturazko bidegabekeriak aldatzeko, ekintza kolektiboa beharrezkoa da, batetik, eredu hegemonikoaren “jarrera nagia”¹⁹ zalantzan jarriz eta bere justifikazioak ahulduz; eta bestetik, ekonomia solidarioaren irismen politikoa eta izaera emantzipatzailea azaleraraztea ahalbidetzen duen ulergarritasun errealista bat eskainiz. Hauxe da erronka.

Kapitalismoak utopia ahaltsua garatu du gizakiaren inguruko ikuspuntu jakin batean oinarrituta, *homo economicus*aren ikuspuntuan, alegia, eta antropologia zehatz batekin. Lan honetan garatu den proposamena merkatuaren utopiaren salaketan eta kritikan oinarritzen da: historiako utopiarik handiena da, gizarte guztiz kapitalista bat, duela berrehun urtetik baino gehiagotik menperatzen gaituen arrazoi ekonomikoaren menpe dagoena. Desberdinkeria, bere adierazpen guztietan, kapitalaren logika horretako errealitate baten adierazpena baino ez da.

Marcuse-k logika kapitalista zein indartsua den azpimarratu zuen. Marcuse-k zioenez, alternatibak sortzea eta ezartzen dituen mugez haraindi pentsatzea galaraziz eraikitzen du subjektuaren esperientzia. Ekonomia kritiko feministak utopia hori azpikoz gora jartzea proposatzen du ziur dagoelako ezin dugula aho batez pentsatu “bizitzak diruan, salgaietan eta salerosketan oinarrituta egoten jarraitu behar duela. Utopia ikaragarri bat da, eta bere ondorioak gure begien aurrean ditugu” (Jette, 2011: 219-220). Logika hegemoniko horrek inposatzen duen dinamikaz haraindiko esparruak sortzea proposatzen du, “nagusitasun kapitalistaren hutsuneetan jardunez eta sare horretan zuloak eginez” (Velasco, 2013: 97). Erronka honakoa da: “baliabide ekonomikoak ekonomia solidario gisa inbertitzea” (Ibidem: 118).

*Ekonomia
solidarioaren helburua
da komunitate
eta elkarrekin
solidaritate-loturak
indartzea, irabaziak
edo boterea lortzea
helburu ez duten
proiektuak martxan
jartzeko.*

¹⁸ Krisi ekonomikoak nabarmenki sustatu du soziologia ekonomikoari buruzko literatura. Bere tradizio luzea ikusita, azken urteotako nobedadea da, hain zuzen ere, oinarri teoriko emankor bati esker hainbat praktika, instituzio eta kultura ekonomiko proiektatzen direla, bai joerarik “kritiko”enari dagokionez, bai joerarik “kritiko”enari dagokionez. Kredituaren harira, zentzu honetan, kredituaren erabilpenaren inguruko jokabide finantzarioak, diru-loturak eta harremanak gailentzen dira, eta esparru honetan azpimarratzekoa da Carruthers-en eta Jeong-Chul-en lana (2011). Gehienak merkatuen dimentsio politikoaren analisisan kontzentratzen dira.

¹⁹ Souza de Santosek “jarrera nagia” terminoarekin adierazten duena da status quoa eta haren legitimazio politikoa onartzen dituen jarrera hegemonikoa, etsi-etsian gauzak aldatzeari uko egiten diona (Souza de Santos, 2003).

03

FINANTZA ETIKOEN

inguruko amaierako koda

Finantza etikoen helburua da ekonomia solidarioak sistema kapitalistaren berezko egiturazko bidegabekeriaren arazoari aurre egiteko sustatzen dituen erantzunetako bat izatea. Beste irizpide eta baldintza batzuekin diharduten egitura alternatiboak garatuz, aldaketen hazi izan nahi duten proiektuak garatzen dituzte. Abiapuntu hau garrantzitsua da finantza etikoen helburuen ñabardurak zehazteko, beren planteamenduaren oinarria ez delako kapitalismoan aberastasuna nola banatzen den salatzea, eta ahaztu gabe, gehiago kontzentratzen da arauak eta egitura-harremanek esparru finantzario tradizionalean eragiten dituzten menperakuntza-dinamiketan.

Ekonomia solidarioak proposatzen du pertsonen askatasunak baztertzen ez dituen eta ikuspuntu emantzipatzaile batetik berreskuratzen eta bermatzen dituen zirkuitu ekonomiko alternatibo bat eraikitzea. Horrela, finantza etikoak tresna finantzario eta politiko ahaltsu bilakatzen dira, menperakuntza-egitura ekonomikoetan ikusten diren diskriminazioaren gako batzuk onartzen dituelako.

Finantza etikoak ekonomia solidarioaren proiektu politikoak dira, harreman finantzarioak demokratizatzea helburu dituzten praktiketan oinarritzen dira eta botere soziala sortzeko beste modu batzuk planteatzen dituzte. Batetik, solidaritatearen balio politikoa eta transformatzailea aldarrikatzen duten pertsonen eta erakundeen mobilizazio-egiturak katalizatzen dituzte, eta bestetik, sistema finantzariotik baztertutako pertsonentzako aukera-egiturak sortzen dituzte.

Finantza etikoen ekimenek parte hartzeko proposatzen dituzten moduak, oinarrian dituzten botere-logikak, krediturako eskubide etikoek eta politikoez, sustatzen dituzten instituzionalizazio-prozesuek, etab. finantza etikoen izaera “alternatiboa”ren nondik norakoak ulertzen laguntzen dute. Bere eraikuntza eta hazkuntza estrategiak hiru oinarri ditu, eta era berean, bere xede bilakatzen dira.

*Ekonomia solidarioak
proposatzen
du pertsonen
askatasunak
baztertzen ez dituen
eta ikuspuntu
emantzipatzaile
batetik
berreskuratzen eta
bermatzen dituen
zirkuitu ekonomiko
alternatibo bat
eraikitzea.*

Lehenik, bidegabekeriaren arazoa egiturazko bidegabekeriari egozten diote eta justizia eredu bat solidaritate gisa bultzatzen dute. Finantza etikoek, beren zentzurik muturrenekoan, pertsonen jokabide solidarioak zuzenean lotzea sustatzen dute, balioetan, solidaritatean eta inklusio sozialean oinarritutako eredu bati jarraiki, herritar-sareen bitartez. Finantza etikoak, beraz, artekaritza finantzarioan justizia egia bihurtzeko egituratzat jo daitezke, eta solidaritatearen bitartez eta erantzukizun indibidual eta kolektiboko prozesuak sustatuz, baztertzailak ez diren harreman ekonomikoko esparruak sortzea ahalbidetzen dute.

Merkatuak sakonki eta modu bidegabean desberdintasunezkoak diren banaketak sustatzen ditu, eta horrek eragiten du esparru ekonomikoko banaketa-irizpidea “*dirua duenak eskura dezala*” izan dadila (Ovejero, 2008:115). Hala ere, finantza etikoek, artekaritza finantzarioan kreditua lortzea oinarritzko eskubide gisa azpimarratzen dutenez, bankuen eginkizunaren funtsezko esanahian kontzentratzen dira, hau da, aurrezkiaren eta kredituaren loturan. Kreditua izateko eskubidea aintzatesteko konpromisoari jarraiki, finantza etikoetan finantzaketa emateko irizpideak *birsortzaielak* dira, funtsean. Jarduera finantzarioak espekulazioaren bitartez benetako ekonomia kalte dezala ekiditeaz gain, bidegabekeria edo ingurumen-desorekak eragiten dituzten jarduera jakin batzuk saihestu nahi dira. Finantza etikoek onartzen dute gure egungo gizarteetan ezin dela planteatu jarduera ekonomikoen eredu alternatibo bat egun dauden zaurgarritasuna, ahultasuna, babesgabetasuna edo bazterkeria kontuan hartu gabe. Pertsonen askatasunen banaketa ez-baztertzaila eta berdintasunezko baten aldeko konpromisoa lehenengo ardatza da krediturako eskubidearen defentsa oinarritzeko; hau da, beste eskubide batzuk ahalbidetzen edo bermatzen dituen eskubide bat bezala, eta horrek aintzatespen hori ahalbidetzen duten beste artekaritza-zirkuitu batzuk martxan jartzera bultzatzen du. Horregatik, finantza etikoak espekulazioaren aurreko alternatiba bat baino askoz gehiago dira. Jardueraren hasieratik egoera bidegabe horiek konpontzeko benetako premiari aurre egiten dion alternatiba bat dira. Horregatik hitz egiten dugu justiziaren zerbitzura dagoen artekaritza finantzarioari buruz, eta horregatik da lehentasunezkoa kreditua behar duten eta galarazita duten pertsonen eta kolektiboen arreta.

Bestalde, bigarrenik, arlo politikoari lotutako erantzukizun-prozesuak errazten ditu. Derrigorrezkotasunean oinarritutako erantzukizunaren ideia ez da nahikoa finantzen arloko egiturazko bidegabekeriei erantzuteko. Young-ek *konexio soziala* zeritzon kontzeptuan oinarritutako erantzukizun politikoa erreklamatzeko dute: “egiturazko bidegabekeriak daudenean, pertsona batzuk ekintza bidegabeak gauzatzen dituztela adierazteak ez ditu ondorioak bultzatzen dituzten besteak beren erantzukizunetik askatzen” (Young, 2011: 117). Horrela, finantzak erantzukizun konpartituan eta hausnartuan aritzeko esparru bilakatzen dira zerbitzu finantzarioen erabiltzaile izatearen berezko dimentsio politikoa ikusten duen biztanleria batentzat. Gizabanakoak gutxie-

*Finantza etikoak
espekulazioaren
aurreko alternatiba
bat baino askoz
gehiago dira.
Jardueraren hasieratik
egoera bidegabe
horiek konpontzeko
benetako premiari
aurre egiten dion
alternatiba bat dira.*

nez hiru gauza egiteko erantzukizuna duen ikuspuntu batetik egiten du: i) finantza-esparru tradizionalen “normal”tzat jotzen diren baldintzak ez direla moralki onargarriak planteatzea eta egoera bidegabeak aldatzeko gaitasuna duela onartzea; ii) produktu finantzarioen kontsumitzaile gisa, eragina izatea beste pertsona batzuetan zaurgarritasuna eragiten ez duten ondorioetan, eta ondorioz, prozesuen transformazioan parte hartzea; iii) beste batzuekin bat egitea egiturak erreformatzeko, esparru ekonomikoan alternatibak garatzen parte hartzeko.

Hirugarrenik, erantzukizun hori, esan dugun bezala, ekintza kolektiboaren bitartez da posible, ekintza kolektiboa autoantolamenduan, parte-hartzean eta gardentasunean oinarrituta finantza etikoen proiektuak garatzen parte hartzen duten erakundeek eta pertsonak osatzen duten oinarri sozial baten parte dela ulertuz. Ideia hau erabakigarria da gizartearen aldaketa-prozesuek eskatzen dituzten hainbat alderdiren enfasia ulertzeko (konexioa, hurbiltasuna, elkarrekiko menpekotasuna, etab.). Ekintza kolektibo baten bitartez bakarrik lor daiteke, elkarrekiko menpekotasun proiektu eta prozesuekin (kasu hone tan ekonomia solidarioa sustatzen dutenekin) lotutako pertsonen eta erakun deen elkarrekintza baten bitartez. Young-ek adierazten duen bezala, “hori gertatzen denean, eta gutxitan gertatzen da, partaideak (...) sarritan dira gehien harritutakoak gauzak aldatzeko duten botereagatik” (Young, 2011: 105).

*“Egiturazko
bidegabekeriak
daudenean, pertsona
batzuk ekintza
bidegabeak gauzatzen
dituztela adierazteak
ez ditu ondorioak
bultzatzen dituzten
besteak beren
erantzukizunetik
askatzen”*

Young, 2011: 117.

04

FINANTZA

etikoaren inguru feministak

Ibilbide hau bukatzeko, finantza etikoetan sustrai feminista handia duten alderdi batzuk berreskuratu ditugu:

Hasteko, finantza etikoaren izaera politikoa eta pertsonen askatasunen banaketa ez-baztertzailerik eta berdintasuneko baten aldeko konpromisoa lehenengo ardatza da krediturako eskubidearen defentsa oinarritzeko; hau da, beste eskubide batzuk ahalbidetzen edo bermatzen dituen eskubide bat bezala, eta horrek aintzatespen hori ahalbidetzen duten beste artekaritza-zirkuitu batzuk martxan jartzera bultzatzen du. Krediturako hurbilketa honek finantza etikoak bizitzaren iraunkortasunaren eta zaintza-esparruen ikuspuntutik hurbilago kokatzen ditu. Beren kezka ez da irabaziak lortzea eta kapitala pilatzea.

Bigarrenik, finantza etikoaren gaitasun emantzipatzailea konfiantzan, zaintzan eta bizitzaren iraunkortasunean oinarritutako beste logika eta harreman batzuen inguruan artikulatzen da. Boterearen deskolonizazioa eskatzen eta exijitzen dute, ezagutzeko beste modu batzuk ahalbidetzeko, baita nagusitasun modernoaren, androzentrikoaren eta kapitalistaren beste modu batzuk ere. Dirua berez ez da beharrezko baliabide bat, baina nahitaezko faktore asetzaile bilakatzen da merkatua delako behar jakin batzuk asetzeko bide bakarra (Pérez, 2004:110).

Hirugarrenik, finantza etikoaren balioa transformatzaileak haustura-ekonomia feministaren eskemetan sakontzea eta ekonomikoaren esanahi-aldaketa bat sustatzea exijitzen du, menderakuntza-kode patriarkalak, diruaren neutraltasun faltsua eta harreman finantzarioena salatuz. Finantza etikoek hurbiltasuneko zirkuitu ekonomikoaren eta laguntza-sareen balioa aintzatesten dute, hainbat baliotan oinarrituz (hala nola hurbiltasuna, konfiantza eta solidartate okertua).

Finantza etikoaren gaitasun emantzipatzailea konfiantzan, zaintzan eta bizitzaren iraunkortasunean oinarritutako beste logika eta harreman batzuen inguruan artikulatzen da. Boterearen deskolonizazioa eskatzen eta exijitzen dute, ezagutzeko beste modu batzuk ahalbidetzeko, baita nagusitasun modernoaren, androzentrikoaren eta kapitalistaren beste modu batzuk ere.

Azkenik, bere dinamismo batzuk azterlan honetan jorratu dugun genero-desberdinkeraren sare horiek desegiteko eta eraldatzeko aukera-egitura bat dira. Kredituak emateko prozesuan genero-irizpideak barne hartzen dituzten ebaluazio etiko eta sozialeko mekanismoak martxan jartzea edo estereotipoak haustearen alde apustu egiten duten eta emakumeen arteko lankidetzaz sustatzen duten proiektuak bultzatzeko linea, ekonomia feministaren harira sortzen diren proiektuak finantzatzeko zirkuituak sortzea eta beren funtzionamendu-eredua ere ekonomia solidarioa sustatzen duten finantza etikoen alderdi “feministak” erakusteko baliagarriak dira.

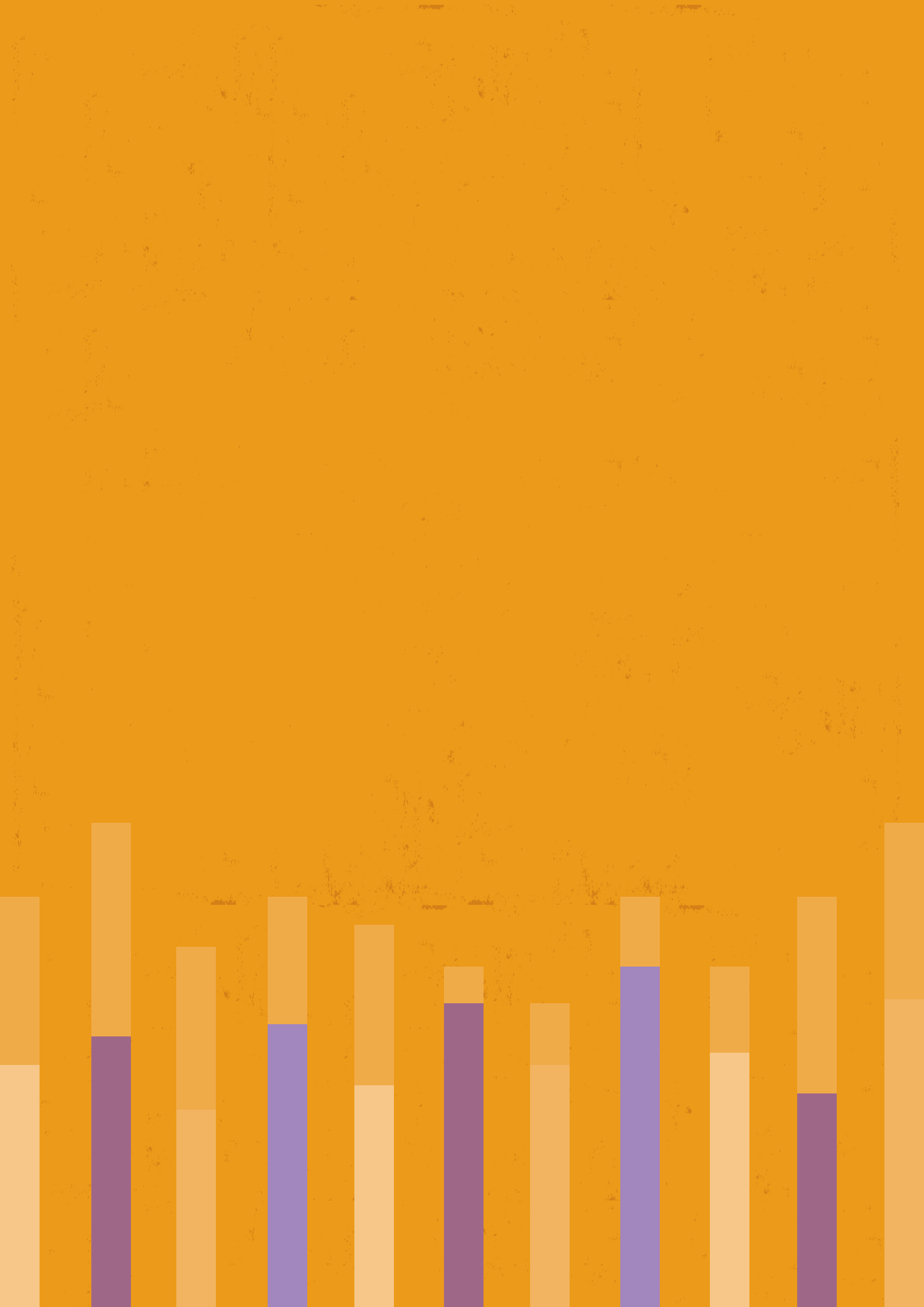
Hain zuzen ere, finantza etikoen alderdi feminista horiek dauden erronka batzuk islatzen dituzte.

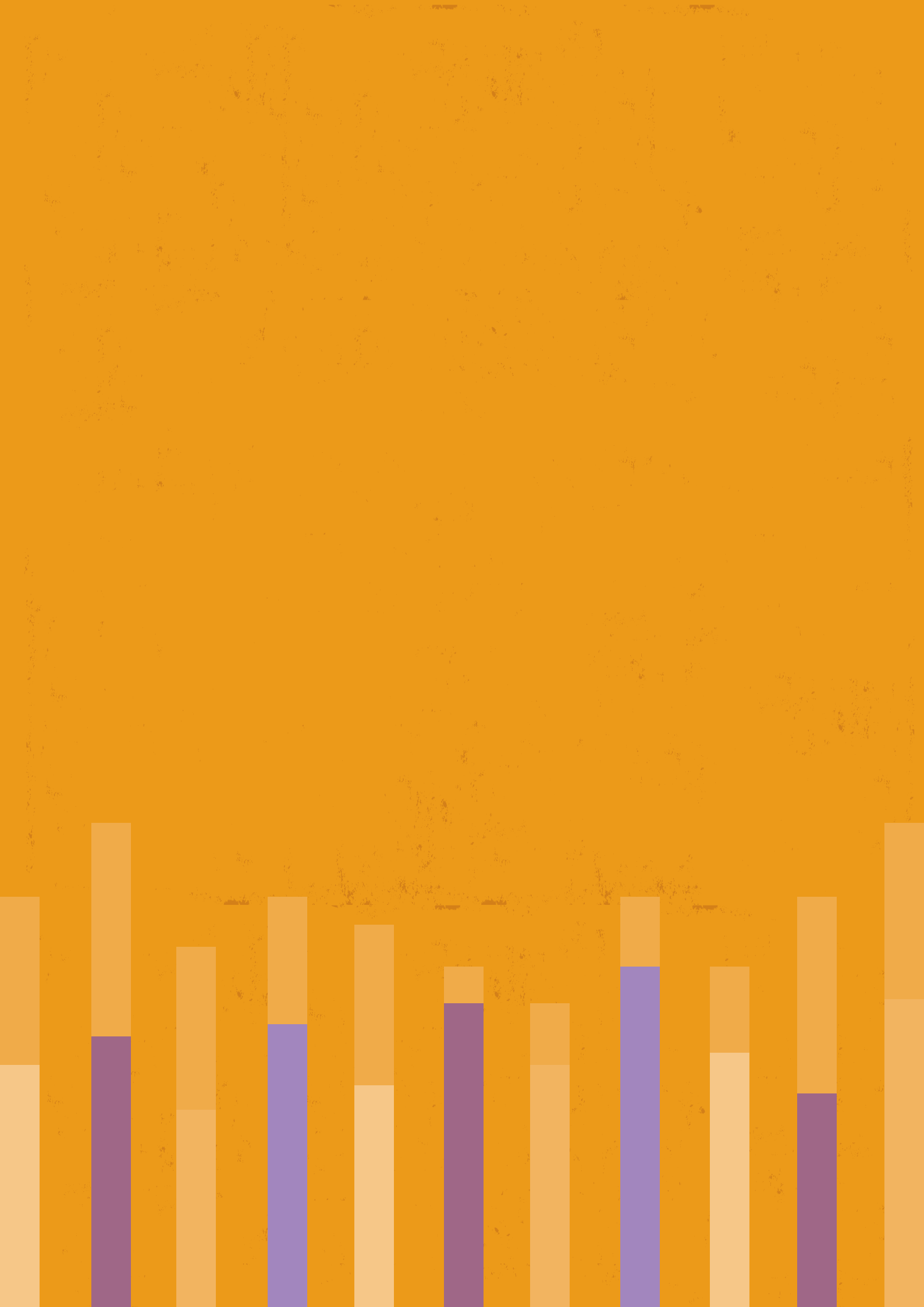
Batetik, finantza etikoak kapitalismoaren erreproduzio-proiektuaren esparruan garatzen dira, hau da, “gaur egungo neoliberalismoan, eta bere eragileekin elkartu, negoziatu edo, behintzat, hitz egin behar du” (Coraggio, 2011:167). Horregatik, beharrezkoa izango da beren praktikak eta eraikitzen dituzten harreman “politiko” motak analizatzea.

Bestalde, esan dugun bezala, alderdi kulturala erabakigarria da finantza etikoetan. Finantza etikoen zati handi baten oinarrian konfiantza, laguntza, elkarrekikotasuna, solidaritatea eta antzeko balio gehiago daude. Zalantzarik gabe, kultura hau harreman ekonomikoetan sartzea erabakigarria da transformazio-prozesuetan. Baina balio horiek berez prozesu ekonomiko orekatu eta “idealak” errazten dituzten faktore positibo gisa ikustea ideia zalantzagarri samarra da. Horregatik, beharrezkoa izango da balio horiek ekimen horien bitartez zer baldintzatan erreproduzitzen diren analizatu eta eztabaidatzea, sustatzen dituzten transformazio-motak eta -mailak zehazteko.

Azkenik, ez da ahaztu behar kapitalaren kultura modu sendo eta hegemonikoan erreproduzitzen dela. Eta kapitalaren kultura hori bereizkeria androzentriko, merkantilistaz eta etnozentrikoz josita dagoela. Zentzu horretan, hausturazko ekonomia feministak finantza etikoei egiten dien beste ekarpen bat bere “erne” funtzioarekin dago lotuta, joera “natural”en emaitza diren eta bizitzaren euskarri den “bestelako” politika bat egiteko lanean aurrerapausoak ematea (joera “natural”en emaitza gisa) galarazten duten oztopo posible eta iraunkorrak ikusteko. Bizitzaren euskarri den politika bat, askatzailea izateko.

Hain zuzen ere, finantza etikoen alderdi feminista horiek dauden erronka batzuk islatzen dituzte. Finantza etikoak kapitalismoaren erreproduzio-proiektuaren esparruan garatzen dira (...). Horregatik, beharrezkoa izango da beren praktikak eta eraikitzen dituzten harreman “politiko” motak analizatzea.

ERREFERENTZIAK

- > AÑÓN, M.J. (2001). *Igualdad, Diferencias y Desigualdades*. México: Fontamara.
- > AÑÓN, M.J. (2013). "Principio antidiscriminatorio y determinación de la desventaja". *Isonomía*, 39 zk., 127-157 orr.
- > ARIAS, X.C. (2014). "Velocidad y Capitalismo", *La Maleta de Portbou*, 3 zk., 77-83 orr.
- > ARMENDARIZ, B. eta MORDUCH, J. (2011). *Economía de las Microfinanzas*. México: FCE-CIDE.
- > ASKUNZE, C. (2014). "Más allá del Capitalismo. Alternativas desde la Economía Solidaria". *Documentación Social*, 168 zk., 97-116 orr.
- > ATERIDO, R., BECK, T. & IACOVONE, L. (2011). "Gender and Finance in Sub-Saharan Africa: Are Women Disadvantaged?" *Policy Research Working Paper* 5571, Washington: Banco Mundial.
- > BARRÈRE, M.A. eta MORONDO, D. (2011). "Subordinación y discriminación interseccional: elementos para una teoría del derecho antidiscriminatorio". *Anales de la Cátedra Francisco Suarez*, 45 zk., 15-42 orr.
- > BAUMAN, Z. (2011). *Daños colaterales: desigualdades sociales en la era global*. México: Fondo de Cultura Económica.
- > BERGER, M. (1989). "Giving Women Credit: The Strengths and Limitations of Credit as a Tool for Alleviating Poverty". *World Development* 17 (7): 1017-1032.
- > BOURDEAU, P. (2000). *La dominación masculina*. Barcelona: Anagrama
- > BRANDEIS, L.D. (2012). *El dinero de los demás. Y como lo utilizan los banqueros*. Barcelona: Ariel.
- > CARRASCO, C. (2006). "La economía feminista: una apuesta por otra economía": en Vara, Mª J. (Coord.), *Estudios sobre Género y Economía*. Madrid: Akal, 29-62 orr.
- > CARRASCO et al. (2011). *El trabajo de cuidados. Historia, teoría y políticas*. Madrid. CIP-Ecosocial y La Catarata.
- > CARRASCO, C. (2013). "El cuidado como eje vertebrador de una nueva economía". *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 31 lib., 1 zk., 39-56 orr.
- > CARRUTHERS, B. eta JEONG-CHUL, J. (2011). "The sociology of finance". *Annual Review of Sociology* 37: 239-259.
- > COHEN, G.A. (2000). "Libertad y dinero". *Estudios Públicos*, 80.
- > COLLIN, F. (2006). *Praxis de la diferencia: liberación y libertad*. Barcelona, Icaria.
- > CONSEJO ECONOMICO Y SOCIAL-ESPAÑA (2011). Tercer Informe sobre la situación de las mujeres en la realidad socio-laboral española". Madrid: CES-España.
- > CONSEJO ECONOMICO Y SOCIAL-ESPAÑA (2013). *Distribución de la Renta en España: desigualdad, cambios estructurales y ciclos*. Madrid: CES-España.
- > CORAGGIO, J. L. (2011). *Economía social y solidaria. El trabajo antes que el capital*. Quito-Ecuador: Abya-Yala.
- > DAISLEY, M. (2014). *Women in financial services*. London: Oliver Wyman
- > DE LA CRUZ, C. eta SASIA, P.M. (2010). "La banca ética como herramienta de acción política", *Icade-Revista de las Facultades de Derecho y Ciencias Económicas y Empresariales* 80 zk., 185-210 orr.
- > DE LA CRUZ, C. (2013). "El alcance político de las finanzas éticas", hemen: *Banca Ética: ¿es posible? Dossier Economistas sin Fronteras* 8 zk. (hemen dago eskuragarri: <http://www.ecosfiron.org>).
- > DE LA CRUZ, C. (2014). "Una lectura feminista sobre el carácter político y el poder emancipador de las finanzas éticas" hemen: REAS Euskadi: *Sostenibili-*

dad de la Vida. Aportaciones desde la Economía Solidaria, Feminista y Ecológica. Bilbao: Reas Euskadi, 80-95 orr.

- > DE LA MADRID, R. (2012). *Reporte sobre la discriminación en México 2012. Crédito*. Bertsio digitala hemen dago eskuragarri: <http://www.conapred.org.mx> [2014ko abenduan deskargatua].
- > DEMIRGUC-KUNT, A. eta KLAPPER, L. (2012). “Measuring Financial Inclusion: The Global Findex Database”. *Policy Research Working Paper* 6025, Washington: Munduko Bankua.
- > DEMIRGUC-KUNT, A., KLAPPER, L. eta SINGER, D. (2013). “Financial Inclusion and Legal Discrimination against Women: Evidence from Developing Countries.” *Documento de trabajo de investigación de políticas* Núm. WPS6416. Washington, D.C.: Munduko Bankua.
- > FEHER, M. (2009). “Self-Appreciation or the Aspirations of Human Capital” *Public Culture*. Winter, 21 zk. (1): 21-41.
- > FERGUSSON, A. (2012). *Cuando muere el dinero*. Madrid: Alianza.
- > FRASER, N. (2008). *Escalas de justicia*. Barcelona: Herder.
- > GÁLVEZ, L. y TORRES, J. (2010). *Desiguales*. Barcelona: Icaria.
- > GRAEBER, D. (2012). *En deuda: una historia alternativa de la economía*. Barcelona: Ariel.
- > GUERRA, M.J. (2011). “Arendt y los feminismos contemporáneos: ontología y política”. *Revista Internacional de Filosofía*, Suplemento 4, 203-212 orr.
- > IFC (International Finance Corporation) (2011). *Strengthening Access to Finance for Women-Owned SMEs in Developing Countries*. Washington: IFC.
- > INGHAM, G. (2004). *The nature of money*. Cambridge: Polity Press.
- > JAPPE, A. (2011). *Crédito a muerte. La descomposición del capitalismo y sus críticos*. Logroño: Pepitas de Calabaza.
- > JUBETO, Y. eta LARRAÑAGA, M. (2014). “La economía será solidaria si es feminista. Aportaciones de la Economía Feminista a la construcción de una Economía Solidaria”, hemen: REAS Euskadi: *Sostenibilidad de la Vida. Aportaciones desde la Economía Solidaria, Feminista y Ecológica*. Bilbao: Reas Euskadi, 13-26 orr.
- > LACLAU, E. (2008). “Los usos de la igualdad. Diálogo con Judith Butler”; Hemen: Critchley, S. y Marchart, O. (comp.): *Laclau. Aproximaciones críticas a su obra*. México: FCE.
- > LANGLEY, P. (2008): *The Everyday Life of Global Finance: Saving and Borrowing in Anglo-America*. Oxford: Oxford University Press.
- > LARRAÑAGA, M. eta JUBETO, Y. (2012): “Reflexiones en torno a género y desarrollo”. Boletín de recursos de información del Centro de Documentación Hegoa, 30, 6 orr. <http://publ.hegoa.efaber.net/publications/274> [2015eko urtarrilean deskargatu da azken aldiz].
- > LAZZARATO, M. (2013). *La fábrica del hombre endeudado. Ensayo sobre la condición neoliberal*. Buenos Aires: Amorrortu.
- > LOPEZ, I. (2013): “Crédito”. En VVAA. Lugares comunes. *Trece voces sobre la crisis*. Madrid: Lengua de Trapo.
- > LYCETTE, M. eta WHITE, K. (1989). “Improving Women’s Access to Credit in Latin America and the Caribbean: Policy and Project Recommendations”. Hemen: BERGER, M. y BUVINIC, M. (eds.): *Women’s Ventures: Assistance to the Informal Sector in Latin America*. West Hartford, Connecticut: Kumarian Press.
- > MORRIS, G. eta MEYER, R. (1993). “Women and Financial Services in Developing Countries: A Review

-
- of the Literature”. *Economics and Sociology* nº. 2056, Department of Agricultural Economics and Rural Sociology, Ohio State University.
- > MARAZZI, C. (2013). *Capital y lenguaje. Hacia el gobierno de las Finanzas*. Buenos Aires: Tinta Limón. Colección Nociones Comunes.
 - > NAROTZKY, S. (2004). *Antropología económica. Nuevas tendencias*. Barcelona: Melusina.
 - > ONU Mujeres. 2011. *El progreso de las mujeres en el mundo: en busca de la justicia*. Nueva York: Naciones Unidas.
 - > OSORIO, J. eta VICTORIANO, F. (eds.) (2012). *Exclusiones. Reflexiones críticas sobre subalternidad, hegemonía y biopolítica*. Barcelona: Anthropos.
 - > OVEJERO, F. (2008). *Incluso un pueblo de demonios: democracia, liberalismo, republicanismo*. Madrid-Buenos Aires: Katz.
 - > PAILHE, C. (2014). *Regulación financiera y género. El enfoque de género en las operaciones de reforma financiera de la División de Mercados de Capitales e Instituciones Financieras*. Washington: BID [IBD-DP-347].
 - > PIKETTY, T. (2013): *Le capital au e XXI siècle*. Paris: Éditions du Seuil. Gaztelaniazko itzulpena *El capital en el siglo XXI*. México, FCE, 2014.
 - > PÉREZ, A. (2004). “Estrategias feministas de deconstrucción del objeto de estudio de la economía”. *Foro Interno*, 4.
 - > PEREZ, A. (2014). *Subversión feminista de la economía*. Madrid: Traficantes de Sueños.
 - > PIRAS C; PREBISTERO, A & RABELLOTTI, R. (2013). ‘Definitions Matter: Measuring Gender Gaps in Firms’ Access to Credit’, Discussion Paper 314, *División de Mercados de Capital e Instituciones Financieras*, Washington D.C.: Banco Interamericano de Desarrollo.
 - > PULEO, A. (2011). *Ecofeminismo para otro mundo posible*. Madrid: Cátedra.
 - > PULEO, A. (coord.) (2014). *Ecología y género en diálogo interdisciplinar*. Madrid: Plaza y Váldes.
 - > REAS Euskadi (2014). *Sostenibilidad de la Vida. Aportaciones desde la Economía Solidaria, Feminista y Ecológica*. Bilbao: Reas Euskadi
 - > REYGADAS, L. (2008). *La apropiación. Destejiendo las redes de la desigualdad*. Barcelona/México: Anthropos/Universidad Autónoma Metropolitana-Iztapalapa.
 - > RIBOTTA, S. (2010). *Las desigualdades económicas en las teorías de la justicia. Pobreza, redistribución e injusticia social*. Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales.
 - > SASIA, P.M. Y DE LA CRUZ, C: (2008). *Banca ética y Ciudadanía*. Madrid: Trotta.
 - > SENNETT, R. (2006). *La cultura del nuevo capitalismo*. Barcelona: Anagrama
 - > SERRA, R. (2013). “La mujer como especial objeto de multiples discriminaciones. La mujer multidiscriminada”, hemen *Multidiscriminación en los ordenamientos jurídicos español y europeo*. Valencia: Tirant lo Blanch.
 - > SOUZA DE SANTOS, B. (2003). *Crítica de la razón indolente. Contra el desperdicio de la experiencia*. Bilbao: Desclée de Brouwer.
 - > STIMILLI, E. (2014). “Culpa y sacrificios. Ejercicios para una vida endeudada”, *La Maleta de Portbou*, 3 zk., 44-49 orr.
 - > TILLY, Ch. (2000). *La desigualdad persistente*. Buenos Aires: Manantial.
 - > VV.AA. (2012). “Por una economía inclusiva. Hacia un paradigma sistémico”. *Revista de Economía Crítica*, 14 zk., 2. seihilekoa, 277-301 orr.

-
- > VELASCO, D. (2013). *Fascismo social: políticas del miedo y servidumbre voluntaria. ¿Qué hacer?* Bilbao: Universidad de Deusto, Cuadernos de Derechos Humanos, 69 zk.
 - > YOUNG, I.M. (2000). *La justicia y la política de la diferencia*. Madrid: Cátedra / Instituto de la Mujer/ PUV.
 - > YOUNG, I.M. (2011). *Responsabilidad por la justicia*. Madrid: Morata.
 - > WALZER, M. (1993). *Las esferas de la justicia*. México: FCE.
 - > ZELIZER, V. A. (2011). *El significado social del dinero*. México: FCE.
 - > IEK, S. (2014). *Pedir lo imposible*. Madrid: Akal.

Setem

www.setem.org/euskadi

 SetemHegoHaizea

 @SetemHegoHaizea

